

עברית כשפה שניה לתלמידים דוברי ערבית

נתוני תשע"ח

חטוון תשע"ט, אוקטובר 2018

אברהם

ראמ"ה: מדידה בשירות הלמידה

בית אבגד, ז'בוטינסקי 5, רמת גן, 5252006 • טלפון: 03-5205555, פקס: 03-5205509

דוא"ל: rama@education.gov.il, אתר: <http://rama.education.gov.il>

תוכן עניינים

7.....	פתח דבר
8.....	1. רקע
9.....	1.1 עקרונות הוראת העברית כשפה שנייה בבתי ספר דוברי ערבית
10.....	2. עברית לדוברי ערבית בבית הספר היסודי
10.....	2.1 אוכלוסיית המחקר
10.....	2.2 המדגם
11.....	2.3 כלי המחקר
13.....	2.4 שיטת המחקר
14.....	2.5 המשתתפים במבחן בעברית ובשאלון לתלמיד
14.....	2.6 המשתתפים בשאלון למורה
14.....	2.7 סולם הציונים
15.....	2.8 קביעת תקנים ורמות בקיאות
19.....	3. הישגים בקרב כלל דוברי הערבית
19.....	3.1 הישגים במבחן בעברית
23.....	3.2 הישגים במבחן בעברית, לפי מגדר
26.....	3.3 הישגים במבחן בעברית, לפי רקע חברתי-כלכלי
29.....	4. הישגים במבחן בעברית במגזרים דוברי הערבית
30.....	4.1 הישגים במבחן בעברית, לפי מגזר
34.....	4.2 הישגים במבחן בעברית, לפי מגזר ומגדר
37.....	4.3 הישגים במבחן בעברית, לפי מגזר ורקע חברתי-כלכלי
40.....	4.4 הישגים במבחן בעברית, לפי מגזר ומחוז גיאוגרפי
42.....	5. הישגים במבחן בעברית, לפי נושאים
44.....	6. סיכום הממצאים מפרקי הישגים
46.....	7. לימודי השפה העברית – עמדות תלמידים
46.....	7.1 עמדות תלמידים כלפי לימודי השפה העברית – במבט על
50.....	7.2 שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר
54.....	7.3 חשיפה לעברית בסביבה הקרובה
56.....	7.4 דרכי הוראה מתקדמות
59.....	7.5 דרכי הוראה מעודדות דיבור בשפה העברית
61.....	7.6 עמדות כלפי המורים לעברית
64.....	7.7 מסוגלות עצמית בשפה העברית

68.....	7.8 החשש לשוחח בשפה העברית.....
70.....	7.9 תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית.....
74.....	7.10 תמיכה הורית.....
75.....	7.11 הנאה ועניין בלימוד השפה העברית.....
78.....	7.12 סיכום הממצאים מפרק עמדות תלמידים.....
80.....	8. הוראת השפה העברית – עמדות מורים.....
80.....	8.1 עמדות מורים כלפי לימודי השפה העברית – במבט על.....
83.....	8.2 טיפוח מיומנויות בשפה העברית.....
87.....	8.3 שיח בעברית במהלך השיעורים.....
90.....	8.4 מיומנויות התקשורת של תלמידים בעברית דבורה.....
93.....	8.5 שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים.....
97.....	8.6 שימוש בחומר כתוב.....
100.....	8.7 טיפוח עבודת צוות של מורים.....
103.....	8.8 גורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר.....
108.....	8.9 סיכום הממצאים מפרק עמדות מורים.....
110.....	נספחים.....

רשימת לוחות

12	לוח 1: המשקל היחסי של כל תחום במבחן מתוך הציון הכולל
14	לוח 2: גודלי המדגם ושיעורי ההשתתפות בקרב כלל דוברי הערבית ולפי מגזר
15	לוח 3: רמות הבקיאות ותיאור הידע והמיומנויות של התלמידים בכל רמת בקיאות
20	לוח 4: הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח – ממוצע, סטיית תקן ואחוזונים, כלל דוברי הערבית
23	לוח 5: הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח – ממוצע וסטיית תקן, לפי מגזר
27	לוח 6: הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח – ממוצע וסטיית תקן, לפי רקע חברתי-כלכלי
31	לוח 7: הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח – ממוצע וסטיית תקן, לפי מגזר
35	לוח 8: הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ח – ממוצע, סטיית תקן ואחוזונים, לפי מגזר ולפי מגזר
38	לוח 9: הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ח – ממוצע, סטיית תקן ואחוזונים, לפי מגזר ולפי רקע חברתי-כלכלי
41	לוח 10: הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ח – ממוצע, סטיית תקן ואחוזונים, לפי מגזר ולפי מחוז גיאוגרפי
51	לוח 11: שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ד-תשע"ח
55	לוח 12: חשיפה לעברית בסביבה הקרובה – נתוני ההיגדים על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח
65	לוח 13: מסוגלות עצמית בשפה העברית – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ד-תשע"ח
71	לוח 14: תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ו-תשע"ח
74	לוח 15: תמיכה הורית – נתוני ההיגדים על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח
76	לוח 16: הנאה ועניין בלימוד השפה העברית – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ו-תשע"ח
85	לוח 17: טיפוח מיומנויות בשפה העברית – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-תשע"ח
88	לוח 18: שיח בעברית במהלך השיעורים – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ו-תשע"ח
94	לוח 19: שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ו-תשע"ח
98	לוח 20: שימוש בחומר כתוב – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-תשע"ח
101	לוח 21: טיפוח עבודת צוות של מורים – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-תשע"ח
106	לוח 22: גורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר – נתוני ההיגדים על פי דיווחי מורים בשנת תשע"ח, לפי מגזר
110	לוח 23: הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח – מספר נבחנים, ממוצע וסטיית תקן, כלל דוברי הערבית לפי מגזר ולפי רקע חברתי-כלכלי
111	לוח 24: הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח – מספר נבחנים, ממוצע וסטיית תקן, לפי מגזר, לפי מגזר ולפי רקע חברתי-כלכלי
113	לוח 25: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח – רמות בקיאות לפי מגזר, רקע חברתי-כלכלי ומגזר
116	לוח 26: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח – רמות בקיאות לפי מגזר ומגזר
117	לוח 27: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח – רמות בקיאות לפי מגזר ורקע חברתי-כלכלי
118	לוח 28: הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח – מספר נבחנים, ממוצע וסטיית תקן, לפי מגזר ולפי מחוז גיאוגרפי
119	לוח 29: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח – רמות בקיאות לפי מחוזות ומגזר
120	לוח 30: פערים בהישגים במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח בחלוקה לנושאים, במונחי סטיות תקן

לוח 31:	הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח – אחוזונים לפי מגדר, רקע חברתי-כלכלי ומגזר	121
לוח 32:	מספר התלמידים המשיבים לשאלון העמדות בשנים תשע"ד-תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר	124
לוח 33:	נתוני המדד המסכם שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ד-תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר	125
לוח 34:	נתוני המדד המסכם דרכי הוראה מתקדמות על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר	126
לוח 35:	נתוני המדד המסכם דרכי הוראה מעודדות דיבור בשפה העברית על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר	126
לוח 36:	נתוני המדד המסכם עמדות כלפי המורים לעברית על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר	126
לוח 37:	חשיפה לעברית בסביבה הקרובה על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ו-תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר	127
לוח 38:	נתוני המדד המסכם מסוגלות עצמית בשפה העברית על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ד-תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר	128
לוח 39:	נתוני המדד המסכם חשש לשוחח בשפה העברית על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר	129
לוח 40:	נתוני המדד המסכם תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ו-תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר	129
לוח 41:	נתוני המדד המסכם תמיכה הורית על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר	130
לוח 42:	נתוני המדד המסכם הנאה ועניין בלימוד השפה העברית על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ד-תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר	130
לוח 43:	מספר המורים המשיבים לשאלות העמדות בשנים תשע"ד-תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר	131
לוח 44:	נתוני המדד המסכם טיפוח מיומנות בשפה העברית על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר	132
לוח 45:	נתוני המדד המסכם שיח בעברית במהלך השיעורים על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ו-תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר	133
לוח 46:	נתוני המדד המסכם מיומנויות התקשורת של תלמידים בעברית דבורה על פי דיווחי מורים בשנת תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר	133
לוח 47:	נתוני המדד המסכם שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר	134
לוח 48:	נתוני המדד המסכם שימוש בחומר כתוב על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר	135
לוח 49:	נתוני המדד המסכם טיפוח עבודת צוות של מורים על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר	136
לוח 50:	גורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ה-תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר	138

רשימת תרשימים

20.....	תרשים 1: ממוצעי הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח, כלל דוברי הערבית
21.....	תרשים 2: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ח, כלל דוברי הערבית
21.....	תרשים 3: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ח לפי רמות בקיאות, כלל דוברי הערבית
22.....	תרשים 4: הישגים במבחן בעברית לפי רמות בקיאות בשנים תשע"ד-תשע"ח, כלל דוברי הערבית
24.....	תרשים 5: ממוצעי הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח, לפי מגדר
24.....	תרשים 6: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ח לפי רמות בקיאות ומגדר
25.....	תרשים 7: הישגים במבחן בעברית לפי רמות בקיאות ומגדר בשנים תשע"ד-תשע"ח
27.....	תרשים 8: ממוצעי הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח, לפי רקע חברתי-כלכלי
28.....	תרשים 9: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ח לפי רמות בקיאות ורקע חברתי-כלכלי
28.....	תרשים 10: הישגים במבחן בעברית לפי רמות בקיאות ורקע חברתי-כלכלי בשנים תשע"ד-תשע"ח
31.....	תרשים 11: ממוצעי הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח, לפי מגדר
32.....	תרשים 12: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ח, לפי מגדר
33.....	תרשים 13: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ח לפי רמות בקיאות ומגדר
33.....	תרשים 14: הישגים במבחן בעברית לפי רמות בקיאות ומגדר בשנים תשע"ד-תשע"ח
35.....	תרשים 15: ממוצעי הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ח, לפי מגדר ולפי מגדר
36.....	תרשים 16: ממוצעי הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ח, לפי רמות בקיאות ובחלוקה למגדר ולמגדר
38.....	תרשים 17: ממוצע הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ח, לפי מגדר ולפי רקע חברתי-כלכלי
39.....	תרשים 18: ממוצעי הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ח, לפי רמות בקיאות ובחלוקה למגדר ולרקע חברתי-כלכלי
41.....	תרשים 19: ממוצע הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ח, לפי מגדר ולפי מחוז גיאוגרפי
42.....	תרשים 20: פערים בהישגים במבחן בשנת תשע"ח בחלוקה לנושאים, בין תלמידים מהמגזר הערבי לבין תלמידים מהמגזר הבדואי והדרוזי, במונחי סטיות תקן
43.....	תרשים 21: פערים בהישגים במבחן בשנת תשע"ח בחלוקה לנושאים, בין בנות ובנים, במונחי סטיות תקן
48.....	תרשים 22: נתוני המדדים המסכמים בנושאים השונים על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגדר
52.....	תרשים 23: שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ד-תשע"ח
53.....	תרשים 24: שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח
58.....	תרשים 25: דרכי הוראה מתקדמות – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח
60.....	תרשים 26: דרכי הוראה מעודדות דיבור בשפה העברית – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח
63.....	תרשים 27: עמדות כלפי המורים לעברית – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח
66.....	תרשים 28: מסוגלות עצמית בשפה העברית – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ד-תשע"ח
67.....	תרשים 29: מסוגלות עצמית בשפה העברית – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח
69.....	תרשים 30: החשש לשוחח בשפה העברית – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח
72.....	תרשים 31: תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ו-תשע"ח
73.....	תרשים 32: תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח

76	תרשים 33: הנאה ועניין בלימוד השפה העברית – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ו-תשע"ח
77	תרשים 34: הנאה ועניין בלימוד השפה העברית – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח
82	תרשים 35: נתוני המדדים המסכמים בנושאים השונים על פי דיווחי מורים בשנת תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר
85	תרשים 36: טיפוח מיומנויות בשפה העברית – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-תשע"ח
86	תרשים 37: טיפוח מיומנויות בשפה העברית – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי מורים בשנת תשע"ח
88	תרשים 38: שיח בעברית במהלך השיעורים – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ו-תשע"ח
89	תרשים 39: שיח בעברית במהלך השיעורים – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי מורים בשנת תשע"ח
92	תרשים 40: מיומנויות התקשורת של תלמידים בעברית דבורה – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי מורים בשנת תשע"ח
95	תרשים 41: שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ו-תשע"ח
96	תרשים 42: שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי מורים בשנת תשע"ח
98	תרשים 43: שימוש בחומר כתוב – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-תשע"ח
99	תרשים 44: שימוש בחומר כתוב – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי מורים בשנת תשע"ח
101	תרשים 45: טיפוח עבודת צוות של מורים – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-תשע"ח
102	תרשים 46: טיפוח עבודת צוות של מורים – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי מורים בשנת תשע"ח
105	תרשים 47: גורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר – על פי דיווחי מורים בשנת תשע"ח, כלל דוברי הערבית

פתח דבר

הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך (ראמ"ה) פועלת להטמעת תרבות של "מדידה בשירות הלמידה" – מדידה המיועדת לתמוך בשיפור מתמיד של הלמידה, בהלימה לחזון מערכת החינוך וליעדים הלימודיים שהיא מציבה.

בשנת הלימודים תשע"ד החלה ראמ"ה בהערכת השליטה בשפה העברית כשפה שנייה בקרב תלמידים דוברי ערבית בשלב סיום בית הספר היסודי (כיתה ו'). המחקר, המתקיים זו השנה הרביעית, מאפשר לעקוב אחר מגמות ושינויים בתחום העברית כשפה שנייה לאורך זמן ולנטר אותם, ברמה הארצית והמגזרית.

הערכת העברית כשפה שנייה מתמקדת בשני היבטים עיקריים – הישגים לימודיים וההקשר שבו מתקיימת הלמידה בבתי הספר. נוסף על כך, נבדקות במחקר עמדות התלמידים כלפי לימוד השפה העברית ומידת חשיפתם לשפה זו מחוץ לבית הספר. מידע רחב זה (לצד מידע ממקורות נוספים) נועד לסייע למובילי תחום הדעת במערכת החינוך לבצע ניטור של התהליך הלימודי ותוצריו, כדי לשפר את ההוראה ולחזק את הלמידה.

מבחן ההישגים נועד לבדוק באיזו מידה עומדים התלמידים בדרישות תכנית הלימודים להוראת העברית כשפה שנייה בסיום בית הספר היסודי. מטלות המבחן עסקו בשלוש אופנויות השפה – האזנה, הבעה בכתב וקריאה. הטקסטים ויחידות השיח נבחרו כך שיתאימו לילדים מהמגזרים דוברי הערבית מבחינה תרבותית, ויהיו עשירים במידה שמאפשרת רבדים שונים של הבנה. למחקר נבחרו תלמידי כיתה ו' כאוכלוסייה הנבדקת מתוך התפיסה כי בשלב זה של הלמידה קיימת תשתית שפתית טובה דיה של הבנה והבעה, כדי שאפשר יהיה לעמוד על איכותה. בה בעת, זוהי נקודת זמן מספיק מוקדמת לצורך התערבויות פדגוגיות לשיפור ולצמצום פערים.

שאלוני התלמידים והמורים נועדו לספק תמונת מצב מפורטת בנוגע להיבטים שונים של הוראת השפה העברית בבתי הספר. השאלון למורים כלל שאלות והיגדים שעסקו בדרכי ההוראה בכיתה, בקהילת המורים בבית הספר ובצרכים של המורים להתמקצעות בתחום הדעת ולשיפור הוראתו. השאלון לתלמידים כלל שאלות והיגדים שנוסחו בשפה העברית ועסקו בעמדות התלמידים כלפי השפה העברית, במסוגלת העצמית שלהם בהקשר של השפה העברית, בחשיפה לשפה מחוץ לכותלי בית הספר ובשיעורי העברית בבית הספר.

לאוריינות ובקיאיות בשפה העברית חשיבות עליונה לקידום שילובם של דוברי הערבית בחברה ובכלכלת ישראל. השפה העברית היא השפה שעל בסיסה מתנהלים רוב מוסדות המדינה, כלי התקשורת והחיים הכלכליים-חברתיים בכללם. מחקרים מראים כי שליטה לא מספקת בשפה העברית היא חסם שמציב קושי רב בהשתלבות באקדמיה ובשוק העבודה. אנו מקווים שהתובנות העולות מנתוני המחקר יסייעו למערכת החינוך לחזק את שליטתם של התלמידים מהמגזרים דוברי הערבית בשפה העברית, ובכך לסייע לכל ילדה וילד בישראל למצות את מיטב יכולתם ולהביא לידי צמצום פערים בחברה הישראלית.

מחקר זה הוא פרי עבודה מקצועית וקפדנית של צוות ראמ"ה ועמו שותפים רבים: ועדת ההיגוי בתחום הדעת (שכללה את המפמ"רים, אנשי אקדמיה, נציגים ממטה המשרד ומדריכים ומורים ממגזרים שונים); גופים זכייניים – מטח (פיתוח המבחנים), טלדור (תפעול המבחנים) והמרכז הארצי לבחינות ולהערכה (עיבוד הנתונים).

בברכה,

ד"ר חגית גליקמן

ח. גליקמן

מנכ"לית ראמ"ה

1. רקע

העברית היא השפה העיקרית והרווחת בישראל. בשפה זו מתנהלים רוב מוסדות המדינה, וגופים ציבוריים ופרטיים רבים עושים בה שימוש שוטף. זו השפה שבה מלמדים במוסדות להשכלה גבוהה, האוניברסיטאות וחלק גדול מהמכללות. מרבית כלי התקשורת הכתובה והאלקטרונית המרכזיים (רדיו, טלוויזיה, אינטרנט) הם בעברית וזו השפה הרווחת בחיי היומיום ברחוב, בשלטי חוצות, בקניונים ועוד. השליטה בשפה העברית היא אפוא תנאי הכרחי להשתלבות בחברה הישראלית, בחיי היום יום, במוסדות ההשכלה הגבוהה ובשוק העבודה. מובן מאליו שחשוב שכל אזרחי המדינה ישלטו היטב בעברית וירכשו מיומנויות אורייניות כגון קרוא וכתוב, הבנת הנשמע ויכולת לדבר ולתקשר בעברית.

עבור החברה דוברת הערבית השפה העברית היא במעמד של שפה שנייה. בניגוד לשפה זרה, שפה שנייה היא שפה שאליה נחשפים בסביבה הרחבה מחוץ לכותלי בית הספר והיישוב ובהקשרים מגוונים של החיים בחברה.

בשל החשיבות של רכישת השפה ושל השליטה בה, מקצוע העברית הוא מקצוע חובה בבתי ספר דוברי ערבית. הוראתו מתחילה באופן רשמי, במגזר הערבי והבדואי, בכיתה ג', בהיקף של 4-5 שעות שבועיות, ובמגזר הדרוזי בכיתה ב' בהיקף של 2 שעות שבועיות והחל מכיתה ג' בהיקף של 5 שעות שבועיות. הוראת השפה נמשכת לאורך כל שנות הלימוד עד בחינת הבגרות בכיתה י"ב (בהיקף של 3 יח"ל או 5 יח"ל)¹. בשנים האחרונות החלה לפעול במערכת החינוך תכנית "עברית על הרצף". מטרת התכנית היא לחזק את שליטת התלמידים בשפה העברית הדבורה. התכנית מופעלת במתכונת של רצף גילאי החל משלב החינוך בגיל הרך (גן חובה) ועד סיום התיכון (יא').

במערכת החינוך קיים פיקוח נפרד על הוראת השפה העברית לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית במגזרים הערבי והבדואי ובמגזר הדרוזי. כך, קיימות גם תכניות לימודים שונות במגזרים השונים המותאמות לצרכים השונים של כל מגזר (יצירות ספרותיות ייעודיות וכד'). תכנית הלימודים החדשה בעברית לבתי הספר במגזרים הערבי והבדואי פורסמה בשנת 2011 ([למעבר לפרסום לחץ כאן](#)). תכנית הלימודים של המגזר הדרוזי אושרה בקיץ 2015, כך שהטמעתה החלה בשנת הלימודים תשע"ו. תכנית הלימודים השונות מביאות לידי ביטוי את מדיניות המשרד בנוגע להוראת השפה העברית כשפה שנייה במגזרים השונים, ואת התפיסה הדומה המדגישה את ההיבט התקשורתי של השפה.

¹ פרטי התכנית מתוארים בחוזר מנכ"ל תשעה/1א, בסעיף 9.7-15 "עברית על הרצף – תכנית משרד החינוך לשיפור שליטת תלמידי החברה הערבית בשפה העברית המדוברת".

1.1 עקרונות הוראת העברית כשפה שנייה בבתי ספר דוברי ערבית

מדיניות משרד החינוך בנושא הוראת השפה העברית כשפה שנייה נוגעת לארבע אופנויות השפה: כתיבה, דיבור, האזנה וקריאה. הוראתם אמורה לשלב תכנים הלקוחים מ"עולמות שיח" ומסוגות מגוונות. אלה הם עולמות השיח המוגדרים בתכנית: (1) תקשורת בין-אישית; (2) תקשורת המונים; (3) שיח עיוני; (4) ספרות. סוגות הטקסט מגוונות ומתאמות לעולמות השיח האלה: (1) טקסטים שמוסרים מידע ותיאורים; (2) טקסטים למטרות שכנוע (כמו פרסומות); (3) טקסטים למטרות הפעלה (כמו הנחיות והוראות); (4) טקסטים למטרות סיפור.

הקניית הדקדוק נעשית בהדרגה תוך כדי החשיפה לטקסטים באופנויות השונות, מתוך דגש על הפונקציונאליות של המבנים השונים בהקשרים שבהם הם נלמדים. בתחום הקריאה מושם דגש על מיומנויות אלו: הבנת המשמעות הגלויה, הבנת המשמעות הסמויה, קישור ויישום של רעיונות ומידע והערכת התוכן של הטקסט.

2. עברית לדוברי ערבית בבית הספר היסודי

מטרת המחקר היא לעקוב לאורך זמן אחר היבטים שונים הקשורים בהוראת מקצוע העברית בבתי הספר היסודיים דוברי הערבית. המחקר מתמקד בשני היבטים עיקריים – הישגים לימודיים וההקשר שבו מתקיימת הלמידה בבתי הספר. המחקר נערך לראשונה בשנת הלימודים תשע"ד ומאז הוא מתקיים מדי שנה באופן שמאפשר לבחון ברמה הארצית והמגזרית בלבד (ולא ברמה הבית ספרית) אם קיימות מגמות של השתנות בתחום דעת זה, ואם כן – מה כיוון השינויים ומה גודלם.

2.1 אוכלוסיית המחקר

אוכלוסיית המטרה היא כלל התלמידים הלומדים בכיתות ו' בבתי ספר דוברי ערבית בחינוך הרגיל. מתוך אוכלוסיית המטרה נבנתה מסגרת הדגימה וממנה נדגמו בתי הספר והכיתות שהשתתפו במחקר. לא נכללו במסגרת הדגימה בתי ספר במזרח ירושלים, בתי ספר של החינוך המיוחד וכיתות חינוך מיוחד בבתי ספר רגילים.

תלמידי כיתה ו' נבחרו לאוכלוסייה הנבדקת מתוך התפיסה כי בשלב זה של הלמידה קיימת תשתית שפתית טובה דיה של הבנה והבעה, כדי שאפשר יהיה לעמוד על איכותה. בה בעת, זוהי נקודת זמן מספיק מוקדמת כדי לאתר מוקדי קושי ולעצב התערבויות פדגוגיות לשיפור השפה ולצמצום פערים.

2.2 המדגם

המחקר הועבר בקרב מדגם ארצי מייצג של בתי ספר, תלמידים ומורים. מאחר שמטרת המחקר היא להעריך את הוראת השפה ברמה הארצית וברמות המגזריות ולא ברמה הבית ספרית, הרי שאין צורך להעריך את כלל בתי הספר ואפשר להסתפק במדגם של תלמידים ומורים שמייצג את האוכלוסייה על גווניה השונים.

התלמידים במחקר נדגמו בשני שלבים במדגם אשכולות רב-שכבתי. בשלב הראשון נדגמו למחקר 194 בתי ספר, ובשלב השני בכל בית ספר נדגמה באופן אקראי כיתה משכבת כיתות ו'. במדגם המורים נכללו מורי העברית בבתי הספר שנדגמו. המדגם נבנה כך שהוא מייצג את אוכלוסיית המחקר שהוגדרה לעיל.

טרם עריכת המדגם חולקה אוכלוסיית המחקר (בתי הספר) לשכבות דגימה, ונדגמו בתי ספר בשיעור דומה לשיעורם באוכלוסייה. זאת למעט מקרים שבהם הוחלט לדגום דגימה מוגברת של קבוצות אוכלוסייה מסוימות שהן קטנות מאוד. המשתנים שעל פיהם נקבעו שכבות הדגימה ושעל פיהם דגמו היו המגזר (ערבי, בדואי, דרוזי), מחוז משרד החינוך (מרכז, ת"א, צפון, דרום, חיפה) וסוג היישוב (יישוב מעורב שגרים בו תושבים דוברי עברית ודוברי ערבית יחד, או יישוב לא מעורב שגרים בו תושבים דוברי ערבית בלבד). שכבות אלו תוכננו כך שיביאו בחשבון את השונות הקיימת באוכלוסיות דוברות הערבית בארץ ולפיכך יאפשרו להפיק מידע תקף שיהיה רלוונטי למקבלי ההחלטות השונים במשרד.

2.3 כלי המחקר

כלי המחקר היו מבחן הישגים ושאלון עמדות לתלמידי כיתות ו' ושאלון למורי העברית המלמדים בבתי הספר שנדגמו. בדוח זה מוצגים נתונים מקרב מורי כיתות ו' (בין שהם מלמדים את הכיתה שנדגמה ובין שלא).

הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך (ראמ"ה) פיתחה את כלי המחקר בליווי מובילי תחום הדעת במשרד החינוך ובשיתוף מומחים נוספים להוראת העברית כשפה שנייה, כמפורט בהמשך.

מבחן הישגים לתלמידים:

מבחן ההישגים פותח בליווי ועדת היגוי, שהיו חברים בה, נוסף על המומחים לפיתוח מבחנים מראמ"ה, המפמ"רים להוראת מקצוע העברית במגזר הערבי ובמגזר הדרוזי (או נציגיהם), נציגי ועדות המקצוע בשני המגזרים, אנשי אקדמיה המומחים לרכישת שפה שנייה או להוראת העברית בקרב דוברי ערבית ומדריכים ומורים להוראת המקצוע מאזורים שונים בארץ. תפקידיה של הוועדה היו להגדיר את מסגרת מבחן ההישגים, לגבש מפרט למבחן, ללוות את הליך הפיתוח של המבחן ולבצע בקרה שוטפת שתבטיח כי המבחן עומד בסטנדרטים של תוקף תוכן.

בשלב הראשון, ניסחה הוועדה מפרט המתאר את התחומים הנבדקים במבחן ואת המשקל היחסי שניתן לכל תחום (המפרט מפורסם באתר ראמ"ה). המפרט הסתמך על תכנית הלימודים לעברית כשפה שנייה בבתי הספר הערביים לכיתות ג'-י"ב, על תוכנית הלימודים בשפה העברית לחינוך הדרוזי לכיתות ב'-י"ב ומדיניות ההוראה כפי שהציגו בוועדה מובילי תחום הדעת. המפרט נוסח כך שיתאים ליעדי ההוראה המשותפים בכל המגזרים.

בשלב השני, פותח מבחן בהלימה למפרט שהוגדר. ראמ"ה פיתחה את המבחן באמצעות צוות מקצועי מהמרכז לטכנולוגיה חינוכית (מטח). צוות הפיתוח כלל מומחים לשפה העברית ומורים ומדריכים לעברית במגזרים דוברי הערבית.

המבחן הועבר בארבעה נוסחים חופפים חלקית, כאשר כל תלמיד נבחן בנוסח אחד בלבד שהוקצה לו באקראי. מטלות המבחן עסקו בשלוש אופנויות השפה – האזנה, כתיבה וקריאה. הטקסטים ויחידות השיח נבחרו כך שיתאימו לתלמידים מהמגזרים דוברי הערבית מבחינה תרבותית, והיו עשירים דיים כדי לאפשר ממדי הבנה שונים, בהתאם לציפיות המוגדרות בתכניות הלימודים. להלן פירוט התחומים שנבדקו במבחן:

1. **הבנת הנשמע** – התחום נבדק באמצעות יחידות שיח קצרות שהושמעו לתלמידים מתוך תקליטור. ליחידות השיח נלוו שאלות שעליהן התבקשו התלמידים להשיב.
2. **דיוק בקריאה** – התחום נבדק באמצעות משפטים המושמעים לתלמידים ובאמצעות משפטים כתובים וזיהוי מילות מטרה. בזיהוי מילות המטרה נדרשה תשומת לב הן לעיצורים והן לניקוד.

3. הבנת הנקרא – התחום נבדק באמצעות יחידות שיח קצרות (מילים ומשפטים), באמצעות טקסט קצר לא רציף ובאמצעות טקסט רציף שאורכו 280 מילים. הטקסטים היו מעולמות שיח שונים (ספרותי, עיוני, תקשורת המונים) ומסוגות שונות (סיפור, מידע, מפעיל). כל תלמיד שהשתתף במחקר קרא יחידות שיח קצרות או טקסט קצר לא רציף אחד וכמו כן קרא טקסט רציף ארוך אחד. כל טקסט לווה בשאלות אשר ייצגו ממדי הבנה שונים: הבנת המשמעות הגלויה בטקסט / איתור מידע; הבנת המשתמע מתוך הטקסט / פרשנות והיסק; יישום הערכה וביקורת.

4. ידע לשוני – תחום זה נבדק לרוב בתוך ההקשר הטקסטואלי ותוך הדגשת ההיבט הפונקציונאלי של הלשון. שאלות הלשון בדקו הכרת מבנה תקין של משפט, התאמה במין ובמספר בין שמות עצם, פעלים ושמות תואר ועוד.

5. הבעה בכתב – תחום זה נבדק באמצעות משימת כתיבה של טקסט לכיד באורך של פסקה בת 30 מילים בערך (כחמישה משפטים).

כדי לחשב ציון כולל במבחן, ניתן משקל לכל אחד מהתחומים שנבדקו במבחן. המשקל היחסי של כל אחד מהתחומים מתואר בלוח 1. ועדת ההיגוי קבעה את ערכים אלו באופן שמשקף בקירוב את החלק שמוקצה לכל תחום בהוראה בכיתה ובתכניות הלימודים. יש לשים לב כי המשקל אינו בהכרח זהה לשיעור הפריטים או המשימות בנושא זה במבחן. למשל, מספר המטלות בהבעה בכתב הוא קטן יחסית מאחר שמדובר במטלה מורכבת יחסית שמתאימה לשלב זה של ההתפתחות השפתית של התלמידים. על כן, בסופו של דבר, תחום זה מקבל משקל של 15% מהציון הכולל.

לוח 1: המשקל היחסי של כל תחום במבחן מתוך הציון הכולל

המשקל היחסי של התחום במבחן	התחום
16%	הבנת הנשמע
8%	דיוק בקריאה
41%	הבנת הנקרא
20%	ידע לשוני
15%	הבעה בכתב

שאלונים למורים ולתלמידים:

שאלון למורים: השאלון כלל שאלות והיגדים שנוסחו בשפה העברית ועסקו בדרכי ההוראה בכיתה, בגורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר, בקהילת המורים בבית הספר ובצרכים של המורים להתמקצעות בתחום הדעת ולשיפור הוראתו.

שאלון לתלמידים: השאלון כלל שאלות והיגדים שנוסחו בשפה הערבית ועסקו בעמדות התלמידים כלפי השפה העברית, במסוגלת העצמית שלהם בהקשר של השפה העברית, בחשיפה לשפה מחוץ לכותלי בית הספר ובשיעורי העברית בבית הספר. התלמידים השיבו על השאלון מיד בסיום המבחן.

2.4 שיטת המחקר

בתי הספר שנדגמו להשתתף במחקר קיבלו על כך הודעה בדצמבר 2017. בהודעה נמסר לבית הספר מספר הכיתה שנדגמה להשתתף במחקר ומידע על פרטי המחקר ועל ההיערכות הנדרשת מבית הספר. המבחן עצמו והשאלון הנלווה לו הועברו בו-בזמן בכל בתי הספר והכיתות שנדגמו בחודש פברואר 2018.

העברת המבחן בכיתות נמשכה כשני שיעורים רצופים (כשעה וחצי) ללא לחץ זמן. כל תלמידי הכיתות שנדגמו השתתפו במחקר ובכלל זה תלמידים עם צרכים מיוחדים (תלמידים עם קשיי למידה או תלמידים המקבלים תמיכה מתכנית השילוב). במבחן לא ניתנו התאמות מיוחדות כגון הקראה מאחר שהמבחן בודק מיומנויות כמו היכולת לפענח מילים ומשפטים והיכולת לעבד ולהבין טקסט כתוב באופן עצמאי, ללא תיווך חיצוני.

השאלון למורי העברית הועבר במהלך החודשים מרץ-מאי 2018. חלק מהמורים ענו על השאלון באמצעות סקר טלפוני וחלק מהמורים ענו על שאלון אינטרנטי.

מערך מחקר זה מאפשר להתבונן מערכתית על הוראת השפה העברית בבתי הספר דוברי ערבית ולנטר מגמות לאורך זמן. בפרקים הבאים מוצגים הישגי כלל התלמידים במבחן, הישגי תלמידים מהמגזרים השונים שנבחנו והישגים בפילוח לפי נושאים. כמו כן, מוצגות השוואות הישגים בחתכים השונים של האוכלוסייה, בין השנים שבהם נערך המחקר עד כה, תשע"ד-תשע"ח. פרקי הדוח האחרונים מוקדשים לממצאים העוסקים בעמדות התלמידים, מאפייני המורים ועמדות המורים בנושאים הקשורים בהוראת המקצוע.

2.5 המשתתפים במבחן בעברית ובשאלון לתלמיד

במחקר השתתפו בסך הכול 194 בתי ספר ו-4,310 תלמידים. בלוח 2 מוצג גודל המדגם הכולל ובחלוקה לפי המגזרים דוברי הערבית ושיעורי ההשתתפות של כל קבוצה במחקר. נתוני ההשתתפות נוגעים לכלל התלמידים שנבחנו והם כוללים תלמידים עם צרכים מיוחדים, כפי שדווח על ידי בית הספר.

לוח 2: גודלי המדגם ושיעורי ההשתתפות בקרב כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

קטגוריה	מספר הנבחים	שיעורי ההשתתפות
כלל דוברי הערבית	4,310	92%
מגזר ערבי	2,525	92%
מגזר בדואי	1,058	88%
מגזר דרוזי	727	94%

המדגם היה מדגם אשכולות רב-שכבתי עם דגימה מוגברת של קבוצות אוכלוסייה מסוימות שהן קטנות מאוד. הנתונים בדוח זה חושבו תוך שימוש במשקלות המתבססים על הסתברויות הדגימה ומתאימים את התפלגות המדגם להתפלגות האוכלוסייה.

2.6 המשתתפים בשאלון למורה

כאמור, השאלון למורי העברית הועבר בחודשים מאי-יוני 2018; השתתפו בו בסך הכול 591 מורים ושיעור ההשתתפות הכללי עומד על 86%. בפרט, השתתפו בשאלון 286 מורים המלמדים עברית בכיתות ו' ב-173 בתי ספר שונים. בחלוקה למגזרים השתתפו בשאלון 147 מורים מהמגזר הערבי, 85 מורים מהמגזר הבדואי ו-54 מורים מהמגזר הדרוזי.

2.7 סולם הציונים

סולם הציונים במבחן ההישגים בעברית נקבע כך שבשנת הבסיס (תשע"ד) ממוצע הציון הכולל היה 500 נקודות וסטיית התקן 100 נקודות. הציון הכולל בשנים תשע"ה–תשע"ח כוילו לסולם זה, מה שמאפשר להשוות את הישגי התלמידים בין חמשת המחזורים. חישובים אלו בוצעו תוך שימוש במשקלות הדגימה כך שניתן להתייחס לציון הממוצע במבחן כציון המשקף את כלל אוכלוסיית התלמידים דוברי הערבית בכיתה ו'.

פער של 6 נקודות ומעלה בין ממוצע הציונים בתשע"ז לבין ממוצע הציונים בתשע"ח נחשב שינוי של ממש, ופער של 5 נקודות ומטה הוא פער קטן שאינו משמעותי דיו. כלל זה תקף גם לפערים בין ממוצעי קבוצות אוכלוסייה בתוך שנה ובין שנים. בדומה, פער של 4 אחוזים ומעלה בנתוני המדדים, המחושבים משאלוני עמדות תלמידים ומורים, ייחשב לפער של ממש. פערים של 3 אחוזים ומטה מוגדרים כפערים קטנים שאינם מובהקים.

2.8 קביעת תקנים ורמות בקיאות

על מנת לסייע בפירוש תוצאות המבחן הונהג הליך של "קביעת תקנים". הליך קביעת התקנים הוא הליך המקובל במדידה חינוכית ומיושם במערכות מבחנים רחבי היקף שונים ברחבי העולם (כולל המבחנים הבינלאומיים כדוגמת PISA, TIMSS ו-PIRLS).

בהליך כזה נקבעים כמה ערכי סף על גבי סולם הציונים, ועל פיהם מוגדרות רמות בקיאות שונות בתחום הנמדד. קביעת ערכי הסף מתבצעת על-ידי מומחים בתחום הדעת, והיא מבוססת על ניסיונם ועל תפיסותיהם בנוגע לביצוע אופייני או מצופה של תלמידים, ועל נתונים אמפיריים שמתקבלים מביצועיהם של התלמידים בכל שאלה במבחן.

התקנים במבחן זה נקבעו על ידי ועדת מומחים שמנתה 12 מומחים להוראת העברית כשפה שנייה. בין חברי ועדת התקנים נמנו אנשי אקדמיה, מובילי הוראת תחום הדעת מהמגזר הערבי והדרוזי, ומורים המכירים היטב את תכניות הלימודים ואת דרכי ההוראה המקובלות בבתי הספר במגזרים השונים.

על פי החלטות הוועדה, חולק סולם הציונים במבחן ההישגים לשש רמות בקיאות, וכל תלמיד סווג לאחת מן הרמות. רמות הבקיאות הן היררכיות, כך שתלמיד ברמת בקיאות גבוהה יותר יודע לבצע את המתואר בכל רמות הבקיאות הנמוכות יותר.

חשוב לציין שלא כל התלמידים ברמת בקיאות מסוימת דומים ומסוגלים לבצע את כל המתואר באותה רמת בקיאות. כך, תלמיד שמוצב בגבול התחתון של רמת בקיאות צפוי לענות נכונה על 50% מן השאלות ברמה זו, ולעומתו, תלמיד שמוצב קרוב לגבול העליון של רמת הבקיאות צפוי לענות נכונה על שיעור גבוה יותר של שאלות ברמה זו.

תיאור רמות הבקיאות לצד הידע והמיומנויות שהפגינו בדרך כלל התלמידים בכל רמה ורמה מוצגים בלוח 3.

לוח 3: רמות הבקיאות ותיאור הידע והמיומנויות של התלמידים בכל רמת בקיאות

רמת הבקיאות	התחום	תיאור הפעולות שבהן הצליחו התלמידים במבחן
0 מתחת לרמה נמוכה	הבנת הנשמע	להבין משפט מושמע המורכב מאוצר מילים בסיסי, ולזהות איור המייצג את תוכן המשפט.
	דיוק בקריאה	תלמידים ברמה זו הם מתחת לסף המאפשר הערכה בתחומים אלה, לכן אין תיאור של ביצועיהם בתחומים אלה ברמה זו.
	הבנת הנקרא	
	ידע לשוני	
	הבעה בכתב	

רמת הבקיות	התחום	תיאור הפעולות שבהן הצליחו התלמידים במבחן
1 רמה נמוכה	התלמידים ברמה הנמוכה הצליחו לבצע את הפעולות ברמת הבקיות הנמוכה מרמה זו, ונוסף על כך הצליחו בדרך כלל –	
	הבנת הנשמע	- להבין את המשמעות הגלויה של יחידת שיח קצרה מושמעת (כמה משפטים), ולזהות איור המייצג את המשמעות הזו או להפיק תשובה קצרה. - להבין הוראות מושמעות ברמת המשפט ולבצען. המילים בהוראות, לרבות מילות היחס, הן ברמת מוכרות גבוהה.
	דיוק בקריאה	תלמידים ברמה זו הם מתחת לסף המאפשר הערכה בתחום הדיוק בקריאה, לכן אין תיאור של ביצועיהם בתחום זה ברמה זו.
	הבנת הנקרא	- להבין הוראות כתובות פשוטות מאוד ברמת המשפט ולבצען. ביצוע ההוראות כרוך בהפקת תשובה שאינה מילולית (כגון סימון, ציור פשוט). - לאחר באופן חלקי מידע גלוי בתוך טקסט (שאלות רב-ברירה).
	ידע לשוני	- להמיר באופן חלקי מילים (שמות עצם, שמות תואר ופעלים) מזכר לנקבה במשפט נתון. - לסדר מילים נתונות לכדי משפט פשוט, תקני מבחינה תחבירית.
	הבעה בכתב	תלמידים ברמה הם מתחת לסף המאפשר הערכה בהבעה בכתב, לכן אין תיאור של ביצועיהם בתחום זה ברמה זו.
2 רמה בינונית	התלמידים ברמה הבינונית הצליחו לבצע את הפעולות ברמות הבקיות הנמוכות מרמה זו, ונוסף על כך הצליחו בדרך כלל –	
	הבנת הנשמע	להבין הוראות מושמעות ברמת המשפט ולבצען. המילים בהוראות, לרבות מילות היחס, הן ברמת מוכרות בינונית.
	דיוק בקריאה	לפענח מילים (עיצורים ותנועות) באופן חלקי בתוך משפט ובאופן חלקי מאוד בתוך פסקה.
	הבנת הנקרא	- להבין הוראות כתובות פשוטות ברמת המשפט ולבצען. ביצוע ההוראות כרוך בהפקת תשובה קצרה (מילה אחת). - להבין אזכורים פשוטים בפסקה (שאלות רב-ברירה) - לאחר מידע גלוי בתוך טקסט ולהפיק תשובה קצרה. - להבין קשרים לוגיים הכתובים במפורש בטקסט.
	ידע לשוני	- להמיר מילים (שמות עצם, שמות תואר ופעלים) מיחיד לרבים או מיחידה לרבות במשפט נתון. - להתאים בין שם עצם ובין שם תואר במין ובמספר. - להשתמש בסימני פיסוק (נקודה, סימן שאלה) באופן תקין. - להטות את שם המספר המונה (עד 10) בזכר ובנקבה. - להשלים את מילית היחס או את מילית הקישור החסרות במשפט נתון. - להפיק באופן חלקי הפכים של שמות עצם ושמות תואר שכיחים הנתונים בתוך הקשר.

רמת הבקיאות	התחום	תיאור הפעולות שבהן הצליחו התלמידים במבחן
	הבעה בכתב	לכתוב טקסט אשר – 0 יש בו משפט שלם אחד לפחות. 0 יש בו רעיון אחד שאינו מפותח.
3 רמה בינונית+	התלמידים ברמה הבינונית+ הצליחו לבצע את הפעולות ברמות הבקיאות הנמוכות מרמה זו, ונוסף על כך הצליחו בדרך כלל –	
	דיוק בקריאה	לפענח מילים (עיצורים ותנועות) באופן מלא בתוך משפט ובאופן חלקי בתוך פסקה.
	הבנת הנקרא	- לזהות רעיון מרכזי בפסקה קצרה (שאלות רב-ברירה). - למצוא פירוש של מילים וביטויים על פי ההקשר במשפט (שאלות רב-ברירה). - להבין קשרים לוגיים שאינם כתובים במפורש בטקסט. - להסיק את המניעים של דמויות בסיפור.
	ידע לשוני	- להמיר מילים (שמות עצם) מיחידה לרבות, להמיר משפט שלם מיחיד לרבים, וכמו כן להמיר משפט שלם מנקבה לזכר (שמות עצם ופעלים). - לצרף מילים למשפטים מחוברים ולמשפטים מורכבים. - לזהות מילים הגזורות משורש נתון. - למצוא את הפועל המתאים בזמן להשלמת משפט נתון (שאלות רב-ברירה). - להטות מילות יחס על פי הקשר נתון במשפט. - לפרק כינוי קניין חבור לכינוי קניין פרוד.
	הבעה בכתב	לכתוב טקסט אשר – 0 יש בו רעיון מפותח אחד. 0 אפשר להבין את רוב התוכן שלו בקלות. 0 הוא לכיד באופן חלקי או מקושר באופן חלקי. 0 אוצר המילים בו בסיסי. 0 רוב הטקסט אינו תקין מבחינה מורפולוגית ותחבירית. 0 השימוש בנקודה ובסימן שאלה אינו תקין ברובו. 0 יש בו שגיאות כתיב רבות.
4 רמה גבוהה	התלמידים ברמה הגבוהה הצליחו לבצע את הפעולות ברמות הבקיאות הנמוכות מרמה זו, ונוסף על כך הצליחו בדרך כלל –	
	דיוק בקריאה	לפענח מילים (עיצורים ותנועות) באופן מלא בתוך פסקה.
	הבנת הנקרא	- לארגן מידע מחלקים שונים בטקסט על פי רצף לוגי. - להסיק מסקנות ממידע נתון בטקסט. - להביע דעה אישית מנומקת בזיקה לטקסט.
	ידע לשוני	- להפיק הפכים של שמות עצם ושמות תואר שכיחים הנתונים בתוך הקשר. - להטות את שם המספר המונה (מ-20 ומעלה) בזכר ובנקבה. - להפוך כינוי קניין פרוד לכינוי קניין חבור.

רמת הבקיאות	התחום	תיאור הפעולות שבהן הצליחו התלמידים במבחן
		- להשלים משפט נתון בפועל מתאים בגוף ובזמן (שאלות פתוחות). - לפרק סמיכות.
	הבעה בכתב	לכתוב טקסט אשר – - יש בו רעיונות מפותחים ומגוונים. - אפשר להבין בקלות את רוב התוכן שלו. - הוא לכיד, מרבית חלקיו מקושרים זה לזה וניכר גיוון מסוים במילות הקישור. - אוצר המילים בו עשיר למדי. - המשפטים בו תקינים באופן חלקי מבחינה מורפולוגית ומבחינה תחבירית. - יש בו שגיאות כתיב מעטות. - השימוש בנקודה ובסימן שאלה תקיני בחלקו.
5 רמה גבוהה מאוד		התלמידים ברמה הגבוהה מאוד הצליחו לבצע את הפעולות ברמות הבקיאות הנמוכות מרמה זו, ונוסף על כך הצליחו בדרך כלל –
	הבעה בכתב	לכתוב טקסט אשר – - אוצר המילים בו עשיר. - מרבית המשפטים בו תקינים מבחינה מורפולוגית ומבחינה תחבירית. - השימוש בנקודה ובסימן שאלה בו תקיני ברובו.

3. הישגים בקרב כלל דוברי הערבית

בפרק זה תובא סקירה של הישגי התלמידים במבחן בעברית בקרב כלל דוברי הערבית. תחילה יוצגו הישגי כלל התלמידים בשנה"ל תשע"ח בהשוואה לשנים קודמות, ולאחר מכן יוצגו ההישגים לפי פילוחים נוספים של מגדר ורקע חברתי-כלכלי. כמו כן הישגי התלמידים מוצגים בחלוקה לשש רמות בקיאות, כפי שיפורט בהמשך ובהתאם לחלוקה בפרק 2.8.

נתוני ההישגים של התלמידים בקבוצות הדיווח השונות כוללים את נתניהם של כל התלמידים שהשיבו על שאלה אחת לפחות מתוך כלל שאלות המבחן (תלמידי החינוך המיוחד המשולבים בכיתות רגילות לא נכללים בחישוב הציונים).

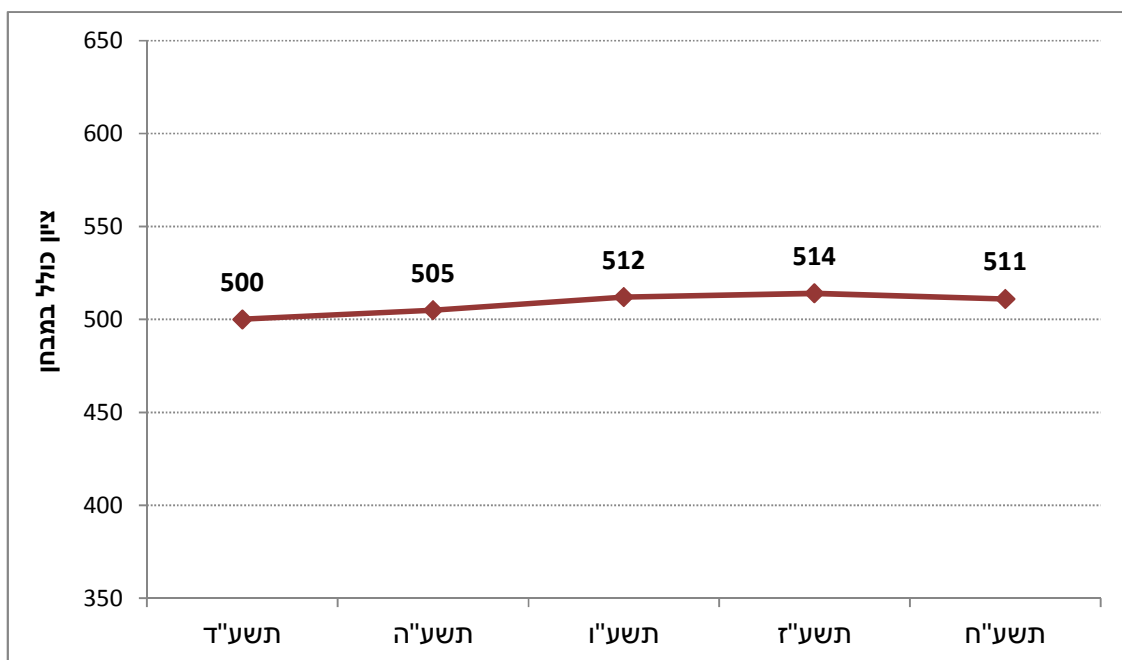
3.1 הישגים במבחן בעברית

- בשנת תשע"ח ממוצע ההישגים עמד על 511 נקודות, עם סטיית תקן של 94 נקודות.
- לאורך כל שנות המדידה, חלה עלייה קלה של 11 נקודות בממוצע הציונים. העלייה התרחשה בין תשע"ד לתשע"ו (500 ו-512 בהתאמה), ובין תשע"ו לתשע"ח לא חל שינוי של ממש (512, 514 ו-511 בהתאמה).
- התפלגות הציונים מלמדת על שונות גדולה בציוני התלמידים. בדומה לשנים קודמות, בכל קטגוריה של ציונים בטווח שבין ציון 400 לציון 675 נמצאים לכל הפחות 6% מהתלמידים.
- בשנת תשע"ח 13% מהתלמידים סווגו מתחת לרמת בקיאות נמוכה ו-18% סווגו ברמת בקיאות נמוכה. מנגד, 20% מהתלמידים סווגו ברמת בקיאות גבוהה ורק 4% ברמת בקיאות גבוהה מאוד. קרוב למחצית מהתלמידים סווגו בשתי הרמות הבינוניות (24% ברמה הבינונית ו-21% ברמה הבינונית+). שיעור התלמידים בשתי הרמות הנמוכות (31%) גבוה משיעור התלמידים בשתי הרמות הגבוהות (24%).
- לאורך השנים נרשמו שינויים קלים בלבד בשיעורי התלמידים ברמות הנמוכות וברמות הגבוהות. בשנת תשע"ח נבלמה הירידה הקלה וההדרגתית שנרשמה בשנים תשע"ו-תשע"ז בשיעורי התלמידים ברמות הנמוכות, והם חזרו להיות דומים לשיעורים בתשע"ו.

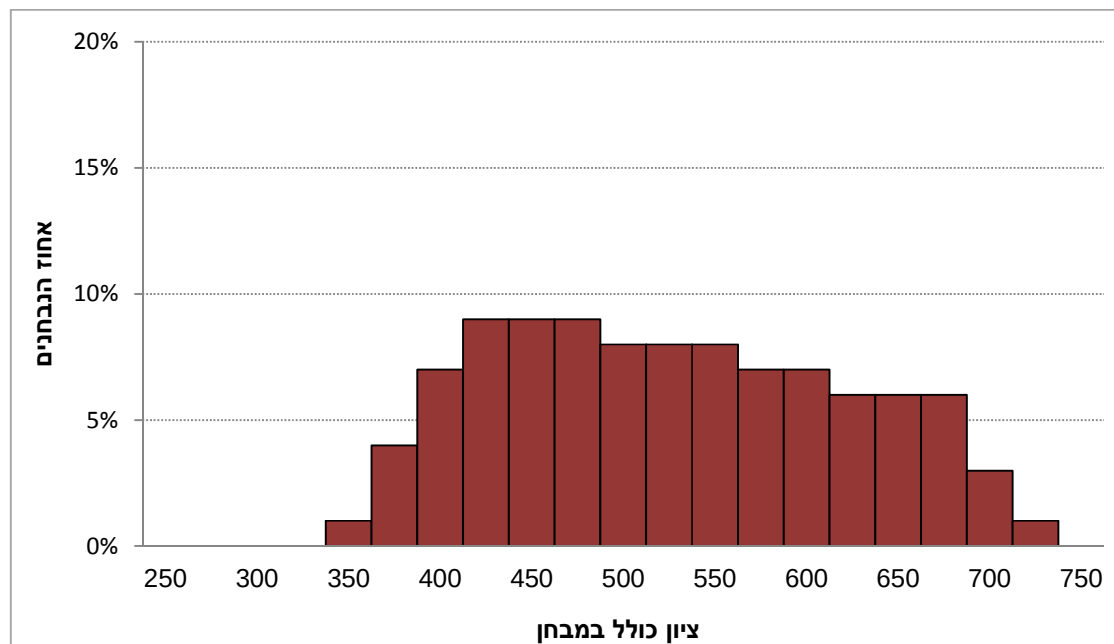
לוח 4: הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח – ממוצע, סטיית תקן ואחוזונים, כלל דוברי הערבית

שנה	מס' נבחנים	ממוצע	סטיית תקן	אחוזון 10	אחוזון 25	אחוזון 50	אחוזון 75	אחוזון 90
תשע"ד	4,481	500	100	360	420	503	587	632
תשע"ה	4,331	505	95	382	427	501	583	636
תשע"ו	4,427	512	97	382	427	511	594	648
תשע"ז	4,493	514	93	394	438	503	591	645
תשע"ח	4,310	511	94	388	432	504	587	646

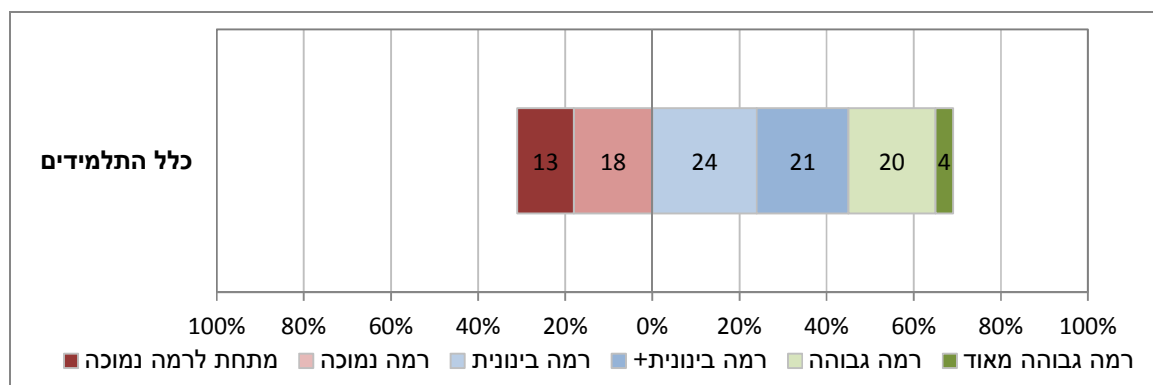
תרשים 1: ממוצעי הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח, כלל דוברי הערבית

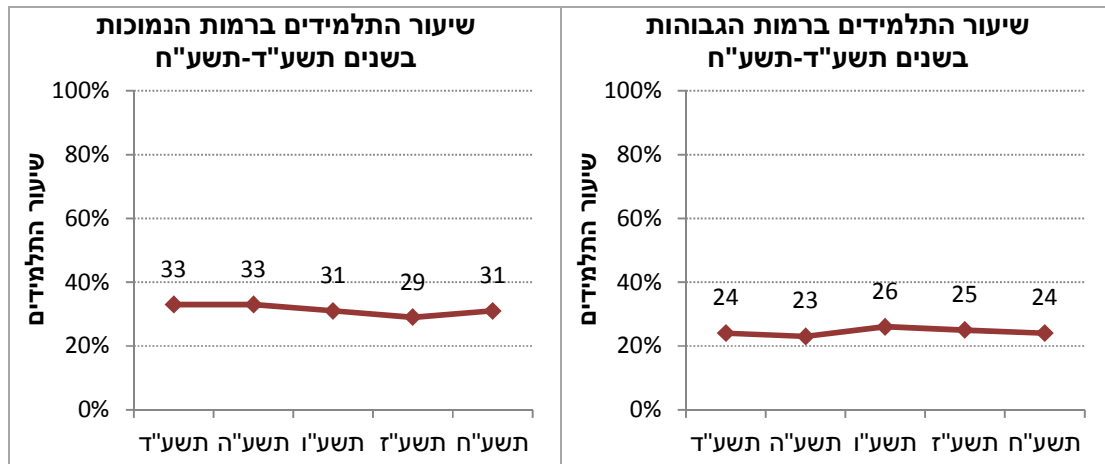
תרשים 2: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ח, כלל דוברי הערבית

תרשים 3: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ח לפי רמות בקיאות, כלל דוברי הערבית

תרשים 4: הישגים במבחן בעברית לפי רמות בקיאות בשנים תשע"ד-תשע"ח, כלל דוברי הערבית

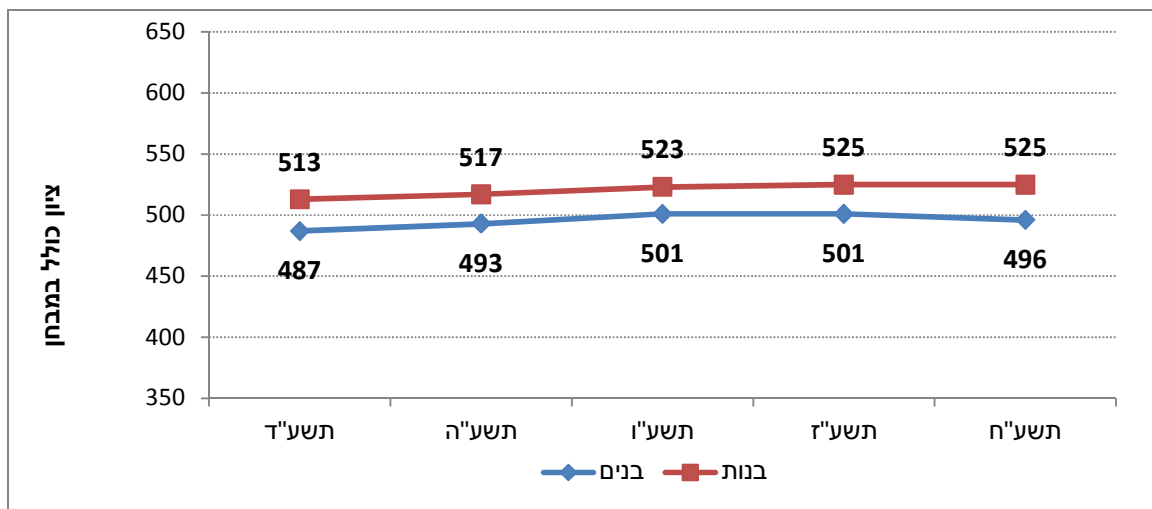
3.2 הישגים במבחן בעברית, לפי מגדר

- בשנת תשע"ח ממוצע הישגי הבנות עמד על 525 נקודות וממוצע הישגי הבנים על 496 נקודות – פער של 29 נקודות לטובת הבנות.
- לאורך השנים תשע"ד-תשע"ח חלה עלייה קלה של 12 נקודות בהישגי הבנות ועלייה קלה של 9 נקודות בהישגי הבנים.
- בכל השנים הישגי הבנות גבוהים מהישגי הבנים. בין תשע"ד לתשע"ו הצטמצם מעט הפער (מ-26 נקודות ל-22 נקודות בהתאמה), אך בין תשע"ו לתשע"ח הוא חזר והתרחב (מ-22 נקודות ל-29 נקודות בהתאמה).
- הפער בין בנות לבנים נמצא גם בהתפלגות התלמידים על פני רמות הבקיאות. בשנת תשע"ח שיעור הבנים בשתי רמות הבקיאות הנמוכות הוא 38% לעומת 25% מהבנות. מאידך, שיעור הבנות בשתי רמות הבקיאות הגבוהות הוא 28% לעומת 20% מהבנים. יצוין עוד כי 17% מהבנים סווגו מתחת לרמת הבקיאות הנמוכה (לעומת 10% מהבנות).
- בשנה האחרונה חלה עלייה של 4% בשיעור הבנים ברמות הנמוכות זאת לאחר ירידה בשנים תשע"ו ותשע"ז. גם בקרב הבנות נרשמה מגמה דומה אך העלייה בתשע"ח מתונה יותר (2%). בהשוואה לשנת הבסיס תשע"ד לא חל שינוי של ממש בשיעור הבנים והבנות המשתייכים לשתי הקבוצות של רמות הבקיאות.

לוח 5: הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח – ממוצע וסטיית תקן, לפי מגדר

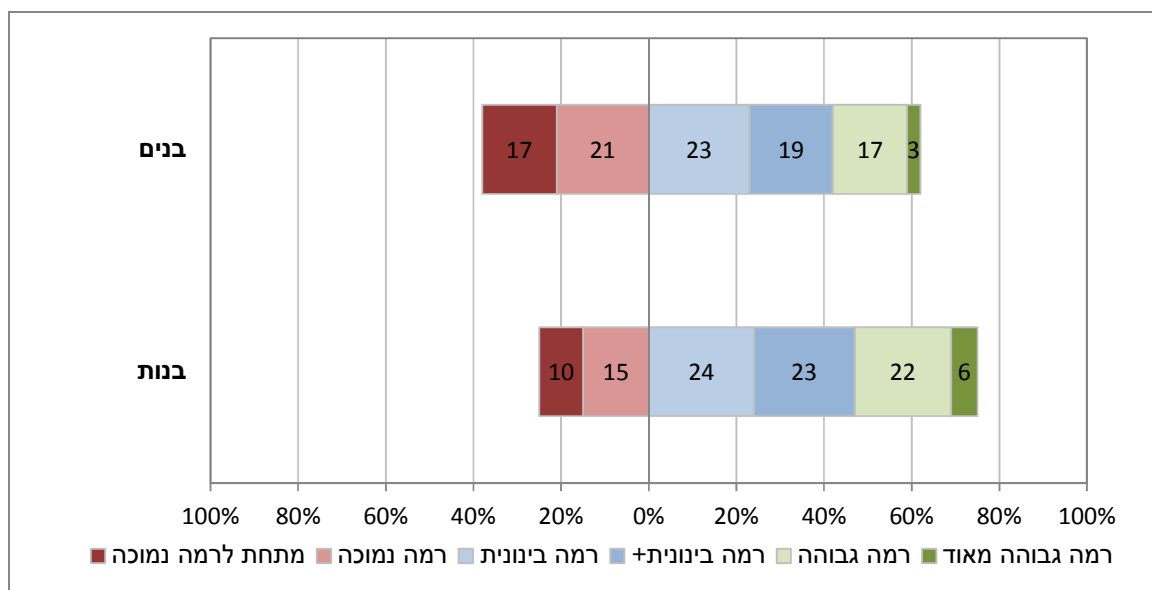
בנים			בנות			
שנה	מס' נבחנים	ממוצע	סטיית תקן	מס' נבחנים	ממוצע	סטיית תקן
תשע"ד	2,117	487	101	2,363	513	97
תשע"ה	2,073	493	95	2,258	517	94
תשע"ו	2,143	501	98	2,284	523	95
תשע"ז	2,169	501	94	2,324	525	90
תשע"ח	2,107	496	94	2,203	525	93

תרשים 5: ממוצעי הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח, לפי מגדר

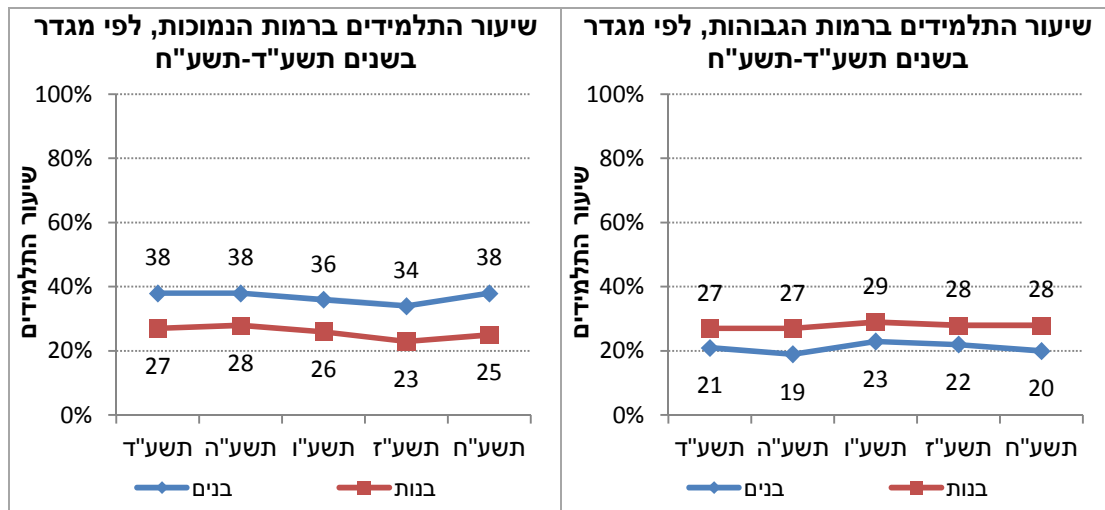

שיעור התלמידים באוכלוסייה בתשע"ח: 50% בנים ו- 50% בנות.

תרשים 6: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ח לפי רמות בקיאות ומגדר

תרשים 7: הישגים במבחן בעברית לפי רמות בקיאות ומגדר בשנים תשע"ד-תשע"ח

3.3 הישגים במבחן בעברית, לפי רקע חברתי-כלכלי

בחלק זה מוצגים ההישגים בעברית בפילוח לפי הרקע החברתי-כלכלי של התלמידים (נמוך, בינוני וגבוה). חלוקת התלמידים לקבוצות אלו נקבעה על פי מדד טיפוח אישי, מדד שטראוס².

- בשנת תשע"ח ממוצע הציון הכולל של תלמידים מרקע חברתי-כלכלי גבוה עמד על 567 נקודות לעומת 542 נקודות בקרב תלמידים מרקע בינוני ו-493 נקודות בקרב תלמידים מרקע נמוך – פער של 25 נקודות בין תלמידים מרקע גבוה לתלמידים מרקע בינוני ופער של 49 נקודות בין תלמידים מרקע בינוני לתלמידים מרקע נמוך.
- לאורך השנים נרשמה מגמה שונה של שינוי בשלוש הרמות של הרקע חברתי-כלכלי. בקרב תלמידים מרקע חברתי-כלכלי נמוך חלה עלייה של 13 נקודות בממוצע הציונים בין השנים תשע"ד-תשע"ח. בקרב תלמידים מרקע בינוני חלה עלייה של 14 נקודות בין השנים תשע"ד-תשע"ו, ובתשע"ז חלה ירידה של 13 נקודות אשר מחקה את העלייה בשנות המדידה הראשונות. בתשע"ח לא חל שינוי משמעותי בהשוואה לשנת תשע"ז, וממוצע ההישגים דומה לזה שנרשם בשנת הבסיס. בקרב תלמידים מרקע גבוה נרשמה מגמה מעורבת בממוצע הציונים לאורך השנים. סך הכול, בין תשע"ד לתשע"ח נרשמה ירידה של 7 נקודות.
- לאורך כל שנות המדידה, נרשמו פערים ניכרים בין תלמידים מרקע חברתי-כלכלי שונה – ככל שהרקע גבוה יותר כך ההישגים גבוהים יותר. יחד עם זאת, נרשמה מגמה כללית של צמצום הפערים השונים – צמצום הפער בין הישגי התלמידים מרקע גבוה להישגי התלמידים מרקע בינוני (מ-36 נקודות בתשע"ד ל-25 בתשע"ח) וצמצום הפער בין הישגי התלמידים מרקע בינוני להישגי התלמידים מרקע נמוך (מ-58 נקודות ל-49 נקודות בהתאמה). הפער בין הישגי התלמידים מרקע גבוה להישגי התלמידים מרקע נמוך הצטמצם בהתאם (מ-94 נקודות ל-74 בהתאם).
- פערים נמצאו גם בהתפלגות התלמידים על פני רמות הבקיאיות. בשנת תשע"ח, ככל שהרקע החברתי-כלכלי גבוה כך שיעור התלמידים בשתי רמות הבקיאיות הגבוהות גבוה יותר (18% מהתלמידים מרקע נמוך, 36% מהתלמידים מרקע בינוני ו-44% מהתלמידים מרקע גבוה) ושיעור התלמידים בשתי רמות הבקיאיות הנמוכות נמוך יותר (38% מהתלמידים מרקע נמוך, 20% מהתלמידים מרקע בינוני ו-10% מהתלמידים מרקע גבוה).
- בהשוואה לתשע"ד לא חל שינוי של ממש בשיעור התלמידים מרקע בינוני ונמוך ברמות הבקיאיות הגבוהות. מנגד, נרשמה ירידה של 5% בשיעורי התלמידים מרקע גבוה ברמות הבקיאיות הגבוהות, ובפרט נרשמה ירידה של 9% בין תשע"ז לתשע"ח. שיעורי התלמידים ברמות הבקיאיות הנמוכות נותרו ללא שינוי של ממש, וזאת בשלוש הקבוצות של רקע חברתי-כלכלי.

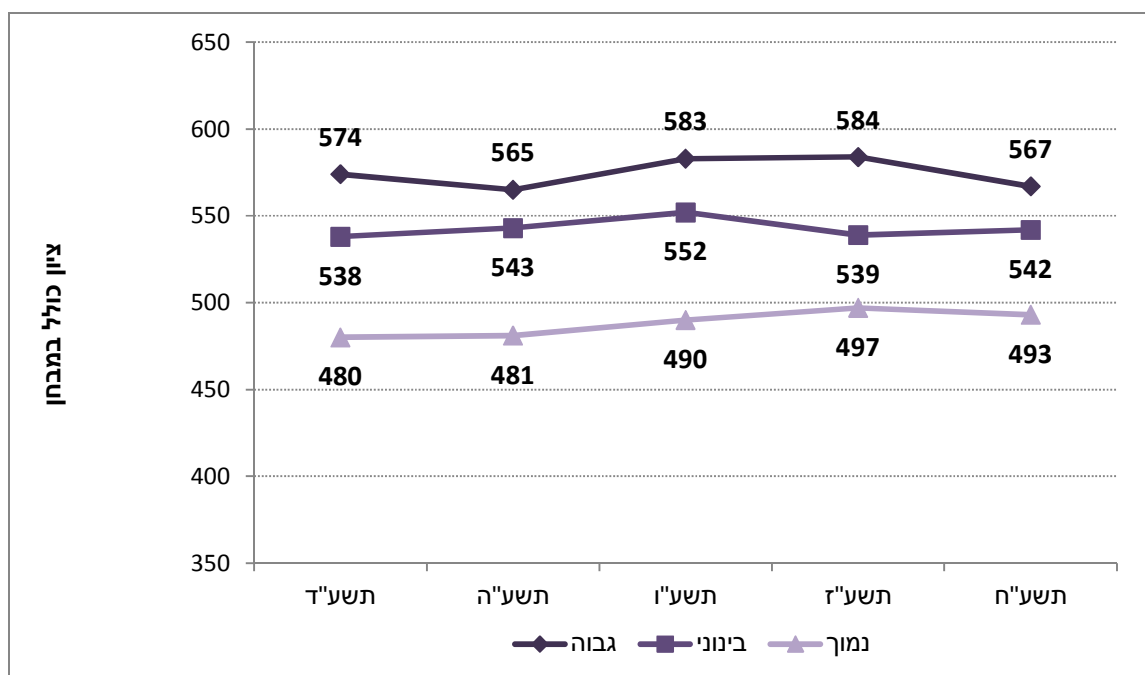
² מדד טיפוח "שטראוס" הוא מדד אישי המחושב לכל תלמיד ותלמיד בבית ספר (בכל שכבות הכיתה הקיימות בו) ומשקף את הרקע החברתי-כלכלי שלו. מדד זה כולל ארבעה רכיבים: השכלת ההורה המשכיל (חלקו במדד – 40%), מדד כלכלי (חלקו במדד – 20%), פריפריאליות (חלקו במדד – 20%) ושילוב של ארץ לידה וארץ מצוקה (חלקו במדד – 20%). המדד מבוסס באמצעות עשירי טיפוח (מעשירון 1 – המבוססים ביותר ועד לעשירון 10 – החלשים ביותר). התלמידים במחקר זה חולקו לשלוש רמות רקע חברתי-כלכלי על פי ערך המדד האישי: גבוה (1-3); בינוני (4-7); נמוך (8-10).

לוח 6: הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח – ממוצע וסטיית תקן, לפי רקע חברתי-כלכלי

שנה	רקע חברתי-כלכלי גבוה			רקע חברתי-כלכלי בינוני			רקע חברתי-כלכלי נמוך		
	מס' נבחנים	ממוצע	סטיית תקן	מס' נבחנים	ממוצע	סטיית תקן	מס' נבחנים	ממוצע	סטיית תקן
תשע"ד	240	574	78	1,427	538	95	2,794	480	96
תשע"ה	262	565	82	1,529	543	91	2,526	481	90
תשע"ו	278	583	78	1,416	552	94	2,719	490	92
תשע"ז	237	584	89	1,538	539	94	2,708	497	87
תשע"ח	254	567	87	1,413	542	93	2,627	493	90

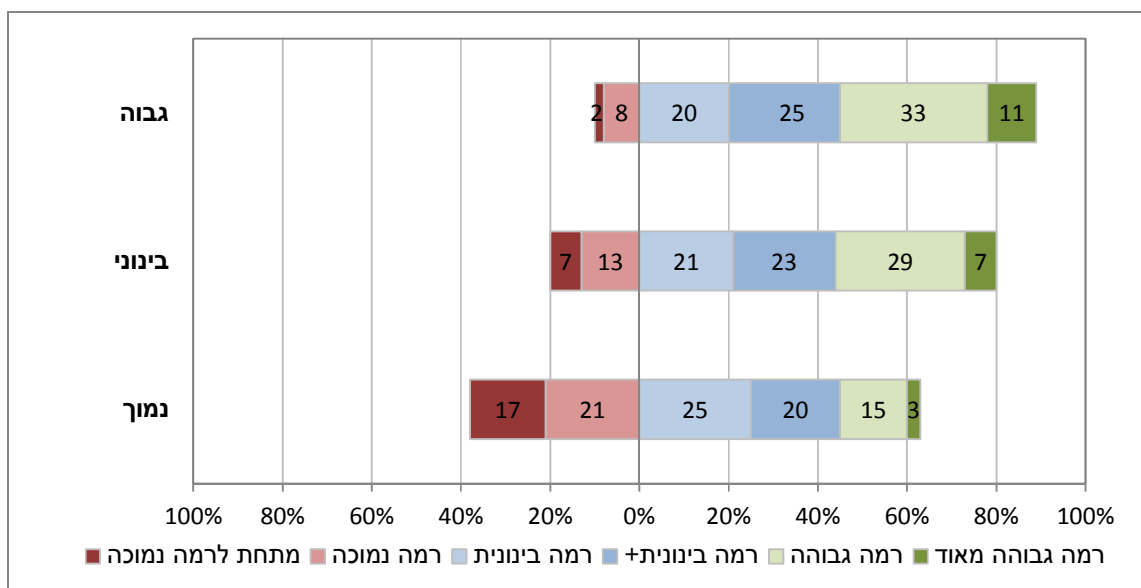
הערה: מספר הנבחנים הכולל גדול מסכום הנבחנים משלוש רמות הרקע החברתי-כלכלי, משום שלמעט תלמידים לא קיים נתון של רקע חברתי-כלכלי.

תרשים 8: ממוצעי הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח, לפי רקע חברתי-כלכלי

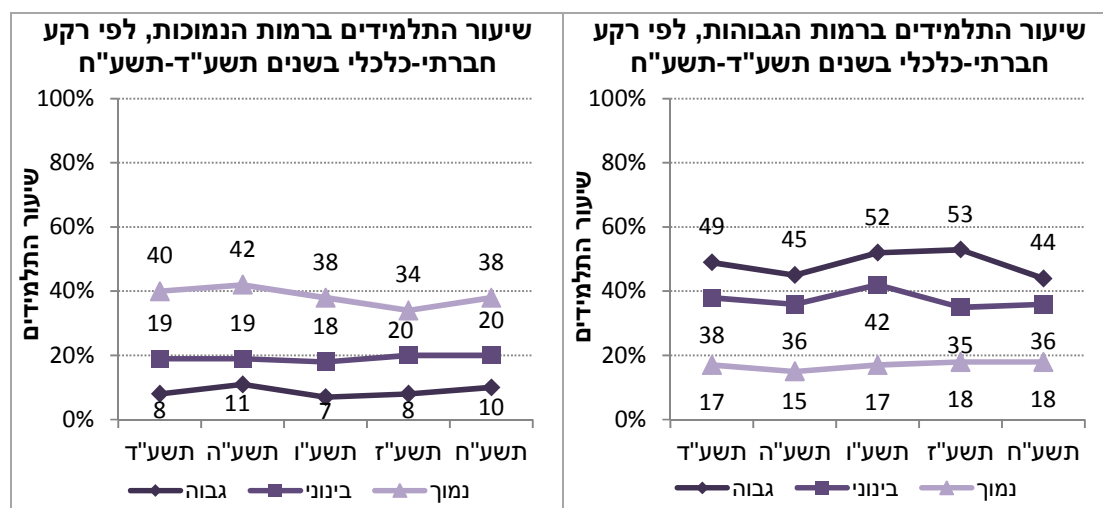

שיעור התלמידים באוכלוסייה בתשע"ח: נמוך 66%; בינוני 29%; גבוה 5%.

תרשים 9: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ח לפי רמות בקיאות ורקע חברתי-כלכלי

תרשים 10: הישגים במבחן בעברית לפי רמות בקיאות ורקע חברתי-כלכלי בשנים תשע"ד-תשע"ח

³ הנתונים עוגלו למספרים שלמים ולכן בחלק מהמקרים נתוני תשע"ח המוצגים בתרשים זה לא זהים לחיבור שתי הקטגוריות הרלוונטיות בתרשים הקודם.

4. הישגים במבחן בעברית במגזרים דוברי הערבית

בראשית פרק זה מוצגים ההישגים במבחן בעברית לאורך השנים בפילוח לפי ההשתייכות המגזרית (מגזר ערבי, מגזר בדואי, מגזר דרוזי). חלוקת בתי הספר למגזרים נקבעה על פי הפיקוח שאליו משתייכים בתי הספר. בהמשך הפרק מוצגים ההישגים במבחן לפי שני פילוחים בו זמנית: מגזר ומגדר, מגזר ורקע חברתי-כלכלי, מגזר ומחוז גיאוגרפי.

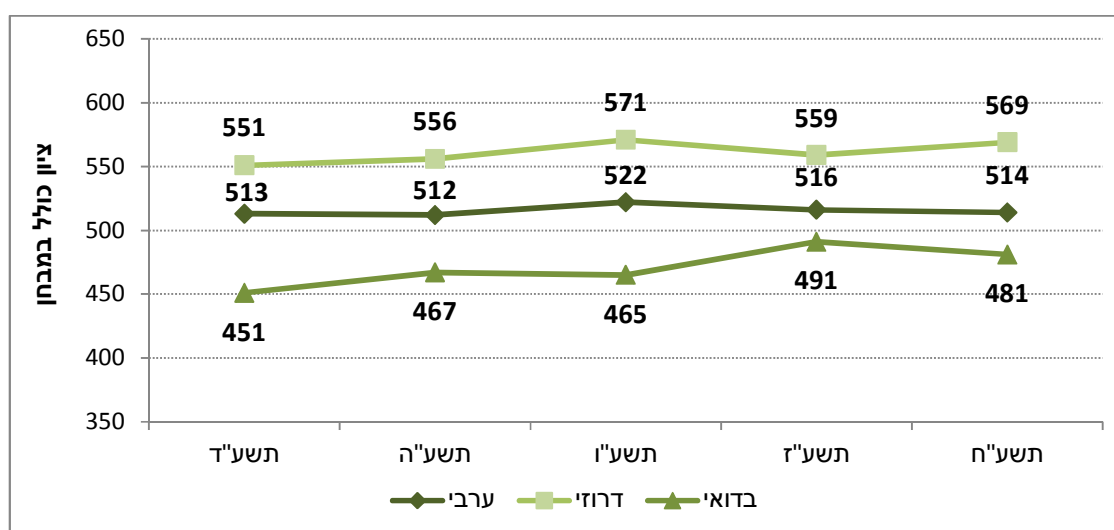
4.1 הישגים במבחן בעברית, לפי מגזר

- בשנת תשע"ח הממוצע בקרב תלמידי המגזר הדרוזי הוא 569 נקודות, הממוצע בקרב תלמידי המגזר הערבי הוא 514 נקודות והממוצע בקרב המגזר הבדואי הוא 481 נקודות – פער של 55 נקודות בין תלמידי המגזר הדרוזי לתלמידי המגזר הערבי ושל 33 נקודות בין תלמידי המגזר הערבי לתלמידי המגזר הבדואי.
- בשנת תשע"ח, בקרב המגזר הבדואי נרשמה ירידה של 10 נקודות בהשוואה לתשע"ז, ובהשוואה לשנת הבסיס תשע"ד נרשמה עלייה של 30 נקודות. בקרב המגזר הדרוזי נרשמה עלייה של 10 נקודות בהשוואה לתשע"ז וסך הכל בהשוואה לתשע"ד נרשמה עלייה של 18 נקודות. בקרב תלמידי המגזר הערבי לא נרשם שינוי של ממש, לא בהשוואה לתשע"ז ולא בהשוואה לתשע"ד.
- בכל שנות המדידה הישגי תלמידי המגזר הדרוזי גבוהים מהישגי תלמידי המגזר הערבי והישגי תלמידי המגזר הבדואי הם הנמוכים ביותר. בתשע"ח התרחבו הפערים בין המגזרים – עלייה של 20 נק' בפער בין המגזר הדרוזי למגזר הבדואי, עלייה של 8 נק' בפער בין המגזר הערבי למגזר הבדואי ועלייה של 12 נק' בפער בין המגזר הדרוזי למגזר הערבי. התרחבות זו היא גם המגמה הכללית ביחס לפער בין תלמידי המגזר הדרוזי לתלמידי המגזר הערבי לאורך השנים תשע"ד-תשע"ח (מ-38 נק' ל-55 נק').
- בהתפלגות הציון הכולל במגזר הערבי, הציונים מתפלגים בצורה סימטרית למדי משני צדדי הממוצע. בהתפלגות הציון הכולל במגזר הבדואי מרבית הציונים מרוכזים סביב החלק התחתון של הסקאלה, באזור הציונים הנמוכים (400-500). לעומת זאת במגזר הדרוזי מרבית הציונים מרוכזים סביב החלק העליון של הסקאלה, באזור הציונים הגבוהים (600-675).
- הפער בין המגזרים נמצא גם בהתפלגות התלמידים על פני רמות הבקיאות. בשנת תשע"ח 49% מהתלמידים במגזר הדרוזי סווגו בשתי רמות הבקיאות הגבוהות, לעומת 24% מהתלמידים במגזר הערבי ו-16% בלבד מהתלמידים במגזר הבדואי שסווגו בשתי רמות בקיאות אלו. בהתאמה, 13% בלבד מהתלמידים במגזר הדרוזי סווגו בשתי רמות הבקיאות הנמוכות, לעומת 30% מהתלמידים במגזר הערבי, ו-44% מהתלמידים במגזר הבדואי שסווגו בשתי רמות בקיאות אלו, כאשר מחציתם (21%) מוגדרים מתחת לרמת הבסיס.
- בשנת תשע"ח, בהשוואה לשנת הבסיס תשע"ד, נרשמה ירידה של 9% בשיעור התלמידים ברמות הנמוכות במגזר הבדואי. בהתאם, נצפתה עלייה של 6% בשיעור התלמידים ברמות הגבוהות במגזר זה. במגזר הדרוזי נרשמה מגמה של יציבות בשיעור התלמידים ברמות הנמוכות, ועלייה של 9% בשיעור התלמידים ברמות הגבוהות. בקרב תלמידי המגזר הערבי לא נרשמו שינויים משמעותיים לאורך השנים הן בשיעור התלמידים ברמות הגבוהות והן בשיעור התלמידים ברמות הנמוכות.

לוח 7: הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח – ממוצע וסטיית תקן, לפי מגזר

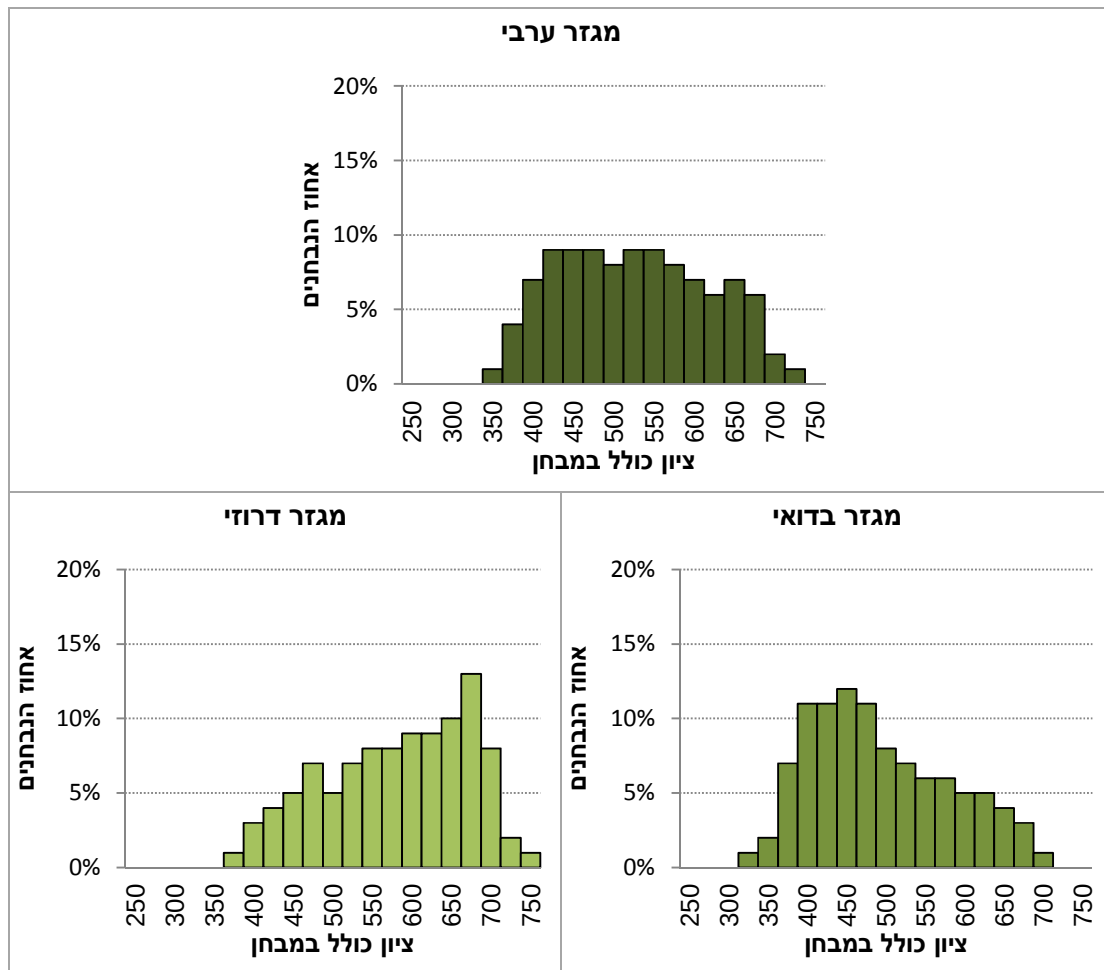
שנה	מגזר ערבי			מגזר בדואי			מגזר דרוזי		
	מס' נבחנים	ממוצע	סטיית תקן	מס' נבחנים	ממוצע	סטיית תקן	מס' נבחנים	ממוצע	סטיית תקן
תשע"ד	2,418	513	96	1,239	451	95	824	551	87
תשע"ה	2,494	512	94	1,088	467	87	749	556	90
תשע"ו	2,661	522	95	1,029	465	85	737	571	90
תשע"ז	2,700	516	93	1,059	491	85	734	559	94
תשע"ח	2,525	514	92	1,058	481	90	727	569	91

תרשים 11: ממוצעי הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח, לפי מגזר

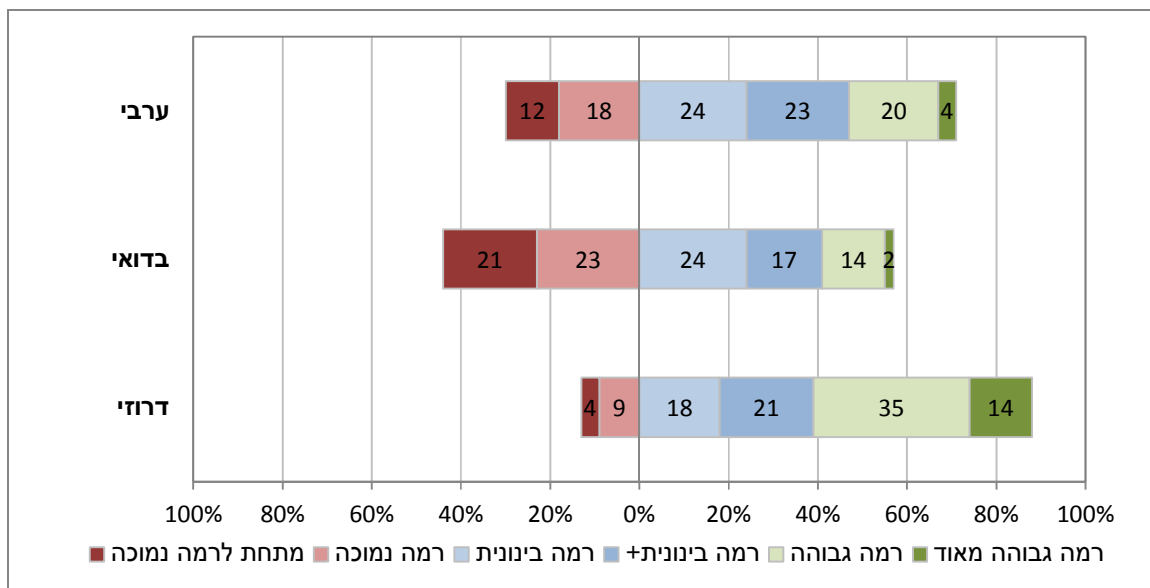

שיעור התלמידים באוכלוסייה בתשע"ח: ערבי 64%; בדואי 27%; דרוזי 9%.

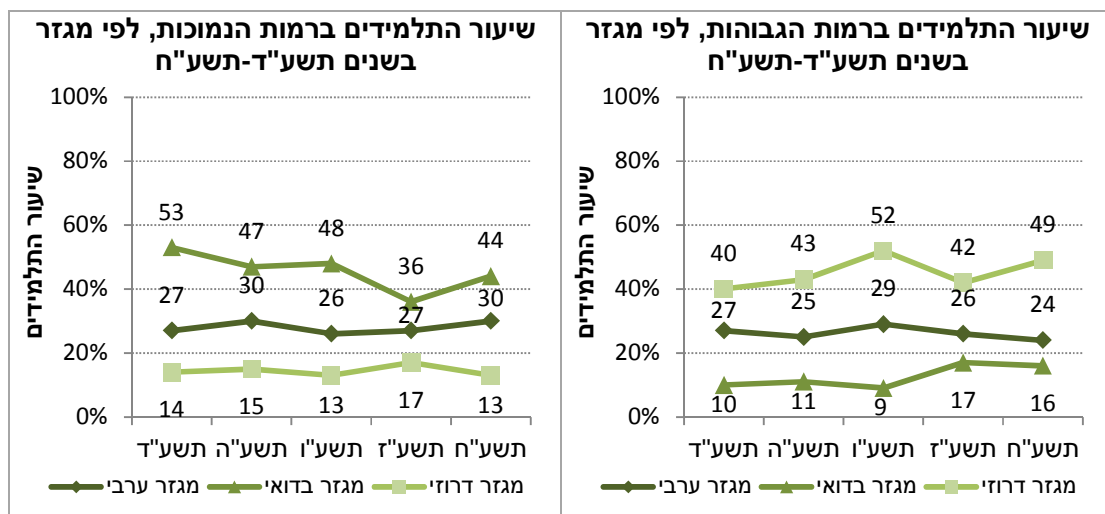
תרשים 12: התפלגות הציון כולל במבחן בשנת תשע"ח, לפי מגזר

תרשים 13: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ח לפי רמות בקיאות ומגזר

תרשים 14: הישגים במבחן בעברית לפי רמות בקיאות ומגזר בשנים תשע"ד-תשע"ח

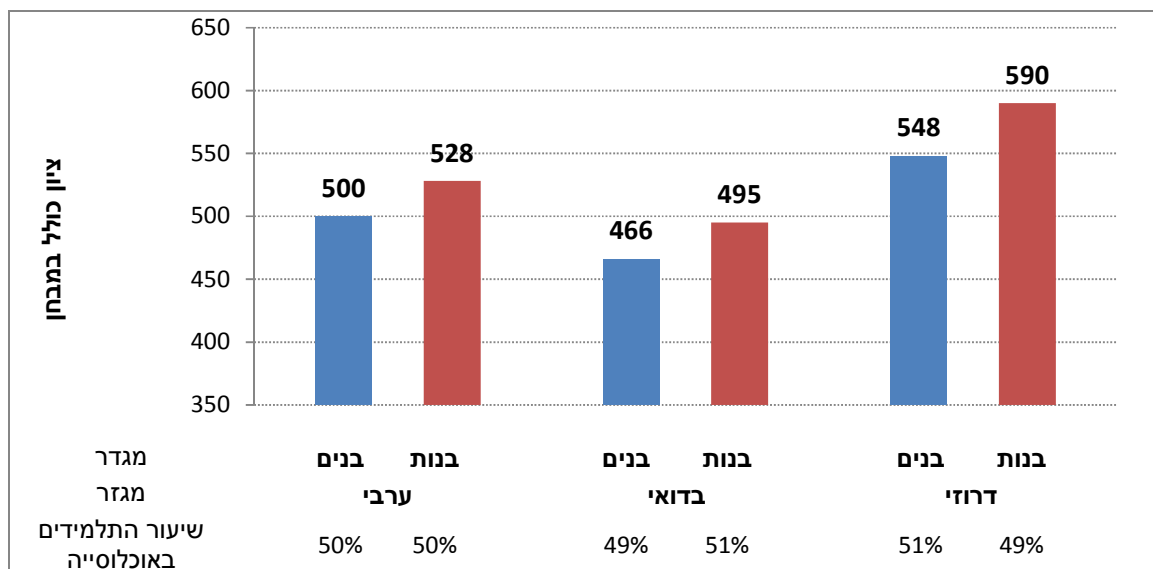
4.2 הישגים במבחן בעברית, לפי מגזר ומגדר

- בכל אחד מהמגזרים הישגי הבנות גבוהים מהישגי הבנים: בשנת תשע"ח הפער הגדול ביותר בין הישגי הבנות להישגי הבנים נרשם במגזר הדרוזי (42 נקודות), ואילו במגזר הערבי ובמגזר הבדואי נרשם פער דומה (28 ו-29 נקודות בהתאמה).
- בין השנים תשע"ד-תשע"ח נרשמה עלייה בציוני הבנים והבנות הן בקרב תלמידי המגזר הבדואי (עלייה של 30 נקודות בציוני הבנים ושל 29 נקודות בציוני הבנות) והן בקרב תלמידי המגזר הדרוזי (11 נקודות ו-25 נקודות, בהתאמה). לעומת זאת, בקרב תלמידי המגזר הערבי לא נרשם שינוי של ממש (עלייה של 3 נקודות בציוני הבנות, ללא שינוי בציוני הבנים).
- לאורך כל שנות המדידה נרשמו פערים גדולים בין הבנות לבנים בכל אחד מהמגזרים. הפערים בתשע"ח גדולים מהפערים שנרשמו בתשע"ד במגזר הדרוזי (עלייה מצטברת של 14 נקודות) ודומים לפערים שנרשמו בתשע"ד במגזר הערבי ובמגזר הבדואי.
- בשנת תשע"ח הפער בין הבנות לבנים במגזר הבדואי ובמגזר הערבי בולט בעיקר ברמת הבקיאות שמתחת לרמה הנמוכה – שיעורי הבנות שסווגו מתחת לרמה הנמוכה במגזר הבדואי והערבי (15% ו-8% בהתאמה) נמוכים כמעט פי שניים מהשיעורים המקבילים בקרב הבנים (27% ו-15% בהתאמה). במגזר הדרוזי הפער בין הבנות לבנים בולט בשתי רמות הבקיאות הגבוהות – 40% מהבנות סווגו לרמה הגבוהה לעומת 29% מהבנים ו-19% מהבנות סווגו לרמה הגבוהה מאוד לעומת 9% מהבנים.
- בהשוואה לשנת הבסיס תשע"ד חלה ירידה בשיעורי הבנים והבנות ברמות הבקיאות הנמוכות בקרב המגזר הבדואי (בשני המקרים ירידה של 9%). מצד שני, בקרב מגזר זה נרשמה עלייה בשיעורי הבנים והבנות ברמות הגבוהות (4% בשיעור הבנים ו-6% בשיעור הבנות). בקרב המגזר הדרוזי לא נרשם שינוי של ממש בשיעורי הבנים והבנות בשני סוגי רמות הבקיאות, למעט עלייה בשיעור הבנות ברמות הגבוהות (13%). בקרב תלמידים מהמגזר הערבי לא נרשמו שינויים משמעותיים לאורך השנים הן בשיעורי הבנים והבנות ברמות הגבוהות והן בשיעורי הבנים והבנות ברמות הנמוכות.

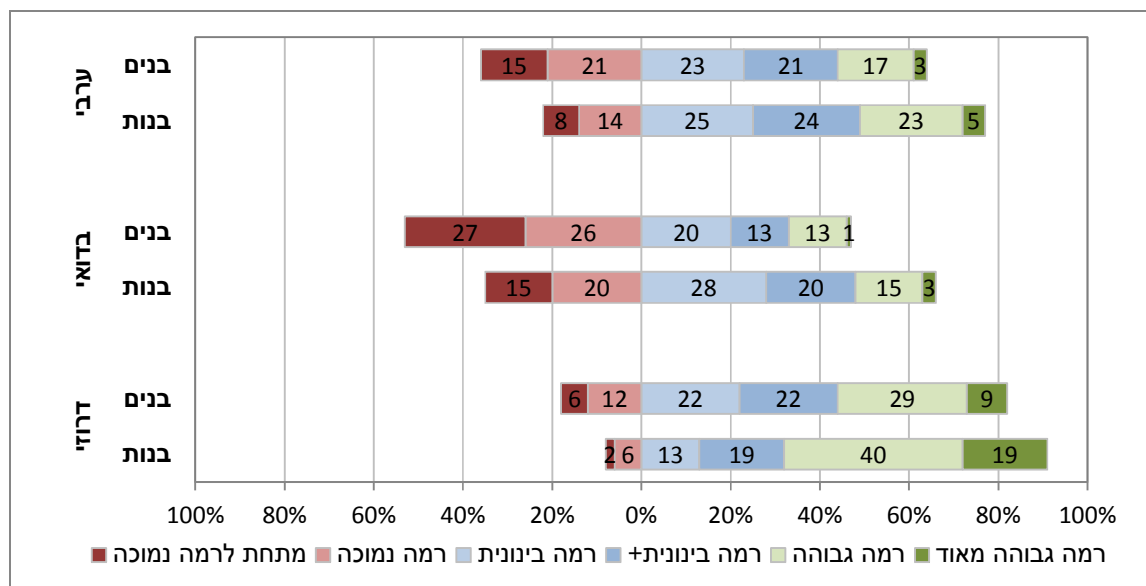
לוח 8: הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ח – ממוצע, סטיית תקן ואחוזונים, לפי מגזר ולפי מגדר

מגדר	מס' נבחנים	ממוצע	סטיית תקן	אחוזון 10	אחוזון 25	אחוזון 50	אחוזון 75	אחוזון 90
ערבי	בנים	1,234	500	91	386	424	493	569
	בנות	1,291	528	91	404	456	527	604
בדואי	בנים	511	466	90	367	396	443	534
	בנות	547	495	88	383	428	485	562
דרוזי	בנים	362	548	93	420	466	553	630
	בנות	365	590	85	460	529	604	658

תרשים 15: ממוצעי הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ח, לפי מגזר ולפי מגדר

תרשים 16: ממוצעי הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ח, לפי רמות בקיאות ובחלוקה למגזר ולמגדר

4.3 הישגים במבחן בעברית, לפי מגזר ורקע חברתי-כלכלי

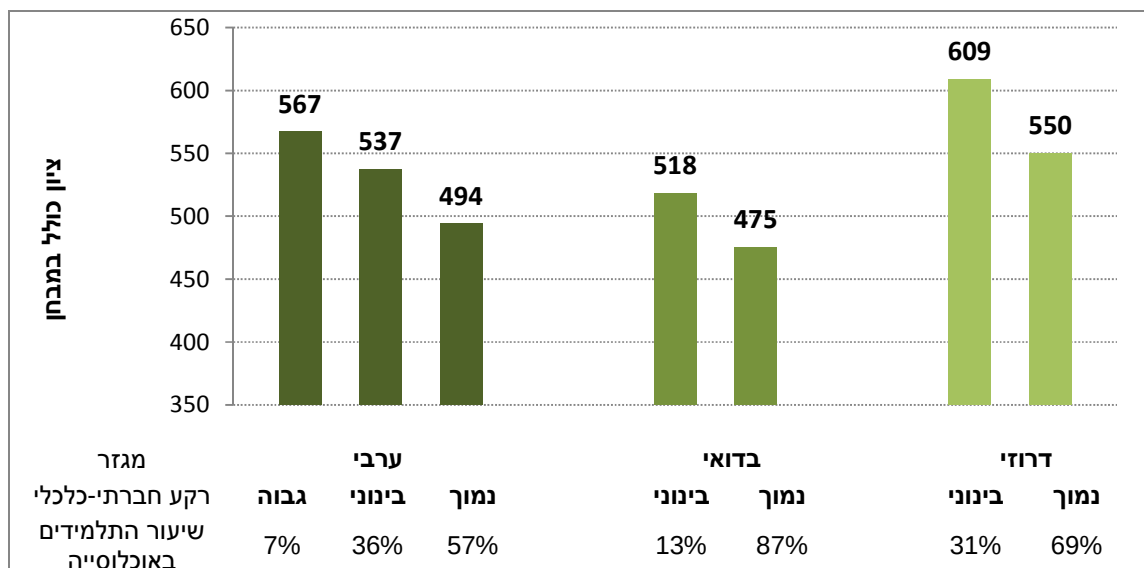
- בכל אחד מהמגזרים ככל שהרקע החברתי-כלכלי של התלמידים גבוה יותר כך ההישגים גבוהים יותר. הפער הגדול ביותר בין הישגי תלמידים מרקע חברתי-כלכלי נמוך להישגי תלמידים מרקע בינוני נרשם במגזר הדרוזי (59 נק'), ואילו במגזר הבדואי והערבי הפערים המתאימים נמוכים יותר (43 נק' בכל מגזר). עם זאת בכל אחת מקבוצות הרקע החברתי-כלכלי ציוני התלמידים במגזר הדרוזי גבוהים במידה ניכרת מציוני התלמידים מרקע חברתי-כלכלי דומה במגזר הערבי ובמגזר הבדואי.
- בשנת תשע"ח, בהשוואה לשנת הבסיס תשע"ד, נרשמה מגמת עלייה בהישגי תלמידים מרקע חברתי-כלכלי נמוך הן במגזר הבדואי (30 נק') והן במגזר הדרוזי (22 נק'). בקרב תלמידים מרקע חברתי-כלכלי בינוני נרשמו תנודות במגזר הבדואי (עלייה מצטברת של 12 נק' בין תשע"ד לתשע"ח) ועלייה במגזר הדרוזי (17 נק') שעיקרה בין השנים תשע"ד לתשע"ו. לעומת זאת, במגזר הערבי ככלל נרשמה יציבות בציון הממוצע של תלמידים מרקע חברתי-כלכלי נמוך ובינוני.
- לאורך השנים תשע"ד-תשע"ח נרשמו מגמות שונות בקרב המגזרים ביחס לפערים בין שלוש קבוצות הרקע החברתי-כלכלי. בקרב המגזר הבדואי הצטמצם הפער בין תלמידים מרקע בינוני לתלמידים מרקע נמוך ב-18 נק' (מ-61 נק' בתשע"ד ל-43 נק' בתשע"ח). במגזר הערבי ובמגזר הדרוזי לא נרשמו מגמות עקביות לאורך השנים.
- הפערים בין שיעור התלמידים ברמות הבקיאיות הגבוהות בקרב תלמידים מרקע חברתי-כלכלי בינוני ובקרב תלמידים מרקע חברתי-כלכלי נמוך גדולים במיוחד במגזר הדרוזי (29% לעומת כ-15% במגזר הבדואי ובמגזר הערבי). לעומת זאת, הפערים בשיעור התלמידים ברמות הבקיאיות הנמוכות בקרב תלמידים מרקע חברתי-כלכלי בינוני ונמוך גדולים יותר במגזר הבדואי (21% לעומת 15% במגזר הערבי ו-10% במגזר הדרוזי).

לוח 9: הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ח – ממוצע, סטיית תקן ואחוזונים, לפי מגזר ולפי רקע חברתי-כלכלי

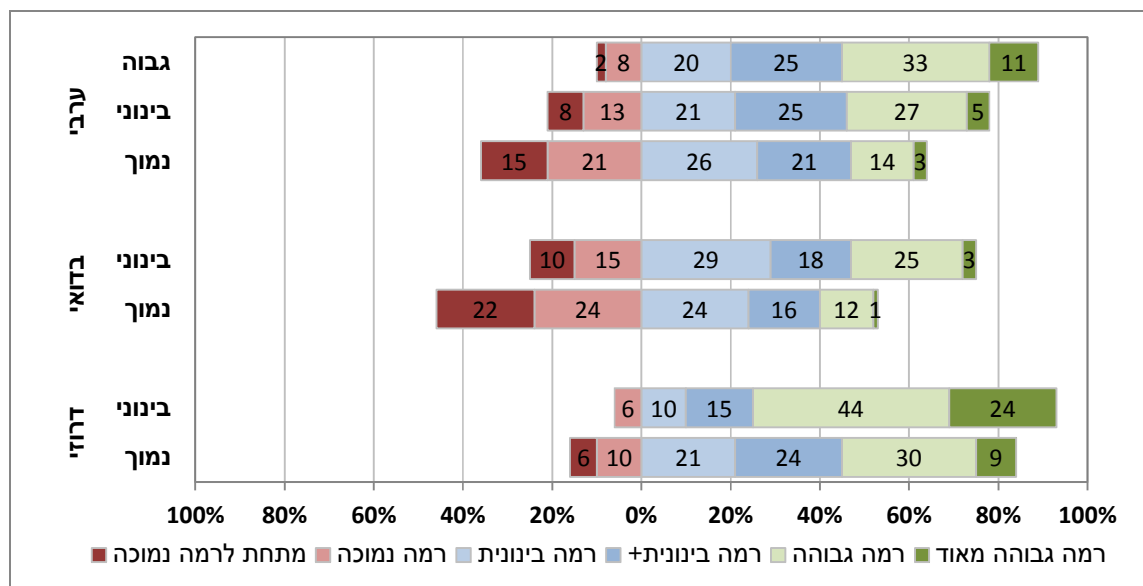
מגזר	רקע חברתי-כלכלי	מס' נבחנים*	ממוצע	סטיית תקן	אחוזון 10	אחוזון 25	אחוזון 50	אחוזון 75	אחוזון 90
ערבי	גבוה	254	567	87	447	497	577	643	675
	בינוני	1,006	537	91	412	466	540	614	656
	נמוך	1,256	494	87	386	420	485	557	618
בדואי	בינוני	167	518	90	396	448	508	598	641
	נמוך	884	475	89	371	404	458	542	614
דרוזי	בינוני	240	609	79	474	569	630	668	692
	נמוך	487	550	91	424	478	553	627	666

* מספר הנבחנים הכולל בכל מגזר גדול מסכום הנבחנים ברמות המפורטות בלוח משום שלחלק מהתלמידים לא קיים נתון של רקע חברתי-כלכלי (9 במגזר הערבי ו-7 במגזר הבדואי).

תרשים 17: ממוצע הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ח, לפי מגזר ולפי רקע חברתי-כלכלי

תרשים 18: ממוצעי הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ח, לפי רמות בקיאות ובחלוקה למגזר ולרקע חברתי-כלכלי

4.4 הישגים במבחן בעברית, לפי מגזר ומחוז גיאוגרפי

- לתלמידים ממחוזות גיאוגרפיים שונים, במגזרים השונים, הישגים ממוצעים שונים. למשל, בקרב תלמידים מהמגזר הבדואי, הציון במחוז צפון (492 נק') גבוה בהשוואה למחוז דרום (479 נק'). בנוסף, בעוד במגזר הערבי הציון הממוצע גבוה יותר במחוז צפון בהשוואה למחוז חיפה (פער של 17 נק'), במגזר הדרוזי נרשמה תמונה הפוכה (פער של 52 נק'). ממוצע הציונים הגבוה ביותר נרשם במחוז חיפה במגזר הדרוזי (611 נק'), והפער בינו לבין הקבוצה שהממוצע בה הוא הנמוך ביותר, במחוז דרום במגזר הבדואי (479 נק'), עומד על 132 נקודות.
- לאורך השנים ממוצע הציונים הנמוך ביותר נרשם במחוז דרום במגזר הבדואי. עם זאת, בקבוצה זו חל השיפור הגדול ביותר לאורך השנים, והממוצע בו עלה ב-35 נקודות. ככלל, ההישגים במחוז תל אביב במגזר הערבי ובמחוז חיפה במגזר הדרוזי גבוהים במידה ניכרת מממוצע ההישגים ביתר הקבוצות.
- השוואה בין המגזרים בתוך המחוזות משקפת את פערי ההישגים בין המגזרים בכלל המדינה. לדוגמה, בתוך מחוז צפון, ממוצע הציון הכולל של תלמידי המגזר הדרוזי (559 נק') גבוה מהממוצע של תלמידי המגזר הערבי (522 נק'), וממוצע זה גבוה מהממוצע של תלמידי המגזר הבדואי (492 נק').

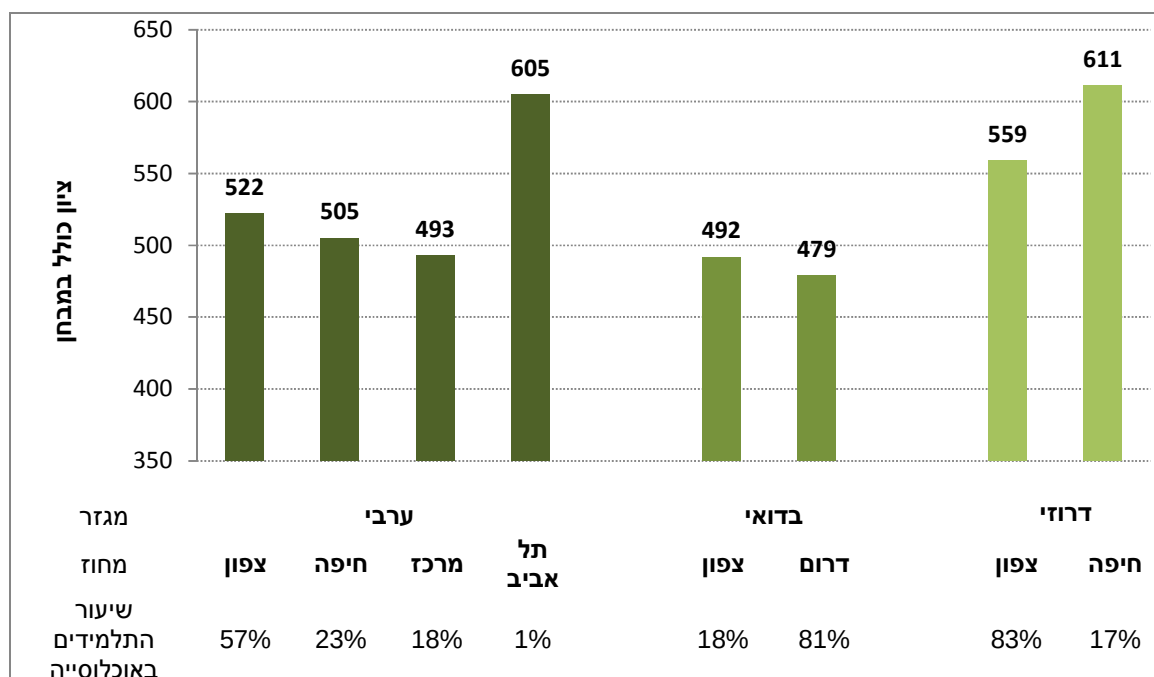
לוח 10: הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ח – ממוצע, סטיית תקן ואחוזונים, לפי מגזר ולפי

מחוז גיאוגרפי

מגזר	מחוז	מס' נבחנים	ממוצע	סטיית תקן	אחוזון 10	אחוזון 25	אחוזון 50	אחוזון 75	אחוזון 90
ערבי	צפון	983	522	89	401	453	519	593	646
	חיפה	687	505	98	379	420	497	581	646
	מרכז	792	493	89	387	420	481	556	630
	תל אביב	63	605	68	523	557	623	658	674
בדואי	צפון	381	492	87	388	420	484	557	625
	דרום	662	479	91	371	404	464	549	615
דרוזי	צפון	515	559	90	432	485	569	635	670
	חיפה	212	611	86	483	562	637	672	695

הערה: נוסף על המתואר בלוח, במגזר הבדואי נבחן בית ספר יחיד במחוז חיפה.

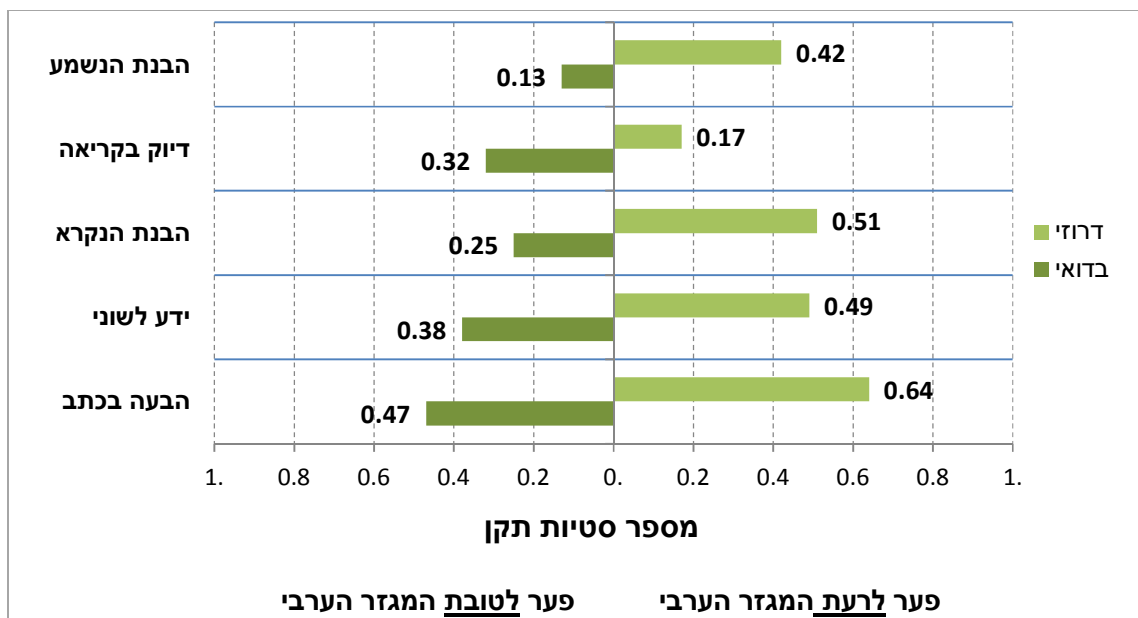
תרשים 19: ממוצע הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ח, לפי מגזר ולפי מחוז גיאוגרפי

5. הישגים במבחן בעברית, לפי נושאים

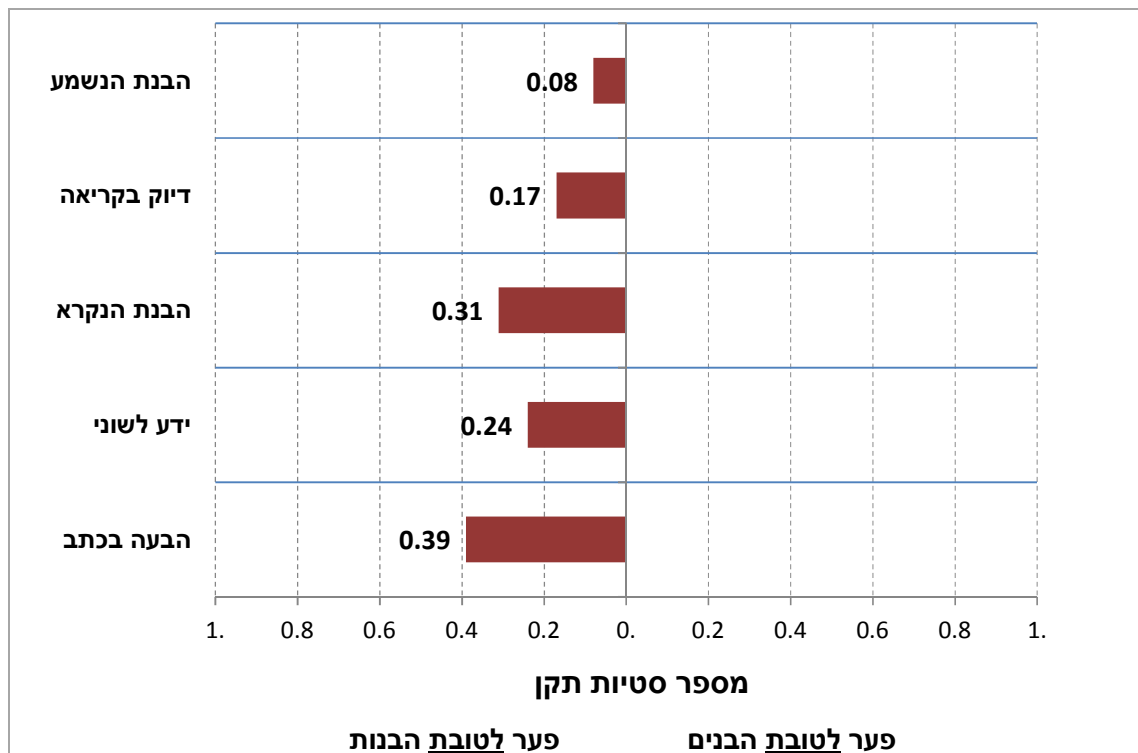
- בכל הנושאים שנבדקו, הישגי התלמידים מהמגזר הדרוזי גבוהים מהישגי התלמידים מהמגזר הערבי והישגי התלמידים מהמגזר הערבי גבוהים מהישגי התלמידים מהמגזר הבדואי. הפערים הגדולים ביותר בין המגזר הדרוזי למגזר הערבי ובין המגזר הבדואי למגזר הערבי נרשמו בנושא הבעה בכתב (0.64 סטיות תקן ו-0.47 סטיות תקן, בהתאמה). הפער הקטן ביותר בין המגזר הדרוזי למגזר הערבי נרשם בנושא דיוק בקריאה (0.17 סטיות תקן), ואילו הפער הקטן ביותר בין המגזר הערבי למגזר הבדואי נרשם בנושא הבנת הנשמע (0.13 סטיות תקן).
- בשנת תשע"ח, בהשוואה לתשע"ז, נרשמו עליות גדולות בפערי ההישגים בין תלמידי המגזר הערבי לתלמידי המגזר הדרוזי בנושא הבעה בכתב (0.28 סטיות תקן) ובין תלמידי המגזר הבדואי לתלמידי המגזר הערבי בנושא הדיוק בקריאה (0.22 סטיות תקן).
- בכל הנושאים שנבדקו הישגי הבנות גבוהים מהישגי הבנים. הפער הגדול ביותר נרשם בנושא הבעה בכתב (0.39 סטיות תקן), ואילו הפער הקטן ביותר נרשם בנושא הבנת הנשמע (0.08 סטיות תקן).
- בכל שנות המדידה דפוס הפערים שתואר בין הבנים לבנות בנושאי המבחן נשאר דומה.

תרשים 20: פערים בהישגים במבחן בשנת תשע"ח בחלוקה לנושאים, בין תלמידים מהמגזר הערבי לבין תלמידים מהמגזר הבדואי והדרוזי, במונחי סטיות תקן

תרשים 21: פערים בהישגים במבחן בשנת תשע"ח בחלוקה לנושאים, בין בנות ובנים, במונחי

סטיות תקן

6. סיכום הממצאים מפרקי ההישגים

- בשנת תשע"ח ממוצע ציוני התלמידים עמד על 511 נקודות, ללא שינוי של ממש בהשוואה לשנה שעברה. לאורך השנים תשע"ד-תשע"ח נרשמה עלייה מתונה של 11 נקודות בהישגי התלמידים במבחן בעברית לדוברי ערבית, שעיקרה בין תשע"ד לתשע"ו (500 בתשע"ד, 505 בתשע"ה, 512 בתשע"ו, 514 בתשע"ז ו-511 בתשע"ח).
- שיעור התלמידים בשתי רמות הבקיאות הנמוכות עומד בתשע"ח על 31% (13% מתחת לרמה הנמוכה ו-18% ברמה הנמוכה) והוא גבוה משיעור התלמידים בשתי הרמות הגבוהות ביותר שעומד על 24% מהתלמידים (20% ברמה הגבוהה ו-4% ברמה הגבוהה מאוד). לאורך השנים נרשמה יציבות יחסית בשיעורי התלמידים ברמות הנמוכות וברמות הגבוהות.
- בדומה לשנים הקודמות, נרשמו פערים בהישגי התלמידים בין שלושת מגזרי השפה, כך שהישגי תלמידי המגזר הדרוזי הם הגבוהים ביותר והישגי תלמידי המגזר הבדואי הם הנמוכים ביותר. בתשע"ח ממוצע הציונים הוא 569 נקודות במגזר הדרוזי, 514 נקודות במגזר הערבי ו-481 נקודות במגזר הבדואי.
- אף שלאורך השנים כיוון הפערים בין שלושת מגזרי השפה נשמר, גודלם משתנה משנה לשנה. לאחר שהפערים בין שלושת מגזרי השפה התרחבו בתשע"ו והצטמצמו בתשע"ז, בתשע"ח הם חזרו והתרחבו ועומדים על 55 נקודות בין המגזר הדרוזי למגזר הערבי ועל 33 נקודות בין המגזר הערבי למגזר הבדואי. ככלל, בין השנים תשע"ד-תשע"ח בקרב תלמידי המגזר הדרוזי והמגזר הבדואי חלה עלייה בהישגי התלמידים (של 18 נקודות ו-30 נקודות בהתאמה), בעוד שבקרב תלמידי המגזר הערבי נרשמה יציבות בהישגי התלמידים.
- כיוון הפערים בין המגזרים נשמר בכל חמשת הנושאים העיקריים של המבחן – הבנת הנשמע, דיוק בקריאה, הבנת הנקרא, ידע לשוני והבעה בכתב.
- תמונה דומה מתקבלת גם מבדיקת התפלגות ציוני התלמידים ברמות הבקיאות – לאורך השנים תשע"ד-תשע"ח שיעור התלמידים בשתי רמות הבקיאות הגבוהות ביותר הוא הגבוה ביותר בקרב תלמידי המגזר הדרוזי (49% בתשע"ח), ואילו שיעור התלמידים בשתי רמות הבקיאות הנמוכות הוא הגבוה ביותר בקרב תלמידי המגזר הבדואי (44% בתשע"ח).
- בהסתכלות לפי מגדר עולה כי בדומה לכל שנות המדידה, גם בתשע"ח הישגי הבנות גבוהים מהישגי הבנים. בשנת תשע"ח ממוצע הישגי הבנות עמד על 525 נקודות וממוצע הישגי הבנים על 496 נקודות – פער של 29 נקודות, הגבוה במעט מהפערים שנמדדו עד כה (22 עד 26 נקודות בין השנים תשע"ד-תשע"ז).
- בשנת תשע"ח 38% מהבנים סווגו לשתי רמות הבקיאות הנמוכות בהשוואה ל-25% מהבנות. בהתאם לכך, 20% בלבד מהבנים סווגו לשתי רמות הבקיאות הגבוהות לעומת 28% מהבנות.
- הפער לטובת הבנות נשמר גם בחלוקה למגזרים: במגזר הדרוזי נרשם פער של 42 נקודות,

- במגזר הבדואי נרשם פער של 29 נקודות ובמגזר הערבי נרשם פער של 28 נקודות.
- בכל השנים שנבדקו נמצא כי ככל שהרקע החברתי-כלכלי גבוה יותר, כך ההישגים גבוהים יותר. בשנת תשע"ח תלמידים מרקע חברתי-כלכלי גבוה השיגו, בממוצע, 25 נקודות יותר מתלמידים מרקע חברתי-כלכלי בינוני ו-74 נקודות יותר מתלמידים מרקע חברתי-כלכלי נמוך. תלמידים מרקע חברתי-כלכלי בינוני השיגו, בממוצע, 49 נקודות יותר מתלמידים מרקע חברתי-כלכלי נמוך.
 - לאורך השנים נרשמה מגמה שונה של שינוי בשלוש הרמות של הרקע חברתי-כלכלי. באופן כללי, בקרב תלמידים מרקע חברתי-כלכלי נמוך חלה עלייה של 13 נקודות בממוצע הציונים בין השנים תשע"ד-תשע"ח. בקרב תלמידים מרקע בינוני ממוצע ההישגים בתשע"ח דומה לזה שנרשם בתשע"ד. בקרב תלמידים מרקע גבוה נרשמה ירידה של 7 נקודות בין השנים תשע"ד לתשע"ח.
 - תלמידים מרקע חברתי-כלכלי זהה אך ממגזרים שונים הגיעו להישגים שונים, וכיוון הפערים בין המגזרים נשמר. ממצא זה מצביע על פער ניכר בין שלושת מגזרי השפה בהישגים בתחום זה, שאינו מוסבר במלואו על ידי ההבדלים בהתפלגות הרקע החברתי-כלכלי. בשנת תשע"ח בפרט, בהשוואה לשנת הבסיס תשע"ד, נרשמה מגמת עלייה בהישגי תלמידים מרקע חברתי-כלכלי נמוך הן במגזר הבדואי (30 נק') והן במגזר הדרוזי (22 נק').
 - נוסף על הפערים בעקבות הבדלים מגזריים או חברתיים-כלכליים, נמצאו פערים ניכרים בהישגי התלמידים על רקע השתייכותם למחוזות גיאוגרפיים שונים; בדומה לשנים הקודמות, ההישגים במחוז תל אביב במגזר הערבי ובמחוז חיפה במגזר הדרוזי גבוהים במידה ניכרת מממוצע ההישגים ביתר הקבוצות. גם בקרב תלמידים מאותו מחוז נשמרו הפערים בין המגזרים.

7. לימודי השפה העברית – עמדות תלמידים

7.1 עמדות תלמידים כלפי לימודי השפה העברית – במבט על

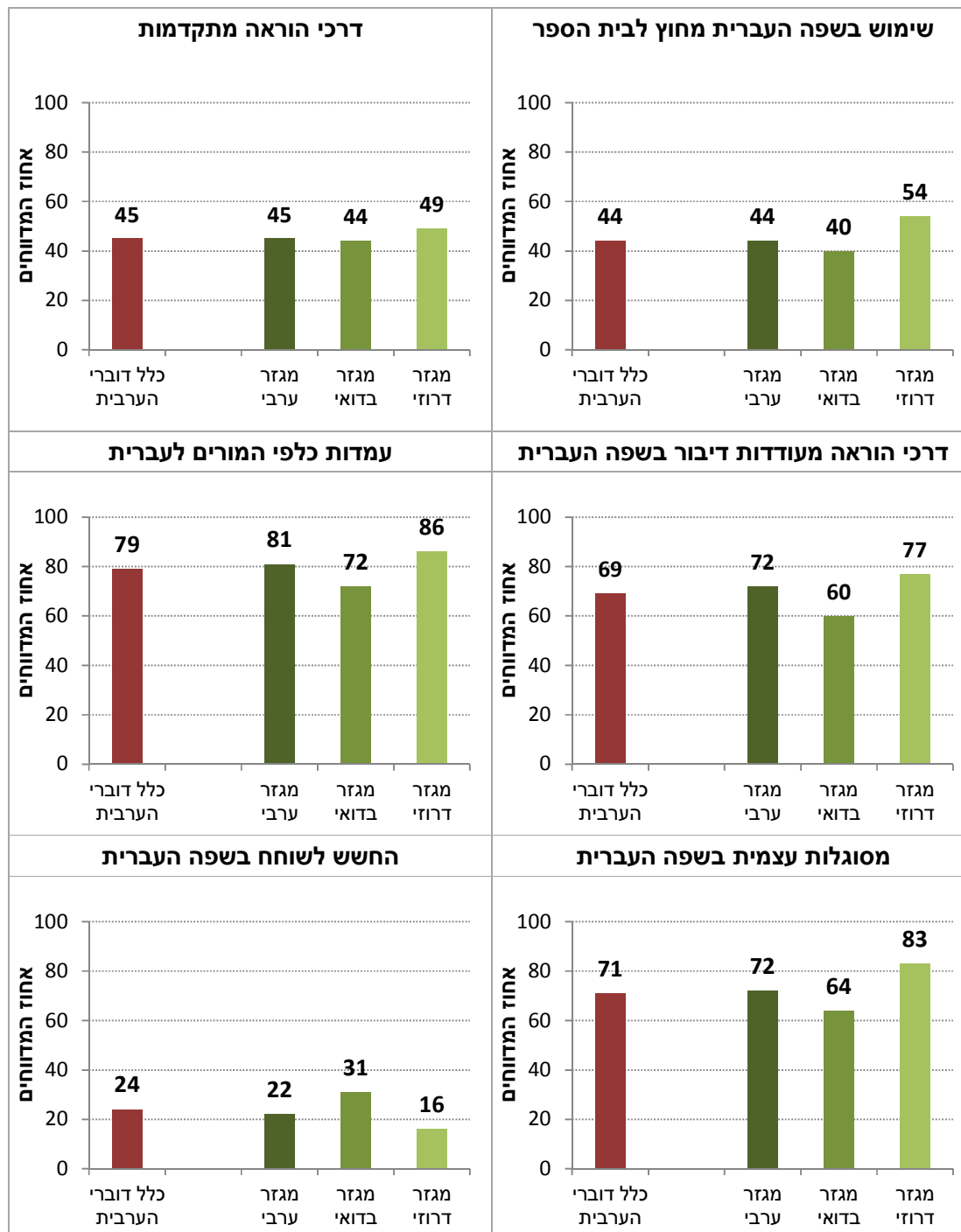
בסיום המבחן התבקשו התלמידים שהשתתפו במחקר לענות על שאלון עמדות. מטרת השאלון לתלמיד היא לאפיין את עמדות התלמידים כלפי השפה העברית, לאמוד את מידת חשיפתם לשפה העברית בסביבה הקרובה ולתאר את האופן שבו נתפסים לימודי השפה העברית בעיניהם. השאלון כלל היגדים בעשרה נושאים: **שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר** (קריאת סיפורים, קריאה וכתביה באינטרנט, האזנה לשירים, צפייה בטלוויזיה ובסרטים ושיחה עם אנשים מחוץ לבית), **חשיפה לעברית בסביבה הקרובה** (חשיפת התלמידים לשפה העברית בביתם ובסביבת מגוריהם מבחינת שיחות בעברית, שלטים בעברית, נוכחות של חומרי קריאה בעברית בבית וכד'), **דרכי הוראה מתקדמות** (האמצעים המגוונים שבהם משתמשים המורים להוראת עברית בבית הספר כגון שימוש באמצעים טכנולוגיים, עבודה בקבוצות ובזוגות, האזנה לקטעים בעברית וכד'), **דרכי הוראה מעודדות דיבור בשפה העברית** (האמצעים שבהם משתמשים המורים לעידוד דיבור בשפה העברית כגון דיונים בעברית במהלך השיעורים, התנהלות השיעורים בעברית וכד'), **עמדות כלפי המורים לעברית** (עמדות התלמידים כלפי מוריהם לעברית מבחינת יכולת המורים ללמד את החומר באופן מובן, יסודי ומהנה), **מסוגלות עצמית בשפה העברית** (הערכה עצמית של התלמידים את יכולתם לקרוא, לשמוע ולשוחח בעברית), **החשש לשוחח בשפה העברית** (מידת הביטחון של התלמידים ביכולתם לדבר בעברית בבית הספר ומחוצה לו), **תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית** (הכרת התלמידים בחשיבותה של ידיעת השפה העברית ובהשפעתה על חיי היומיום והצלחתם העתידית של התלמידים), **תמיכה הורית** (תמיכתם ועזרתם של ההורים בלימודי העברית) **והנאה ועניין בלימוד השפה העברית** (תחושת העניין, ההנאה ואהבת המקצוע שמגלים התלמידים כלפי השפה העברית במהלך לימודיה בבית הספר). במרבית הנושאים קובצו ההיגדים למדדים מסכמים כמתואר להלן. בנושא חשיפה לשפה העברית בסביבה הקרובה ובנושא תמיכה הורית לא קובצו ההיגדים למדד מסכם והם מדווחים בנפרד. פירוט מלא של ההיגדים בנושאים השונים מופיע בהמשך הדוח.

בכל הנושאים הוצגו לתלמידים היגדים והם התבקשו להגיב להם על סולם בן חמש דרגות. לצורכי הדיווח על הממצאים בכל עשרת הנושאים הללו, סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם (4 ו-5) כמדווחים על ההיגד (כלומר מדווחים על תדירות גבוהה או על קיום הפעילות או על הסכמה). רמת הדיווח על המדד המסכם חושבה כממוצע אחוז המדווחים על כל ההיגדים המרכיבים את המדד. בכל המדדים, פרט למדד חשש לשוחח בשפה העברית, ערכים גבוהים מייצגים עמדות חיוביות. לעומת זאת ערכים גבוהים במדד חשש לשוחח בשפה העברית מייצגים עמדות שליליות.

- מהתבוננות בנתוני המדדים המסכמים בנושאים הבודקים את עמדות התלמידים כלפי לימודי השפה העברית עולה כי מרבית התלמידים מייחסים חשיבות ללימוד השפה העברית (86%), מדווחים על עמדות חיוביות כלפי המורים לעברית (79%) ומגלים הנאה ועניין בלימוד השפה (72%). כמו כן הם מדווחים על מסוגלות עצמית בשפה העברית (71%) ועל חשיפה לדרכי הוראה המעודדות דיבור בעברית (69%).
- התלמידים מדווחים בשיעורים נמוכים יותר על חשיפה לדרכי הוראה מתקדמות בלימוד השפה (45%) ועל שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר (44%). כרבע מהתלמידים (24%) מדווחים על כך שהם חוששים לשוחח בשפה העברית.
- ככלל, עמדות התלמידים מהמגזר הדרוזי חיוביות יותר בהשוואה לעמדות התלמידים מהמגזר הערבי ומהמגזר הבדואי. הפערים בין שיעורי הדיווח במגזר הדרוזי ובמגזר הבדואי בולטים במיוחד במדדים מסוגלות עצמית (19%), דרכי הוראה מעודדות דיבור בשפה העברית (17%), תפיסת החשיבות של לימוד השפה והעמדות כלפי המורים לעברית (כ-15%) וכן במדד המתייחס לחשש לשוחח בשפה העברית (15%). כמו כן, ברוב הנושאים עמדות התלמידים מהמגזר הערבי חיוביות יותר בהשוואה לעמדות התלמידים מהמגזר הבדואי. פערים בולטים בין המגזר הערבי למגזר הבדואי, לטובת המגזר הערבי, נרשמו במדדים המתייחסים לדרכי הוראה מעודדות דיבור בשפה העברית (12%) ולתפיסות החשיבות של לימוד השפה העברית (11%). מנגד, במדד המסכם דרכי הוראה מתקדמות נרשמו שיעורי דיווח דומים בין שלושת המגזרים.

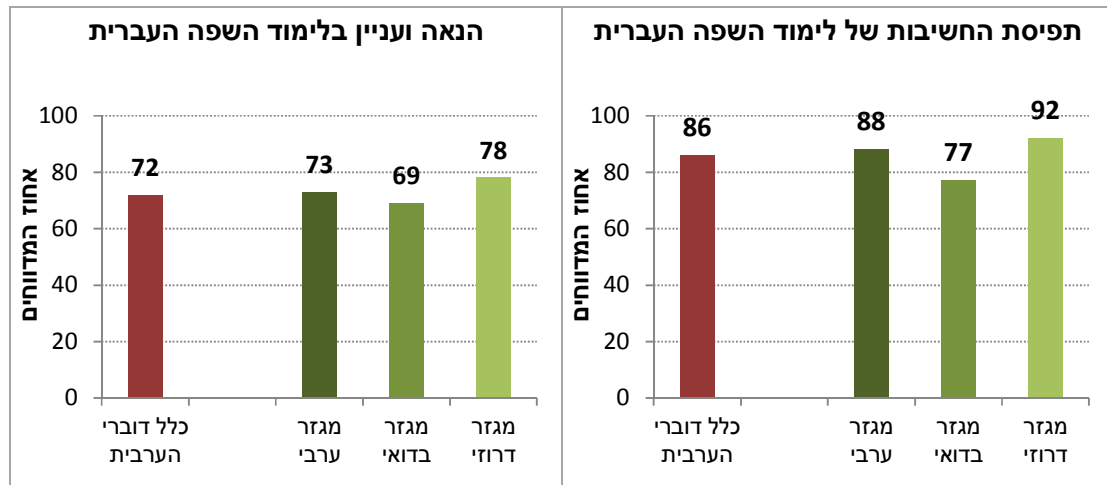
תרשים 22: נתוני המדדים המסכמים בנושאים השונים על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח,

כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

המשך התרשים בעמוד הבא ⇐

המשך התרשים: נתוני המדדים המסכמים בנושאים השונים על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

בפרקים הבאים פירוט נתוני כל אחד מהמדדים המסכמים וההיגדים המרכיבים אותו, על פי דיווחי התלמידים.

7.2 שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר

בשאלון נתבקשו התלמידים לתאר את רמת החשיפה שלהם להיבטים שונים בתרבות העברית מחוץ לבית הספר. לתלמידים הוצגו חמש פעילויות והם התבקשו לדרג באיזו מידה הם מקיימים כל פעילות על סולם בן חמש דרגות הנע מ"במידה מועטה מאוד או כלל לא" עד "במידה רבה מאוד". לצורכי הדיווח על הממצאים סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם, "במידה רבה" ו"במידה רבה מאוד", כמדווחים על ההיגד (כלומר מדווחים על קיום הפעילות). רמת הדיווח על המדד המסכם חושבה כממוצע אחוז המדווחים על כל ההיגדים המרכיבים את המדד. ערכים גבוהים במדד מייצגים עמדות חיוביות.

להלן פירוט ההיגדים כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר
א. "קורא סיפורים בעברית"
ב. "קורא וכותב בעברית באתרים באינטרנט"
ג. "מאזין לשירים בעברית"
ד. "צופה בתוכניות טלוויזיה או בסרטים בעברית"
ה. "מדבר בעברית עם אנשים מחוץ לבית (בקניונים, בפארקים ועוד)"

- בשנת תשע"ח 44% מהתלמידים דוברי הערבית דיווחו על שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר.
- במגזר הערבי ובמגזר הבדואי שיעורי הדיווח על שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר היו דומים (44% ו-40% בהתאמה). במגזר הדרוזי, לעומת זאת, נרשמו שיעורי דיווח גבוהים יותר (54%).
- בין השנים תשע"ד-תשע"ח לא נצפתה מגמה ברורה של שינוי בשימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר, זאת גם בכל אחד מהמגזרים בפני עצמו.
- באשר לאופי השימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר, 63% מהתלמידים דוברי הערבית דיווחו כי הם מאזינים לשירים בעברית, ו-46% מהתלמידים דיווחו על דיבור עם אנשים מחוץ לבית. בשיעורים נמוכים מכך התלמידים דיווחו על קריאה וכתביה בעברית באינטרנט (41%) ועל צפייה בתוכניות טלוויזיה או בסרטים בעברית (38%). רק כשליש מהתלמידים דיווחו כי הם קוראים סיפורים בעברית (34%).
- פערים גדולים בין המגזרים נרשמו בנוגע להאזנה לשירים בעברית, לדיבור עם אנשים מחוץ לבית ולקריאה וכתביה בעברית באינטרנט – שיעורי הדיווח במגזר הדרוזי היו גבוהים בהשוואה למגזר הערבי ושיעורי הדיווח במגזר הערבי היו גבוהים בהשוואה למגזר הבדואי. שיעורי הדיווח על צפייה בתוכניות טלוויזיה או בסרטים בעברית ועל קריאת סיפורים בעברית דומים במגזר הערבי והבדואי וגבוהים יותר במגזר הדרוזי.
- במגזר הדרוזי נרשמה בין השנים תשע"ז לתשע"ח עלייה של 8% בשיעורי הדיווח על קריאת סיפורים בעברית ועל קריאה וכתביה בעברית באינטרנט, כך ששיעורי הדיווח חזרו להיות דומים לשיעורים שנרשמו בתשע"ו. במגזר הערבי והבדואי שיעורי הדיווח בהיגדים אלו נותרו ללא שינוי של ממש.

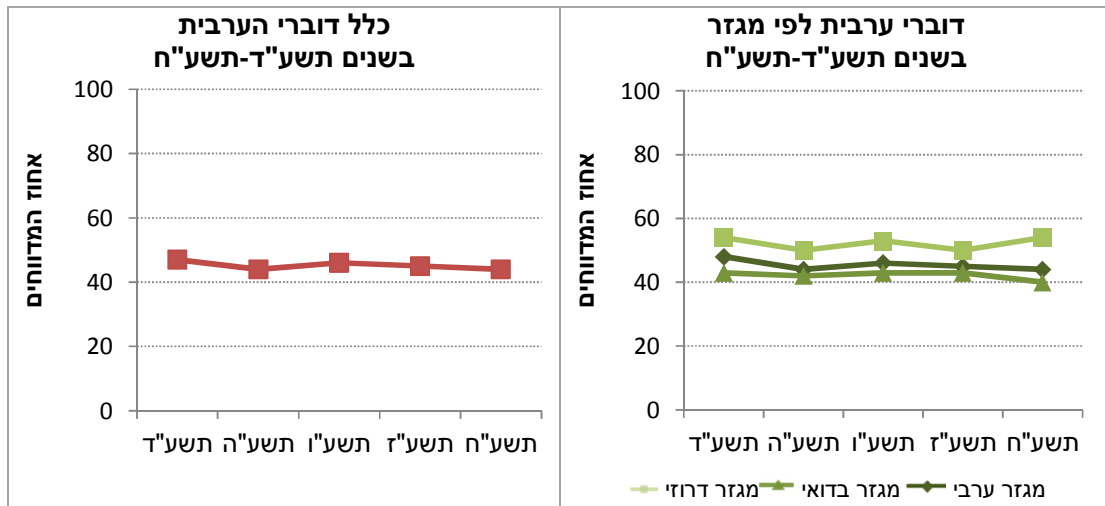
לוח 11: שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי תלמידים

בשנים תשע"ד-תשע"ח

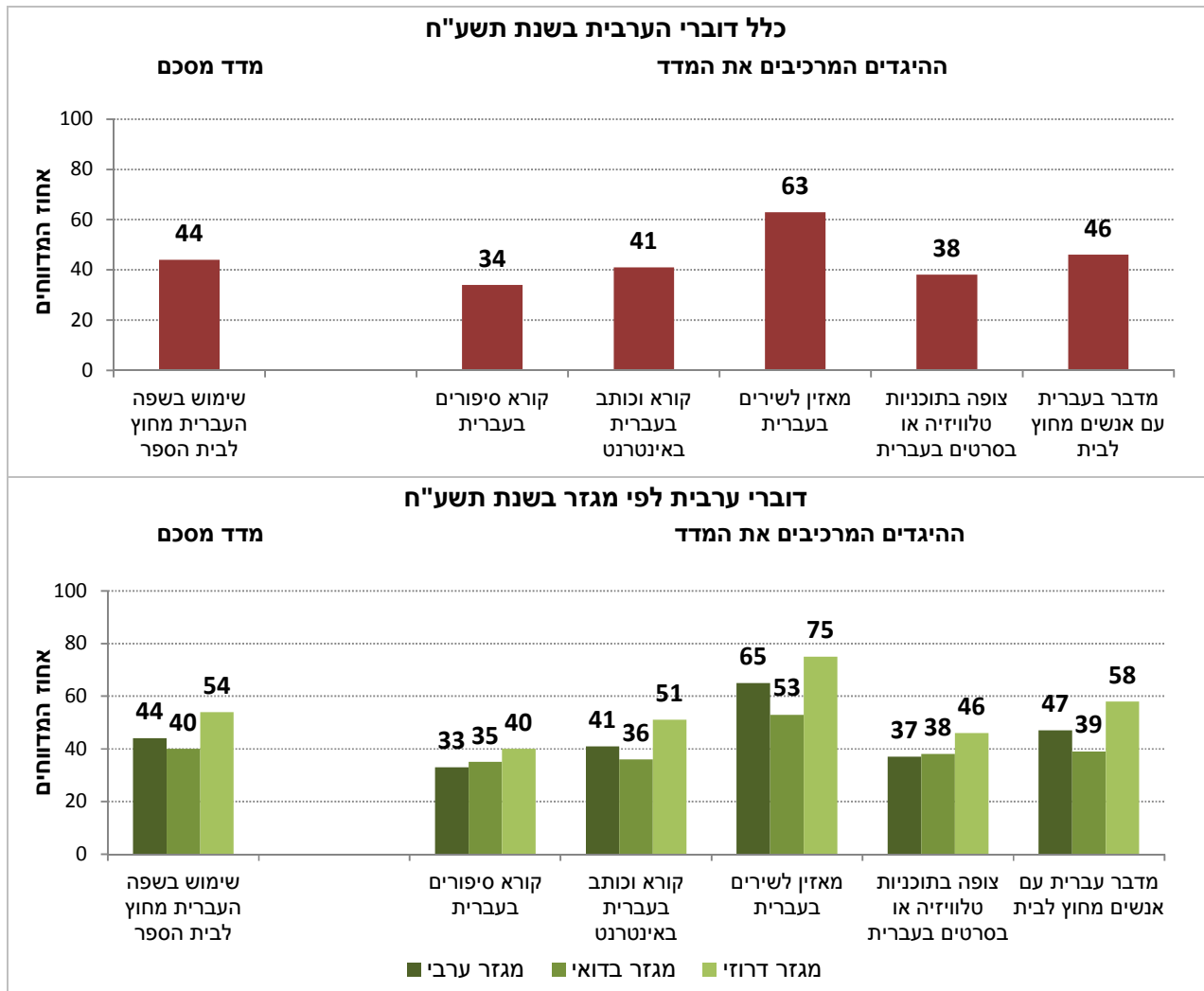
שנה	כלל דוברי הערבית	מגזר ערבי	מגזר בדואי	מגזר דרוזי
תשע"ד	47%	48%	43%	54%
תשע"ה	44%	44%	42%	50%
תשע"ו	46%	46%	43%	53%
תשע"ז	45%	45%	43%	50%
תשע"ח	44%	44%	40%	54%

תרשים 23: שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי

תלמידים בשנים תשע"ד-תשע"ח

תרשים 24: שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח

7.3 חשיפה לעברית בסביבה הקרובה

בנושא חשיפה לעברית בסביבה הקרובה התבקשו התלמידים לציין מהי מידת חשיפתם לעברית דבורה ולעברית כתובה (במקום מגוריהם או באזורים שהם מבקרים בהם) על סולם בן חמש דרגות הנע מ"במידה מועטה מאוד או כלל לא" עד "במידה רבה מאוד". לצורכי הדיווח על הממצאים סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם, "במידה רבה" ו"במידה רבה מאוד", כמדווחים על ההיגד (כלומר מדווחים על החשיפה).

להלן פירוט ארבעת ההיגדים⁴ כפי שהם מוצגים בשאלון:

חשיפה לעברית בסביבה הקרובה
א. "אני שומע אנשים מדברים בעברית בשכונה שלי/באזור שבו אני גר"
ב. "אני מבקר באזורים שמדברים בהם עברית (קניונים, חנויות או כל מקום אחר)"
ג. "יש שלטים ופרסומות בעברית בסביבה שבה אני גר"
ד. "יש בבית שלי ספרים או עיתונים בעברית"

- 74% מהתלמידים דוברי הערבית דיווחו שהם מבקרים באזורים שמדברים בהם עברית. לעומת זאת, רק 47% מהתלמידים דיווחו על הימצאות ספרים או עיתונים בעברית בביתם. התלמידים דיווחו בשיעורים נמוכים מכך על שמיעת אנשים מדברים עברית באזור מגוריהם (41%) ועל שלטים ופרסומות בעברית בסביבת מגוריהם (41%).
- במרבית ההיגדים הנוגעים לחשיפה לעברית בסביבה הקרובה שיעור המדווחים במגזר הדרוזי הוא הגבוה ביותר ושיעור המדווחים במגזר הבדואי הוא הנמוך ביותר.
- לאורך השנים ירדו שיעורי הדיווח על שמיעת אנשים מדברים בעברית באזור המגורים במגזר הדרוזי (ירידה מצטברת של 13% מתשע"ו). שיעורי הדיווח על ביקור באזורים שמדברים בהם עברית עלו גם במגזר הדרוזי וגם במגזר הערבי בשנים תשע"ז-תשע"ח (+6%).

⁴ ארבעת ההיגדים נכללו לראשונה בשאלון לתלמיד בשנת תשע"ו. ההיגדים לא קובצו למדד מסכם, בין היתר בשל הבדלים בסולם התשובות. בשנת תשע"ח סולם התשובות על היגדים ג'- וד' השתנה ועל כן לא מוצגים נתונים עבורם בשנים קודמות.

לוח 12: חשיפה לעברית בסביבה הקרובה – נתוני ההיגדים על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח

היגד	כלל דוברי הערבית	מגזר ערבי	מגזר בדואי	מגזר דרוזי
אני שומע אנשים מדברים בעברית בשכונה שלי/באזור שבו אני גר	41%	39%	48%	39%
אני מבקר באזורים שמדברים בהם עברית (קניונים, חנויות או כל מקום אחר)	74%	77%	66%	83%
יש שלטים ופרסומות בעברית בסביבה שבה אני גר	41%	41%	37%	47%
יש בבית שלי ספרים או עיתונים בעברית	47%	46%	44%	58%

7.4 דרכי הוראה מתקדמות

בנושא זה הוצגו לתלמידים ארבעה היגדים המבטאים דרכי הוראה מיטביות. התלמידים התבקשו לציין מה התדירות שבה נחשפו בכיתה לכל אחת מדרכי ההוראה הללו בחודש האחרון על סולם בן חמש דרגות הנע מ"אף פעם" ועד "תמיד". לצורכי הדיווח על הממצאים סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם, "לעיתים קרובות" ו"תמיד", כמדווחים על ההיגד (כלומר מדווחים על תדירות גבוהה). רמת הדיווח על המדד המסכם חושבה כממוצע אחוז המדווחים על כל ההיגדים המרכיבים את המדד. ערכים גבוהים במדד מייצגים עמדות חיוביות.

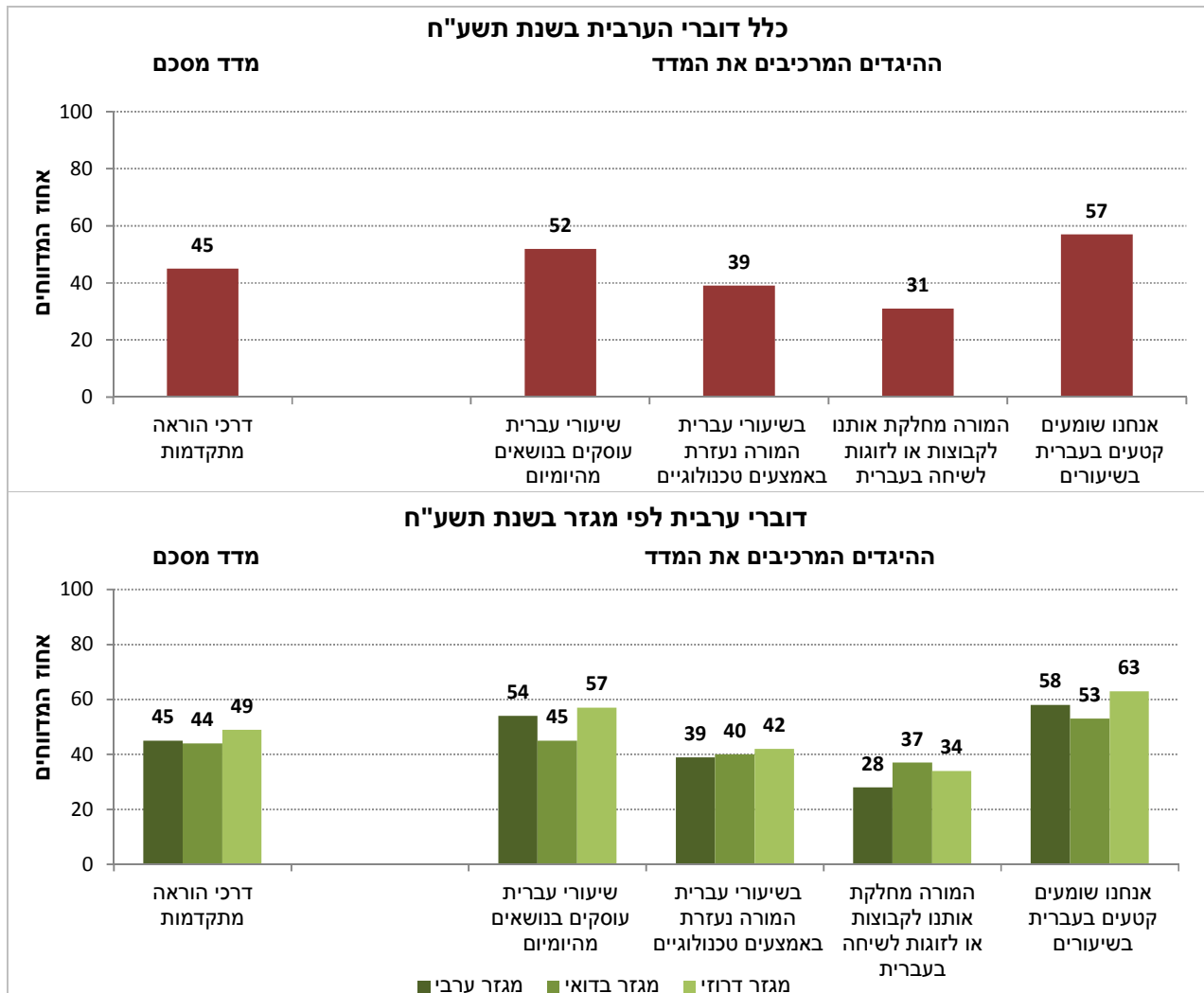
הערה: נושא זה הועבר לראשונה בשאלוני תשע"ח.

להלן פירוט ההיגדים כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: דרכי הוראה מתקדמות
א. "שיעורי עברית עוסקים בנושאים מהיומיום (למשל חדשות ספורט, בידור, ועוד)"
ב. "בשיעורי עברית המורה נעזרת באמצעים טכנולוגיים כגון הקרנת סרטים, אינטרנט והאזנה לשירים"
ג. "המורה מחלקת אותנו לקבוצות או לזוגות בהם אנחנו מדברים עברית אחד עם השני"
ד. "אנחנו שומעים קטעים בעברית בשיעורים (שירים, סיפורים, שיחות)"

- בשנת תשע"ח קרוב למחצית התלמידים דוברי הערבית (45%) דווחו על שימוש בדרכי הוראה מתקדמות בלימוד השפה העברית.
- שיעורי הדיווח על דרכי הוראה מתקדמות במגזר הדרוזי גבוהים יותר ביחס למגזר הערבי ולמגזר הבדואי (49%), ושיעורי הדיווח במגזר הערבי ובמגזר הבדואי דומים מאוד (כ-45%).
- בהתבוננות על ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם, ניתן לראות כי למעלה ממחצית התלמידים דוברי הערבית דיווחו על כך ששיעורי העברית בכיתתם עוסקים בנושאים מהיומיום (52%), ושהם שומעים קטעים בעברית במהלך השיעורים (57%). לעומת זאת, שיעורי הדיווח על שימוש באמצעים טכנולוגיים ע"י המורה (39%) ועל חלוקה לזוגות או קבוצות לקיום שיחות בעברית (31%) היו נמוכים יותר.
- שיעורי הדיווח על שמיעת קטעים בעברית בשיעורים גבוהים יותר במגזר הדרוזי (63%) בהשוואה למגזר הערבי (58%) ולמגזר הבדואי (53%). שיעורי הדיווח על כך ששיעורי העברית עוסקים בנושאים מהיומיום דומים במגזר הדרוזי והערבי (57% ו-54%, בהתאמה) וגבוהים מהשיעורים המדווחים במגזר הבדואי (45%). לעומת זאת, בהיגד הנוגע לקיום שיחות בעברית בזוגות או בקבוצות נרשם דפוס שונה: שיעורי הדיווח במגזר הבדואי ובמגזר הדרוזי (37% ו-34%, בהתאמה) גבוהים משיעורי הדיווח במגזר הערבי (28%). בשלושת המגזרים כ-40% מהתלמידים דיווחו על שימוש בעזרים טכנולוגיים.

תרשים 25: דרכי הוראה מתקדמות – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח

7.5 דרכי הוראה מעודדות דיבור בשפה העברית

בנושא זה הוצגו לתלמידים חמישה היגדים העוסקים בדרכי הוראה מעודדות דיבור בשפה העברית, והם התבקשו לציין מה התדירות שבה הם נחשפו בכיתה לכל אחת מהדרכים הללו בחודש האחרון על סולם בן חמש דרגות הנע מ"אף פעם" ועד "תמיד". לצורכי הדיווח על הממצאים סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם, "לעיתים קרובות" ו"תמיד", כמדווחים על ההיגד (כלומר מדווחים על תדירות גבוהה). רמת הדיווח על המדד המסכם חושבה כממוצע אחוז המדווחים על כל ההיגדים המרכיבים את המדד. ערכים גבוהים במדד מייצגים עמדות חיוביות.

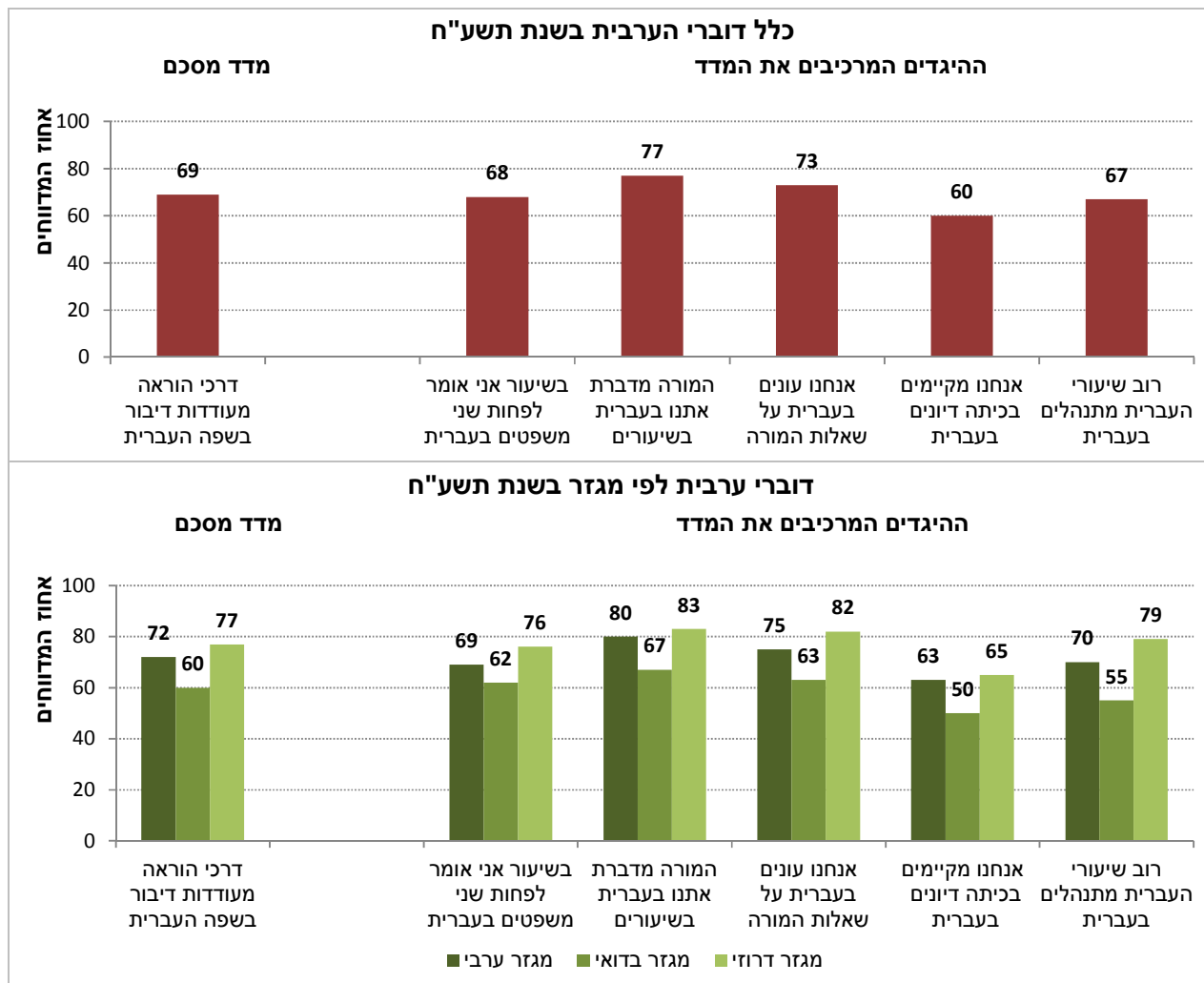
הערה: נושא זה הועבר לראשונה בשאלוני תשע"ח.

להלן פירוט ההיגדים כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: דרכי הוראה מעודדות דיבור בשפה העברית
א. "במהלך שיעור, אני אומר לפחות שני משפטים בעברית" ב. "המורה מדברת אתנו בעברית בשיעורים" ג. "אנחנו עונים בעברית על שאלות המורה וגם שואלים את המורה שאלות בעברית" ד. "בשיעורי העברית, אנחנו מקיימים בכיתה דיונים בעברית בנושאים שונים" ה. "רוב שיעורי העברית מתנהלים בעברית ולא בערבית"

- בשנת תשע"ח מרבית התלמידים דוברי הערבית (69%) דיווחו על דרכי הוראה מעודדות דיבור בשפה העברית.
- 77% מהתלמידים במגזר הדרוזי ו-72% מהתלמידים במגזר הערבי דיווחו על דרכי הוראה מעודדות דיבור בשפה העברית. במגזר הבדואי, לעומת זאת, רק 60% מהתלמידים דיווחו על כך.
- בהתבוננות בהיגדים המרכיבים את המדד המסכם, ניתן לראות שאף על פי שלמעלה ממחצית התלמידים דוברי הערבית דיווחו על כל אחד מההיגדים קיימים הבדלים בין שיעורי הדיווח על ההיגדים השונים. שיעור התלמידים דוברי הערבית שדיווחו על כך שהמורה מדברת איתם בעברית בשיעורים הוא הגבוה ביותר (77%), ושיעור התלמידים דוברי הערבית שדיווחו על דיונים שמתקיימים בכיתה בעברית הוא הנמוך ביותר (60%).
- בכל אחד מההיגדים המרכיבים את המדד המסכם, שיעורי הדיווח במגזר הדרוזי הם הגבוהים ביותר ושיעורי הדיווח במגזר הבדואי הם הנמוכים ביותר, כאשר במרבית ההיגדים הפערים בין שיעורי הדיווח במגזר הערבי לשיעורי הדיווח במגזר הבדואי עומדים על למעלה מ-10% לטובת המגזר הערבי. עם זאת, גם במגזר הבדואי ששיעורי דיווחיו הם הנמוכים ביותר – על ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם דיווחו 50% עד 67% מהתלמידים.

תרשים 26: דרכי הוראה מעודדות דיבור בשפה העברית – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח

7.6 עמדות כלפי המורים לעברית

בנושא זה הוצגו לתלמידים ארבעה היגדים שעוסקים בעמדות שלהם ביחס למורה שלהם לעברית. עבור שני ההיגדים הראשונים התלמידים התבקשו לציין את מידת הסכמתם עם הנאמר בהיגד, על סולם בן חמש דרגות הנע מ"מאוד לא מסכים" עד "מסכים מאוד". עבור שני ההיגדים האחרונים התבקשו התלמידים לציין מה התדירות שבה הם נחשפו בכיתה לכל אחת מהדרכים הללו בחודש האחרון על סולם בן חמש דרגות הנע מ"אף פעם" ועד "תמיד". לצורכי הדיווח על הממצאים סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם; "מסכים" ו"מסכים מאוד" בשאלות הראשונות ו"לעיתים קרובות" ו"תמיד" בשתי השאלות האחרונות; כמדווחים על המתואר בהיגד. המדד המסכם חושב כממוצע אחוז המדווחים על המתואר בהיגדים המרכיבים את המדד. ערכים גבוהים במדד מייצגים עמדות חיוביות.

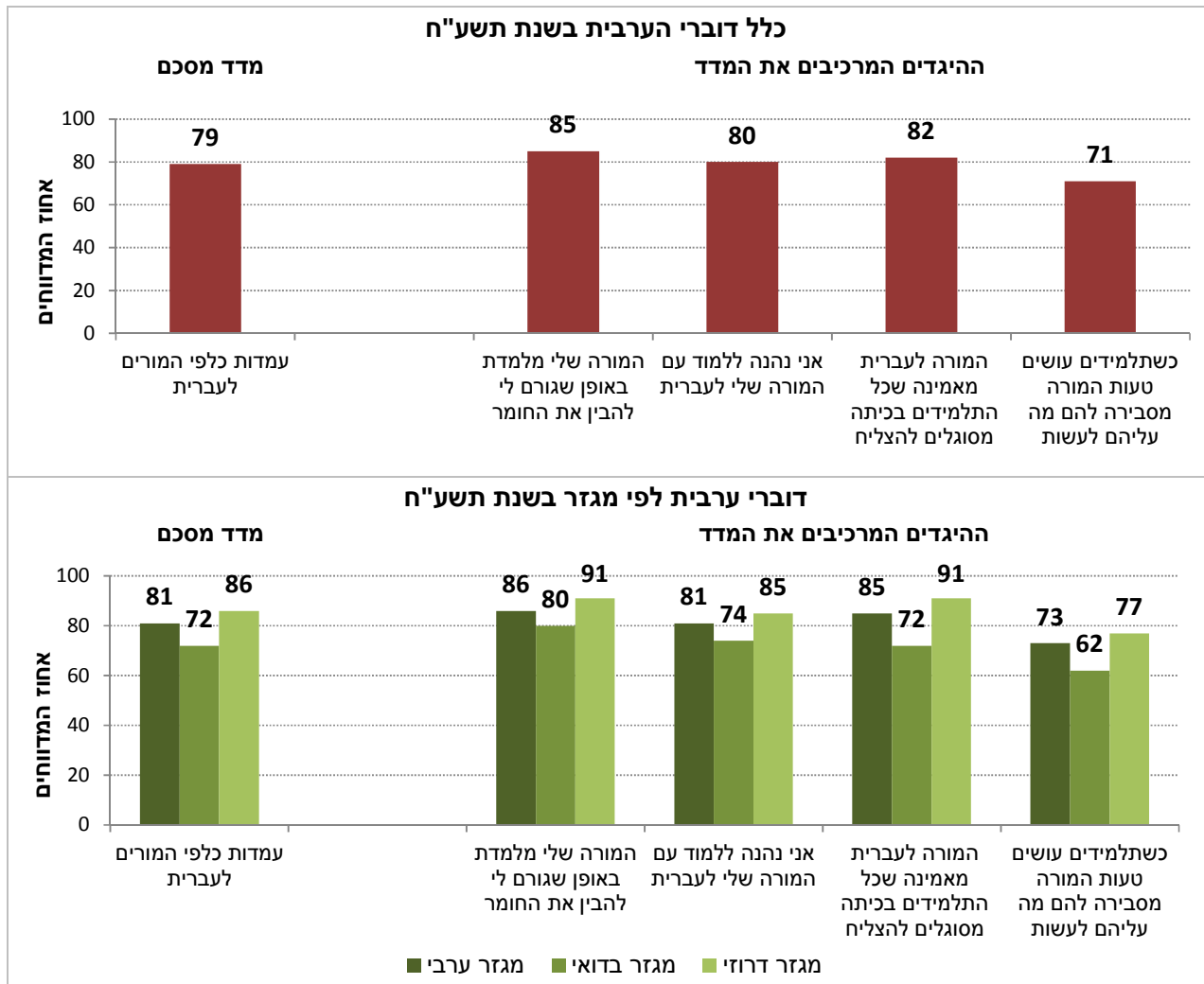
הערה: נושא זה הועבר לראשונה בשאלוני תשע"ח.

להלן פירוט ההיגדים כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: עמדות כלפי המורים לעברית
א. "המורה שלי מלמדת באופן שגורם לי להבין את החומר"
ב. "אני נהנה ללמוד עם המורה שלי לעברית"
ג. "המורה לעברית מאמינה שכל התלמידים בכיתה מסוגלים להצליח במקצוע העברית"
ד. "כשתלמידים עושים טעות המורה מסבירה להם באופן אישי מה עליהם לעשות כדי לתקן את הטעות"

- בשנת תשע"ח רובם הגדול של התלמידים דוברי הערבית (79%) הביעו עמדות חיוביות כלפי מוריהם לעברית.
- במדד המסכם את עמדות התלמידים כלפי המורים לעברית, 86% מהתלמידים במגזר הדרוזי ו-81% מהתלמידים במגזר הערבי דיווחו על עמדות חיוביות כלפי מוריהם לעברית. במגזר הבדואי השיעורים היו נמוכים יותר ועמדו על 72%.
- בהתבוננות על ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם, ניתן לראות כי קיימים הבדלים בשיעורי הדיווח על כל היגד: בעוד 85% מהתלמידים דוברי הערבית דיווחו שמורתם מלמדת באופן שגורם להם להבין את החומר, 82% דיווחו שהמורה לעברית מאמינה שכל אחד מהתלמידים מסוגל להצליח ו-80% דיווחו כי הם נהנים ללמוד עם מורתם לעברית – רק כ-71% דיווחו על כך שכאשר תלמידים עושים טעות, המורה מסבירה להם מה עליהם לעשות כדי לתקן את הטעות.
- בדומה למגמה הכללית, בכל אחד מההיגדים המרכיבים את המדד המסכם, תלמידים במגזר הדרוזי הביעו עמדות גבוהות כלפי המורים שלהם לעברית ובמגזר הערבי מעט פחות. שיעורי דיווח נמוכים יותר נרשמו במגזר הבדואי. מעניין לציין כי בעוד שכ-90% מהתלמידים במגזר הדרוזי ובמגזר הערבי דיווחו כי המורה לעברית מאמינה שכל אחד התלמידים מסוגל להצליח, במגזר הבדואי רק 72% מהתלמידים דיווחו על כך.

תרשים 27: עמדות כלפי המורים לעברית – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח

7.7 מסוגלות עצמית בשפה העברית

בנושא זה הוצגו לתלמידים שלושה היגדים העוסקים במסוגלות עצמית בשפה העברית והם התבקשו לציין את מידת הסכמתם עם הנאמר בהיגד, על סולם בן חמש דרגות הנע מ"מאוד לא מסכים" עד "מסכים מאוד". לצורכי הדיווח על הממצאים סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם, "מסכים" ו"מסכים מאוד", כמדווחים על ההיגד (כלומר מדווחים על הסכמה). רמת הדיווח על המדד המסכם חושבה כממוצע אחוז המדווחים על כל ההיגדים המרכיבים את המדד. ערכים גבוהים במדד מייצגים עמדות חיוביות.

להלן פירוט ההיגדים כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: מסוגלות עצמית בשפה העברית
א. "אני יכול להבין דברים שאני קורא בעברית (שלטים, פרסומות, סיפורים ועוד)"
ב. "אני יכול להבין דברים שאני שומע בעברית (שיחות בין אנשים, סרטים, תכניות טלוויזיה ועוד)"
ג. "אני יכול לשוחח עם אנשים בעברית"

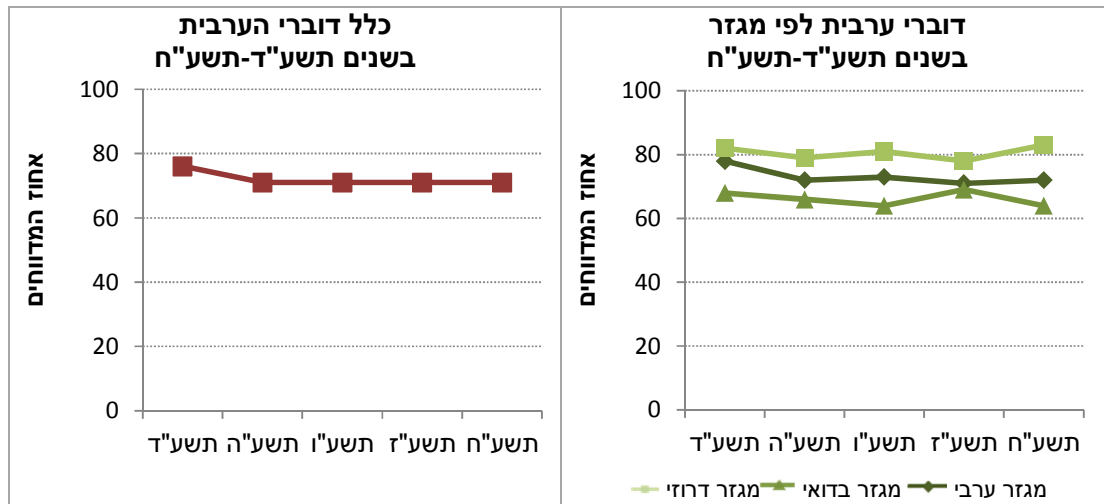
- בשנת תשע"ח מרבית התלמידים דוברי הערבית דיווחו על תחושת מסוגלות עצמית גבוהה בשפה העברית (71%).
- 83% מהתלמידים במגזר הדרוזי דיווחו על תחושת מסוגלות עצמית, בהשוואה לשיעורי דיווח של 72% במגזר הערבי ו-64% במגזר הבדואי.
- בשנים תשע"ה-תשע"ח לא חל שינוי בשיעור כלל התלמידים דוברי הערבית שדיווחו על מסוגלות בשפה העברית (71%), זאת לאחר ירידה קלה שחלה בין השנים תשע"ד-תשע"ה (-5%). במגזר הבדואי ובמגזר הדרוזי נרשמו שני דפוסים שונים בין תשע"ז לתשע"ח, אך בשני המקרים שיעורי הדיווח בתשע"ח דומים לשיעורי הדיווח בתשע"ו: במגזר הבדואי נרשמה בתשע"ח ירידה (-5%) הן במדד המסכם והן בכל אחד משלושת ההיגדים המרכיבים אותו. בפרט, העלייה שנרשמה בתשע"ז בשיעורי הדיווח על היכולת לשוחח בעברית במגזר הבדואי (+8%) נעצרה, ושיעורי הדיווח ירדו בתשע"ח בשיעור דומה (-6%). במגזר הדרוזי, לעומת זאת, נרשמה עלייה (+5%) במדד המסכם ובכל אחד מההיגדים המרכיבים אותו. במגזר הערבי חלה ירידה בין תשע"ד לתשע"ה, ומאז לא נרשמו שינויים של ממש לאורך השנים.
- מרבית התלמידים דיווחו שהם יכולים להבין דברים שהם קוראים בעברית (76%), ושיעורי הדיווח על יכולת זו גבוהים מעט משיעורי הדיווח על היכולת להבין דברים ששומעים בעברית (69%) ועל היכולת לשוחח עם אנשים בעברית (68%). בשלושת ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם שיעורי המדווחים במגזר הדרוזי הם הגבוהים ביותר ושיעורי המדווחים במגזר הבדואי הם הנמוכים ביותר, בדומה לדפוס הפערים בין המגזרים בתשע"ז.

לוח 13: מסוגלות עצמית בשפה העברית – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ד-תשע"ח

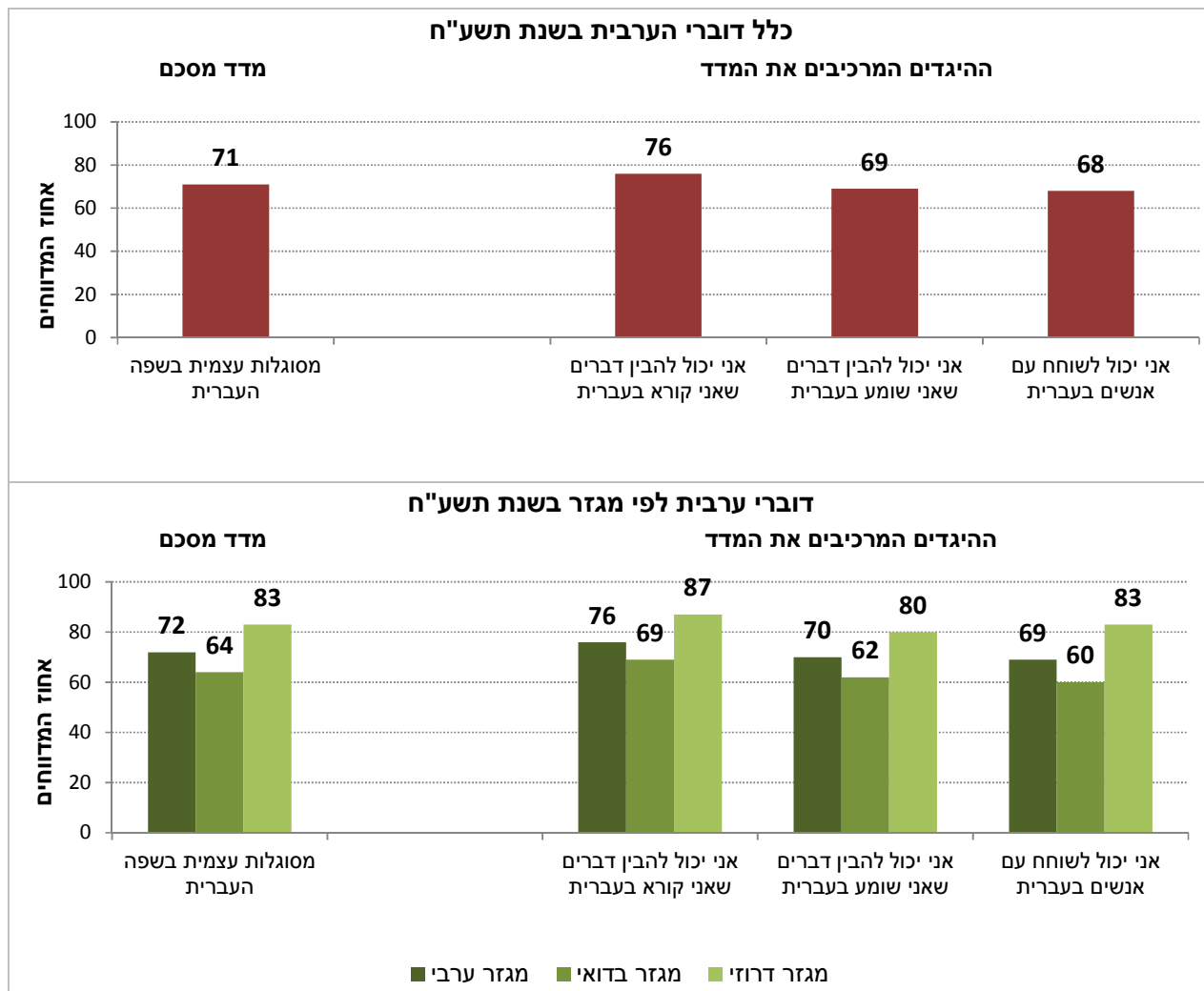
שנה	כלל דוברי הערבית	מגזר ערבי	מגזר בדואי	מגזר דרוזי
תשע"ד	76%	78%	68%	82%
תשע"ה	71%	72%	66%	79%
תשע"ו	71%	73%	64%	81%
תשע"ז	71%	71%	69%	78%
תשע"ח	71%	72%	64%	83%

תרשים 28: מסוגלות עצמית בשפה העברית – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי תלמידים

בשנים תשע"ד-תשע"ח

תרשים 29: מסוגלות עצמית בשפה העברית – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו
על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח

7.8 החשש לשוחח בשפה העברית

בנושא זה הוצגו לתלמידים שלושה היגדים והם התבקשו לציין את מידת הסכמתם עם הנאמר בהיגד, על סולם בן חמש דרגות הנע מ"מאוד לא מסכים" עד "מסכים מאוד". לצורכי הדיווח על הממצאים סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם, "מסכים" ו"מסכים מאוד", כמדווחים על ההיגד (כלומר מדווחים על הסכמה). רמת הדיווח על המדד המסכם חושבה כממוצע אחוז המדווחים על כל ההיגדים המרכיבים את המדד. ערכים גבוהים במדד מייצגים עמדות שליליות.

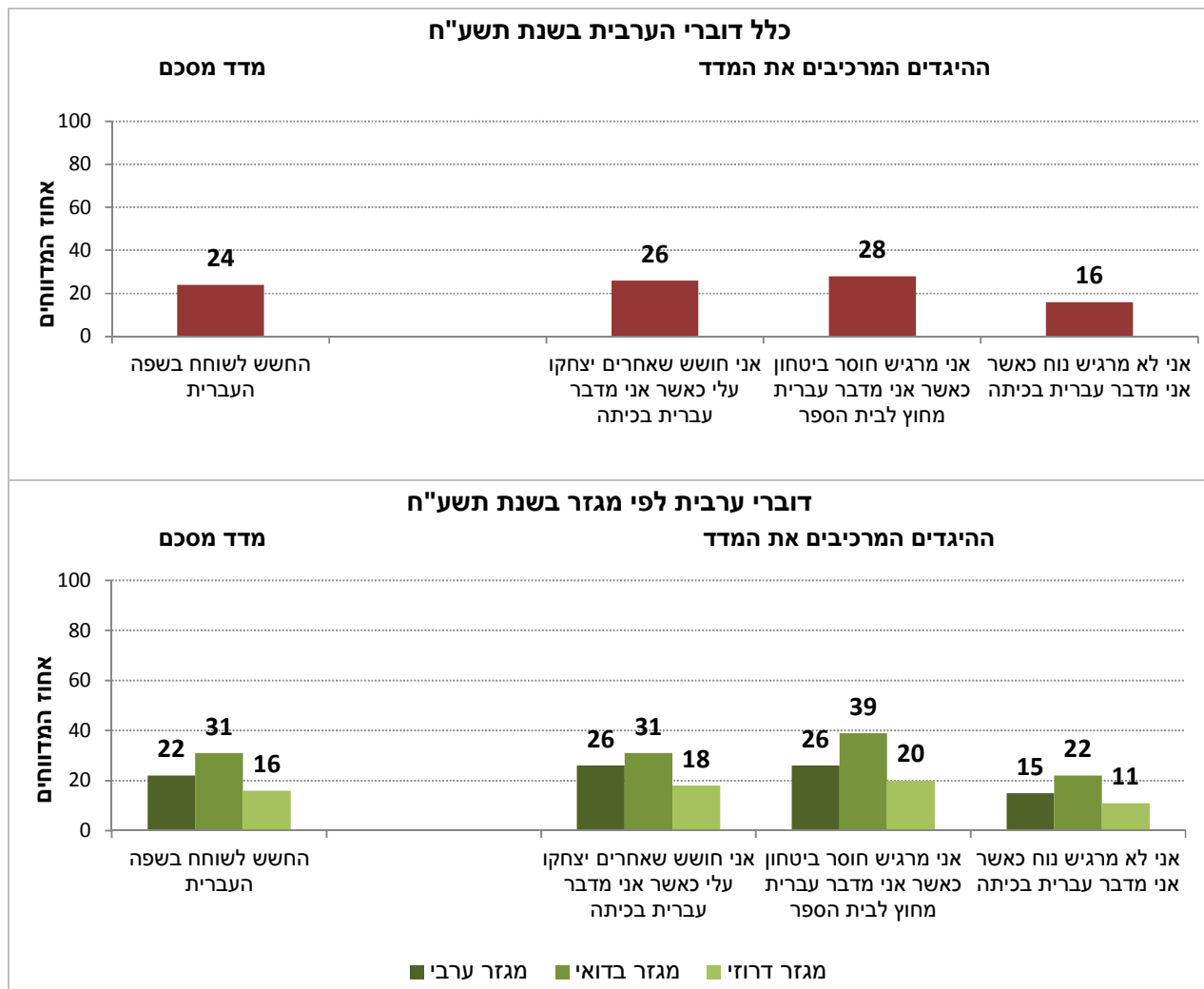
הערה: נושא זה הועבר לראשונה בשאלוני תשע"ח.

להלן פירוט ההיגדים כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: החשש לשוחח בשפה העברית
א. "אני חושש שאחרים יצחקו עליי כאשר אני מדבר עברית בכיתה"
ב. "אני מרגיש חוסר ביטחון כאשר אני מדבר עברית מחוץ לבית הספר"
ג. "אני לא מרגיש נוח כאשר אני מדבר עברית בכיתה"

- בשנת תשע"ח כרבע מכלל התלמידים דוברי הערבית (24%) דיווחו על חשש לשוחח בשפה העברית.
- במדד המסכם את החשש לשוחח בשפה העברית, כשישית מהתלמידים במגזר הדרוזי דיווחו על חשש לשוחח בעברית (16%) לעומת כחמישית מהתלמידים במגזר הערבי (22%) וכשליש מהתלמידים במגזר הבדואי (31%).
- כאשר מתבוננים על כל אחד מההיגדים המרכיבים את המדד המסכם, ניתן לראות כי רק כרבע מכלל התלמידים דוברי הערבית דיווחו על חשש שאחרים יצחקו עליהם כאשר הם מדברים עברית בכיתה (26%) ועל חוסר ביטחון כאשר הם מדברים עברית מחוץ לבית הספר (28%). פחות מחמישית דיווחו על אי נוחות כאשר הם מדברים עברית בכיתה (16%).
- בכל אחד מההיגדים המרכיבים את המדד המסכם, שיעורי הדיווח על חשש לשוחח בעברית נמוכים יותר במגזר הדרוזי (11% עד 20%) בהשוואה לשיעורי הדיווח במגזר הערבי (15% עד 26%) ולשיעורי הדיווח במגזר הבדואי (22% עד 39%).

תרשים 30: החשש לשוחח בשפה העברית – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח

7.9 תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית

בנושא זה הוצגו לתלמידים ארבעה היגדים⁵ העוסקים בתפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית. התלמידים התבקשו לציין את מידת הסכמתם עם הנאמר בהיגדים, על סולם בן חמש דרגות הנע מ"מאוד לא מסכים" עד "מסכים מאוד". לצורכי הדיווח על הממצאים סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם, "מסכים" ו"מסכים מאוד", כמדווחים על ההיגד (כלומר מדווחים על הסכמה). רמת הדיווח על המדד המסכם חושבה כממוצע אחוז המדווחים על כל ההיגדים המרכיבים את המדד. ערכים גבוהים במדד מייצגים עמדות חיוביות.

להלן פירוט ההיגדים כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית	
א.	"חשוב לי ללמוד עברית"
ב.	"ידיעת עברית תסייע לי להצליח בעתיד"
ג.	"ידיעת עברית מסייעת לי בחיי היומיום"
ד.	"להורים שלי חשוב שאדע טוב עברית"

⁵ בשנים תשע"ד-תשע"ה היגדים א'-ג' נכללו במדד שכונה "עמדות חיוביות כלפי לימודי השפה העברית". בשל הרחבת הנושא, ערכי המדד החדש אינם ברי השוואה לערכי המדד הישן שדווחו בשנים הקודמות.

- מרבית התלמידים דוברי הערבית מכירים בחשיבות הלימוד של השפה העברית (86%). שיעור התלמידים אשר מכירים בחשיבות הלימוד של השפה העברית גבוה יותר במגזר הדרוזי ובמגזר הערבי בהשוואה למגזר הבדואי (92%-88% לעומת 77% בהתאמה).
- בין השנים תשע"ו-תשע"ח לא חל שינוי של ממש בדיווחי כלל התלמידים על תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית. במגזר הבדואי נרשמה ירידה בין תשע"ז לתשע"ח (5%-), ואילו במגזר הערבי ובמגזר הדרוזי לא נרשם במדד המסכם שינוי של ממש בשנים תשע"ו-תשע"ח.
- מרבית התלמידים דוברי הערבית מאמינים כי ידיעת העברית תסייע להם להצליח בעתיד (88%) ומרביתם גם דיווחו שלהורים שלהם חשוב שהם ידעו טוב עברית (87%) ושחשוב להם ללמוד עברית (85%). התלמידים דיווחו בשיעורים גבוהים, אך נמוכים מעט יותר, שידעת העברית מסייעת להם בחיי היומיום (83%). בכל ההיגדים, שיעורי המדווחים במגזר הדרוזי גבוהים במעט משיעורי הדיווח במגזר הערבי, ושיעור המדווחים במגזר הבדואי הם הנמוכים ביותר, בדומה לדפוס שנרשם בתשע"ז.
- שיעורי המדווחים כי להוריהם חשוב שהם ידעו טוב עברית ועל כך שידעת העברית מסייעת להם בחיי היומיום ירדו במגזר הבדואי בין תשע"ז לתשע"ח (6%-). לעומת זאת, במגזר הדרוזי נרשמה עלייה בין תשע"ז לתשע"ח בשיעורי התלמידים שדיווחו שהעברית מסייעת להם בחיי היומיום (5%+). במגזר הערבי שיעורי המדווחים על היגדים אלו נותרו ללא שינוי.

לוח 14: תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ו-תשע"ח

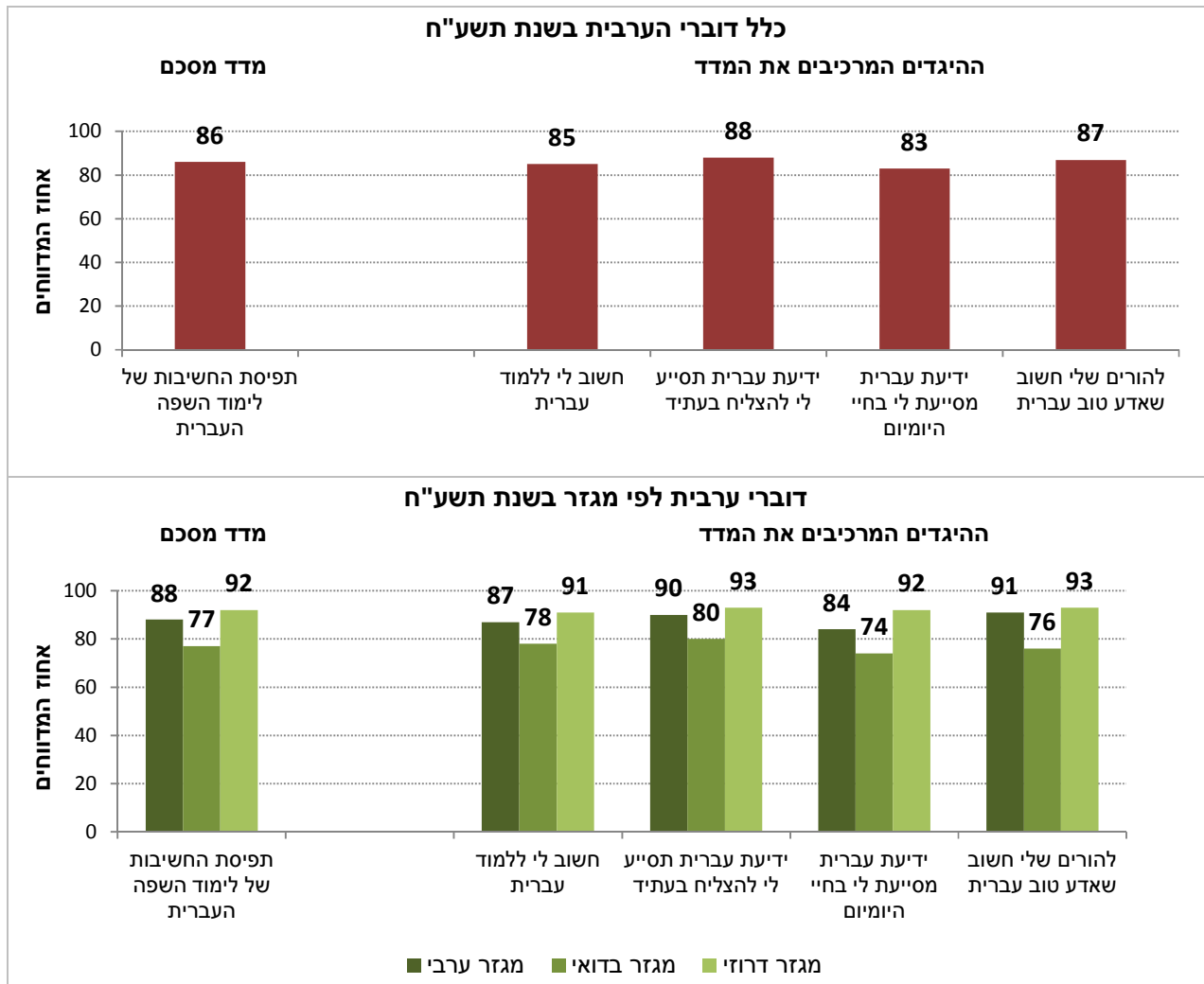
שנה	כלל דוברי הערבית	מגזר ערבי	מגזר בדואי	מגזר דרוזי
תשע"ו	87%	87%	82%	93%
תשע"ז	88%	89%	82%	92%
תשע"ח	86%	88%	77%	92%

תרשים 31: תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי

תלמידים בשנים תשע"ו-תשע"ח

תרשים 32: תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח

7.10 תמיכה הורית

בנושא זה הוצגו לתלמידים שני היגדים והם התבקשו לציין את מידת הסכמתם עם הנאמר בהיגד, על סולם בן חמש דרגות הנע מ"מאוד לא מסכים" עד "מסכים מאוד". לצורכי הדיווח על הממצאים סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם, "מסכים" ו"מסכים מאוד", כמדווחים על ההיגד (כלומר מדווחים על הסכמה).

הערה: נושא זה הועבר לראשונה בשאלוני תשע"ח.

להלן פירוט ההיגדים כפי שהם מוצגים בשאלון:

תמיכה הורית
א. "ההורים שלי אומרים לי שלימודי עברית הם חשובים לעתיד שלי"
ב. "כשאני צריך, ההורים שלי עוזרים לי בשיעורי בית בעברית"

- בשנת תשע"ח מרבית התלמידים דוברי הערבית דיווחו כי הוריהם אומרים להם שלימודי העברית חשובים לעתידם (89%), ודיווחו על עזרה מהוריהם בשיעורי הבית בעת הצורך (68%).
- בכל אחד מהיגדים אלו, שיעורי הדיווח במגזר הדרוזי הם הגבוהים ביותר. שיעור התלמידים שדיווחו שההורים אומרים להם שלימודי עברית חשובים לעתיד שלהם במגזר הערבי גבוהים משיעורי הדיווח במגזר הבדואי (91% לעומת 80% בהתאמה), ואילו בשיעורי הדיווח על ההיגד "כשאני צריך, ההורים שלי עוזרים לי בשיעורי הבית", לא נמצא הבדל בין המגזר הערבי למגזר הבדואי (67%-68% בהתאמה).

לוח 15: תמיכה הורית – נתוני ההיגדים על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח

היגד	כלל דוברי הערבית	מגזר ערבי	מגזר בדואי	מגזר דרוזי
ההורים שלי אומרים לי שלימודי עברית הם חשובים לעתיד שלי.	89%	91%	80%	96%
כשאני צריך, ההורים שלי עוזרים לי בשיעורי בית.	68%	67%	68%	73%

7.11 הנאה ועניין בלימוד השפה העברית

בנושא זה הוצגו לתלמידים שלושה היגדים⁶ העוסקים בהנאה ועניין בלימוד השפה העברית והם התבקשו לציין את מידת הסכמתם עם הנאמר בהיגד, על סולם בן חמש דרגות הנע מ"מאוד לא מסכים" עד "מסכים מאוד". לצורכי הדיווח על הממצאים סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם, "מסכים" ו"מסכים מאוד", כמדווחים על ההיגד (כלומר מדווחים על הסכמה). רמת הדיווח על המדד המסכם חושבה כממוצע אחוז המדווחים על כל ההיגדים המרכיבים את המדד. ערכים גבוהים במדד מייצגים עמדות חיוביות.

להלן פירוט ההיגדים כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: הנאה ועניין בלימוד השפה העברית
א. "אני נהנה ללמוד עברית בבית הספר"
ב. "עברית אינה מקצוע משעמם"
ג. "עברית היא אחד המקצועות האהובים עלי בבית הספר"

* נוסח ההיגד בשאלון היה "עברית היא מקצוע משעמם". לצורך הדיווח בדוח נוסח ההיגד מחדש, כך שערך גבוה יותר בהיגד ישקף מצב רצוי יותר, בדומה לשאר ההיגדים במדד המסכם.

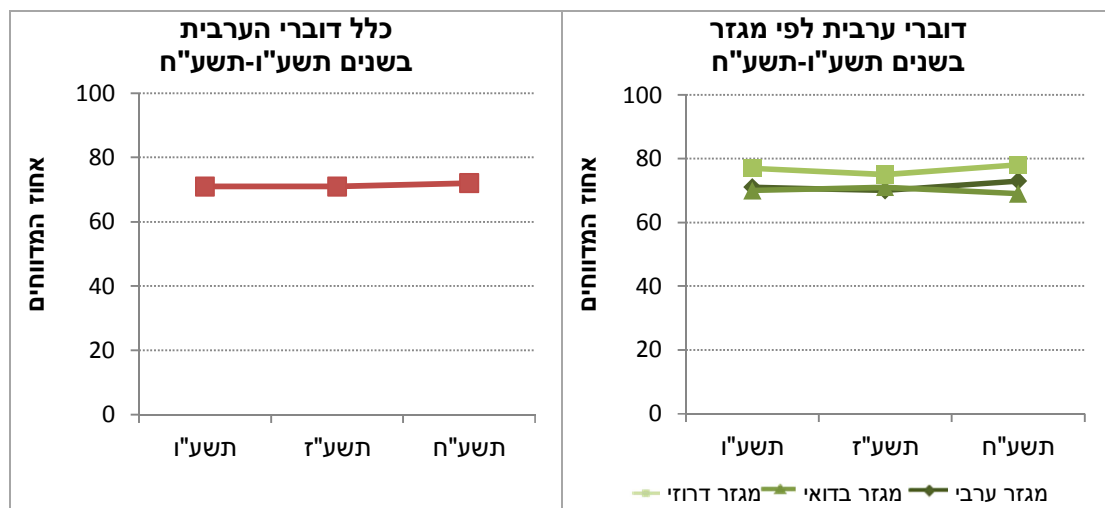
- בשנת תשע"ח מרבית התלמידים דוברי הערבית (72%) דיווחו על הנאה ועניין בלימוד השפה העברית. - בתשע"ח 78% מהתלמידים במגזר הדרוזי דיווחו על הנאה ועניין בלימוד השפה העברית, בהשוואה ל-73% מהתלמידים במגזר הערבי ול-69% מהתלמידים במגזר הבדואי. עם זאת, גם במגזר הבדואי יותר משני שלישי מהתלמידים דיווחו על הנאה ועניין בלימוד השפה העברית. - בהשוואה לשנים הקודמות (תשע"ו ותשע"ז), ניתן לראות כי לא נרשם שינוי בשיעורי הדיווח על מדד ההנאה והעניין בלימוד השפה (71% בשנת תשע"ו ותשע"ז ו-72% בשנת תשע"ח). שיעורי הדיווח בכל אחד מהמגזרים נותרו יציבים משנת תשע"ו. - כאשר משווים בין ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם, ניתן לראות כי שיעורי הדיווח על ההיגד "אני נהנה ללמוד עברית בבית הספר" ועל ההיגד "עברית אינה מקצוע משעמם" (75%) גבוהים משיעורי הדיווח על ההיגד "עברית היא אחד המקצועות האהובים עלי בבית הספר" (67%). - בהשוואה בין ההיגדים, הפער הגדול ביותר בין המגזרים נרשם בשיעורי התלמידים שדיווחו שהם נהנים ללמוד עברית בבית הספר.
--

⁶ מדד זה ושני היגדים שבו נכללו לראשונה בשאלון לתלמיד בשנת תשע"ו.

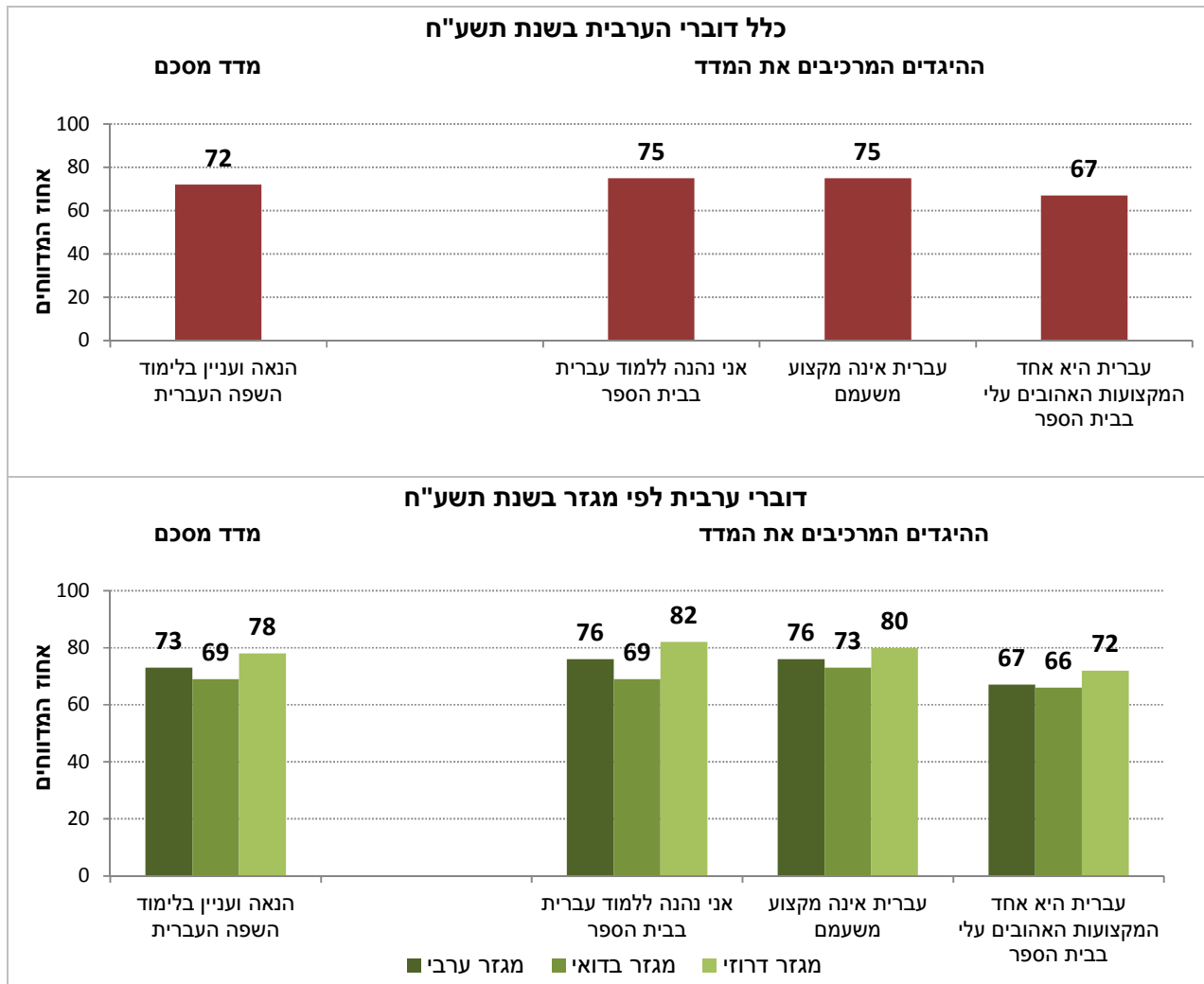
לוח 16: הנאה ועניין בלימוד השפה העברית – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ו-תשע"ח

שנה	כלל דוברי הערבית	מגזר ערבי	מגזר בדואי	מגזר דרוזי
תשע"ו	71%	71%	70%	77%
תשע"ז	71%	70%	71%	75%
תשע"ח	72%	73%	69%	78%

תרשים 33: הנאה ועניין בלימוד השפה העברית – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ו-תשע"ח

תרשים 34: הנאה ועניין בלימוד השפה העברית – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח

7.12 סיכום הממצאים מפרק עמדות תלמידים

ניתוח עמדות התלמידים כלפי לימודי השפה העברית בשנת תשע"ח מלמד כי שיעורי הדיווח על חשיפה בתדירות גבוהה לדרכי הוראה המעודדות דיבור בעברית ועל עמדות חיוביות היו גבוהים. עם זאת, מעט פחות ממחצית התלמידים דיווחו על שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר, על רוב ההיבטים של חשיפה לעברית בסביבתם ועל דרכי הוראה מתקדמות בלימוד עברית.

- בשנת תשע"ח 44% מהתלמידים דוברי הערבית דיווחו על שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר: מרבית התלמידים דיווחו על כך שהם מאזינים לשירים בעברית (63%), ושיעורי התלמידים שדיווחו על דיבור עם אנשים מחוץ לבית (46%), על קריאה וכתובה בעברית באינטרנט (41%), על צפייה בתוכניות טלוויזיה או בסרטים בעברית (38%) ועל קריאת סיפורים בעברית (34%) היו נמוכים יותר. שיעורי הדיווח על שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר נותרו ללא שינוי של ממש בין השנים תשע"ד-תשע"ח.
- בשנת תשע"ח מרבית התלמידים דוברי הערבית (74%) דיווחו על כך שהם מבקרים באזורים שמדברים בהם עברית. שיעורי התלמידים שדיווחו על המצאות ספרים או עיתונים בעברית בביתם (47%), על שמיעת אנשים מדברים עברית באזור מגוריהם (41%) ועל שלטים ופרסומות בעברית בסביבת מגוריהם (41%) היו נמוכים יותר.
- בשנת תשע"ח קרוב למחצית התלמידים דוברי הערבית (45%) דיווחו על שימוש בדרכי הוראה מתקדמות בלימוד השפה העברית. למעלה ממחצית התלמידים דיווחו שהם שומעים קטעים בעברית במהלך השיעורים (57%) ועל כך ששיעורי העברית בכיתתם עוסקים בנושאים מהיומיום (52%). שיעורי הדיווח על שימוש באמצעים טכנולוגיים ע"י המורה ועל חלוקה לזוגות או קבוצות לקיום שיחות בעברית היו נמוכים יותר (39% ו-31% בהתאמה).
- בשנת תשע"ח מרבית התלמידים דוברי הערבית (69%) דיווחו על חשיפה בתדירות גבוהה לדרכי הוראה המעודדות דיבור בשפה העברית. קיימים הבדלים בין שיעורי הדיווח על ההיגדים השונים: מעל ל-70% מהתלמידים דיווחו כי המורה מדברת איתם עברית בשיעור והם עונים על שאלות המורה בעברית (77% ו-73%, בהתאמה). כשני שלישים מהתלמידים מדווחים כי בשיעור הם אומרים לפחות שני משפטים בעברית ורוב השיעור מתנהל בעברית. יחד עם זאת, רק 60% מהתלמידים מדווחים כי הם מקיימים בכיתה דיונים בעברית.
- בשנת תשע"ח רובם הגדול של התלמידים דוברי הערבית (79%) הביעו עמדות חיוביות כלפי מוריהם לעברית: 80%-85% מהתלמידים דוברי הערבית דיווחו על כך שמורתם מלמדת באופן שגורם להם להבין את החומר, שהמורה מאמינה שכל אחד מהתלמידים מסוגל להצליח וכי הם נהנים ללמוד עם מורתם לעברית. שיעור התלמידים שדיווחו שכאשר תלמידים עושים טעות, המורה מסבירה להם מה עליהם לעשות כדי לתקן את הטעות היה נמוך יותר (71%).
- בשנת תשע"ח מרבית התלמידים דוברי הערבית דיווחו על תחושת מסוגלות עצמית גבוהה בשפה

- העברית (71%). 76% מהתלמידים דיווחו כי הם יכולים להבין דברים שהם קוראים בעברית וכ- 70% מהם דיווחו שהם יכולים להבין דברים שהם שומעים בעברית ויכולים לשוחח עם אנשים בעברית. בשנים תשע"ה-תשע"ח לא חל שינוי בשיעור התלמידים דוברי העברית שדיווחו על מסוגלות בשפה העברית (71%), לאחר ירידה קלה (5%-) שחלה בין השנים תשע"ד-תשע"ה.
- בשנת תשע"ח כרבע מכלל התלמידים דוברי העברית (24%) דיווחו על חשש לשוחח בשפה העברית. פחות מחמישית מהתלמידים דיווחו שהם חשים אי נוחות כשהם מדברים עברית בכיתה (16%) ואילו שיעור התלמידים שדיווחו על חשש שאחרים יצחקו עליהם כאשר הם מדברים עברית בכיתה ועל חוסר ביטחון כאשר הם מדברים עברית מחוץ לבית הספר גבוה מעט יותר (26% ו-28%, בהתאמה).
 - בשנת תשע"ח מרבית התלמידים דוברי העברית מכירים בחשיבות הלימוד של השפה העברית (86%). 83%-88% מהתלמידים דיווחו כי ידיעת העברית מסייעת להם ביומיום ותסייע להם בעתיד וכן שחשוב להם ללמוד עברית ושגם להוריהם חשוב שהם ידעו עברית. דיווחי התלמידים דוברי העברית על תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית נותרו יציבים בין השנים תשע"ו-תשע"ח.
 - בשנת תשע"ח רובם הגדול של התלמידים דוברי העברית דיווחו כי הוריהם אומרים להם שלימודי העברית חשובים לעתידם (89%). רוב התלמידים דיווחו על עזרה מהוריהם בשיעורי הבית בעת הצורך, אך שיעורי הדיווח על כך נמוכים יותר (68%).
 - בשנת תשע"ח מרבית התלמידים דוברי העברית (72%) דיווחו על הנאה ועניין בלימוד השפה העברית. 75% מהתלמידים דיווחו כי הם נהנים ללמוד עברית בבית הספר, וכי עברית אינה מקצוע משעמם, ו-67% דיווחו כי עברית היא אחד המקצועות האהובים עליהם בבית הספר. בהשוואה לשנים הקודמות לא נרשם שינוי בשיעורי הדיווח על הנאה ועניין בלימוד השפה בקרב כלל דוברי העברית.
 - ככלל, עמדות התלמידים מהמגזר הדרוזי חיוביות יותר בהשוואה לעמדות התלמידים מהמגזר הערבי ומהמגזר הבדואי. כמו כן, ברוב הנושאים עמדות התלמידים מהמגזר הערבי חיוביות יותר בהשוואה לעמדות התלמידים מהמגזר הבדואי. שוני בדפוס הכללי בהשוואה בין מגזרים בשנת תשע"ח נרשם בנוגע להיגדים ספציפיים המרכיבים את המדדים המסכמים: שיעורי הדיווח של תלמידים במגזר הבדואי שדיווחו על כך ששומעים אנשים מדברים בעברית באזור בו הם גרים, גבוהים ב-9% משיעורי הדיווח במגזר הדרוזי ובמגזר הערבי (48% במגזר הבדואי לעומת 39% במגזר הדרוזי ובמגזר הערבי), ושיעורי הדיווח במגזר הבדואי על קיום שיחות בעברית בזוגות או בקבוצות דומים לשיעורי הדיווח במגזר הדרוזי וגבוהים ב-9% משיעורי הדיווח במגזר הערבי.

8. הוראת השפה העברית – עמדות מורים

בסקר השתתפו 286 מורים אשר מלמדים עברית לדוברי ערבית בכיתות ו' (64% נשים, 36% גברים). ממוצע שנות הניסיון שלהם עומד על 17 שנים (סטיית תקן 9.3). מתוך מורים אלו, 61% הם מורים מחנכים. באשר לרמת ההשכלה של המורים, 60% מהמורים דיווחו כי יש בידם תואר ראשון או תואר שני בתחום הקשור להוראת השפה (לשון ו/או ספרות עברית). ל-98% יש תעודת הוראה, מהם 76% בעלי תעודת הוראה בלשון או בספרות עברית, 15% בעלי תעודת הוראה בהתמחות כוללת ו-9% בעלי תעודת הוראה במקצוע אחר.

8.1 עמדות מורים כלפי לימודי השפה העברית – במבט על

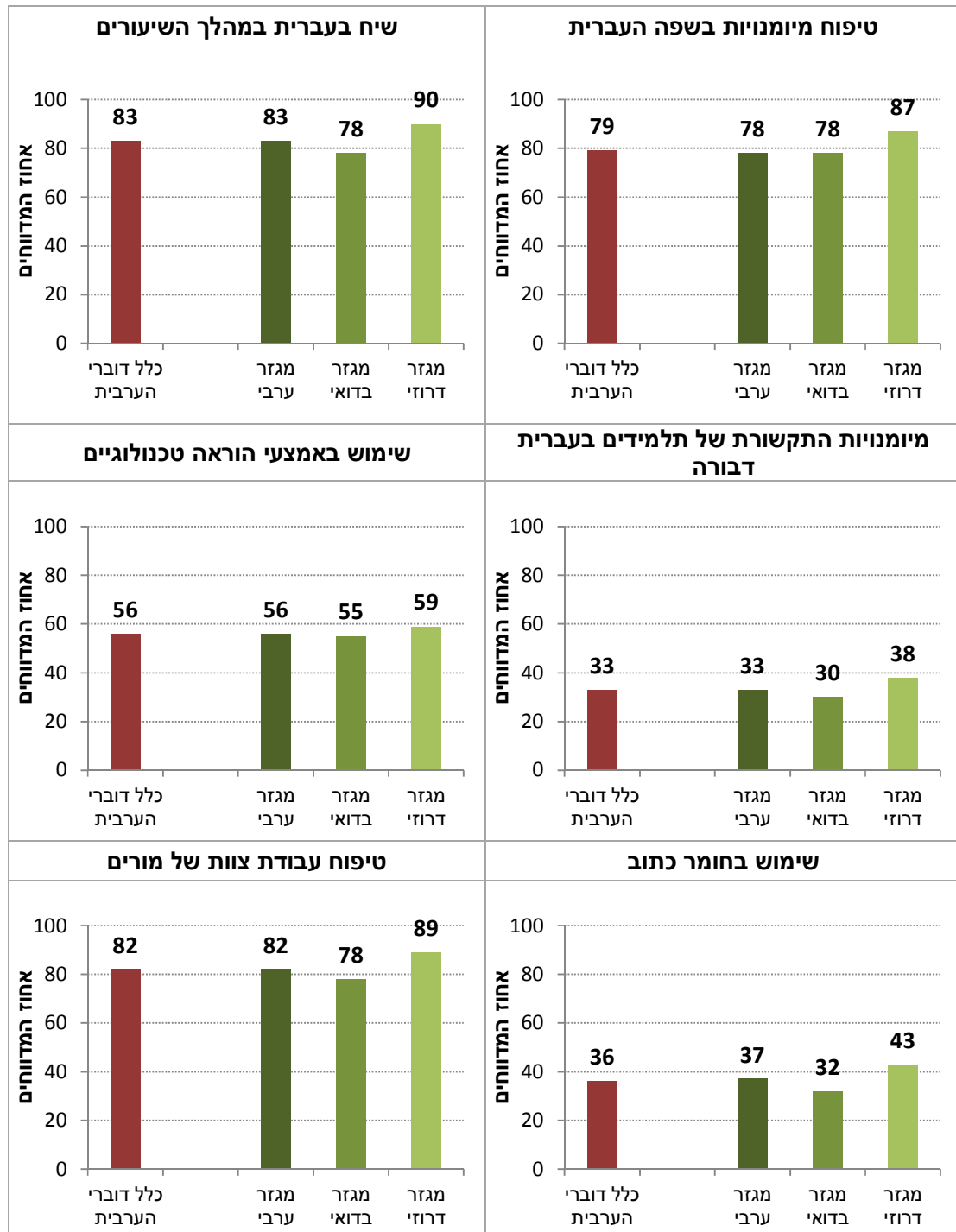
השאלון למורה נועד, בין השאר, לאפיין את דרכי ההוראה של המורים לעברית ולזהות את הצרכים והקשיים שלהם במקצוע. השאלון כלל 35 היגדים בשבעה נושאים שונים: **טיפול מיומנויות בשפה העברית** (מידת הטיפול של המיומנויות העיקריות של השפה שעל המורים להנחיל לתלמידים); **שיח בעברית במהלך השיעורים** (למשל, תדירות ניהול השיעור בעברית או קיום דיון בכיתה בעברית); **מיומנויות התקשורת של תלמידים בעברית דבורה** (שליטתם של התלמידים בדיבור בעברית ובהבנה ללא תרגום), **שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים** (למשל, מצגות מחשב, ספרים דיגיטליים וגלישה באינטרנט); **שימוש בחומר כתוב** (למשל בספרי קריאה ובעיתונים); **טיפול עבודת צוות של מורים** (פעילויות שונות שנעשות במשותף בצוות המורים בבית הספר), **וגורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר** (למשל, מחסור בציוד וכלים טכנולוגיים או מחסור בשעות הדרכה והשתלמויות). במרבית הנושאים קובצו ההיגדים למדדים מסכמים כמתואר להלן. בנושא גורמים מקשים על הוראת העברית לא קובצו ההיגדים והם מדווחים בנפרד. פירוט מלא של ההיגדים בנושאים השונים מופיע בהמשך הדוח.

בכל הנושאים הוצגו למורים היגדים והם התבקשו להגיב להם על סולם בן חמש דרגות. לצורכי הדיווח על הממצאים בנושאים אלו, סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם (4 ו-5) כמדווחים על ההיגד. רמת הדיווח על הממד המסכם חושבה כממוצע אחוז המדווחים על כל ההיגדים המרכיבים את הממד. בנושא **גורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר** הוצגו למורים היגדים, והם התבקשו לציין עבור כל היגד באיזו מידה נפגעת, לדעתם, איכות הוראת העברית בבית הספר בשל הבעיה שמתוארת בהיגד – במידה מועטה, במידה בינונית או במידה רבה. המורים יכלו גם לציין עבור כל גורם ש"הבעיה לא קיימת בבית הספר".

- בקרב כלל דוברי הערבית, המורים דיווחו בשיעורים גבוהים על חלק מהפרקטיקות הנתפסות כמשפיעות על הוראה מוצלחת של השפה העברית. המורים דיווחו בשיעורים גבוהים על שיח בעברית במהלך השיעורים (83%), על טיפוח עבודת צוות (82%) ועל טיפוח המיומנויות השונות הקשורות לשפה העברית בקרב התלמידים (79%). שיעור הדיווח על שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים בינוני (56%). לעומת זאת, המורים דיווחו בשיעורים נמוכים על שימוש בחומר כתוב (36%). בנוגע למיומנויות התקשורת בעברית דבורה של התלמידים, רק כשליש מהמורים העידו כי מרבית תלמידיהם שולטים במיומנויות אלו.
- התבוננות בשיעורי ההסכמה במדדים השונים, בקרב המגזרים השונים, חושפת כי כיוון הפערים בדיווחי המורים נשאר דומה בין רוב המדדים השונים. שיעורי ההסכמה בקרב מורים מהמגזר הדרוזי הם הגבוהים ביותר בכל המדדים שנבדקו. לעומת זאת, מורים מהמגזר הבדואי דיווחו בשיעורים הנמוכים ביותר ברוב המדדים שנבדקו. בתווך נמצאים שיעורי הדיווח של המורים מהמגזר הערבי. דפוס שונה מעט נמצא במדדים טיפוח מיומנויות בשפה העברית ושימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים. גם במדדים אלו שיעורי ההסכמה הגבוהים ביותר נרשמו בקרב מורים מהמגזר הדרוזי, אך בניגוד לשאר המדדים נרשמו שיעורי הסכמה דומים בקרב המגזר הערבי ובקרב המגזר הבדואי.
- הפערים הקטנים ביותר בין שלושת המגזרים נמצאו בשימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים – פער של 4% בין דיווחי מורים מהמגזר הדרוזי לדיווחי מורים מהמגזר הבדואי. הפערים הגדולים ביותר בין שלושת המגזרים נמצאו בשימוש בחומר כתוב, בשיח בעברית במהלך השיעורים ובטיפוח עבודת צוות של מורים – פער של מעל 10% בין דיווחי מורים מהמגזר הדרוזי לדיווחי מורים מהמגזר הבדואי.

תרשים 35: נתוני המדדים המסכמים בנושאים השונים על פי דיווחי מורים בשנת תשע"ח, כלל

דוברי הערבית ולפי מגזר

8.2 טיפוח מיומנויות בשפה העברית

בנושא זה הוצגו למורים חמישה היגדים המשקפים את המיומנויות העיקריות שהמורים מצופים להנחיל לתלמידיהם. המורים התבקשו לציין באיזו מידה הם מטפחים את המיומנות המתוארת בכל היגד על סולם בן חמש דרגות הנע במידה מועטה מאוד או כלל לא" ועד "במידה רבה מאוד". לצורכי הדיווח על הממצאים סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם, "במידה רבה" ו"במידה רבה מאוד", כמדווחים על ההיגד (כלומר מדווחים על טיפוח המיומנות במידה רבה). רמת הדיווח על המדד המסכם חושבה כממוצע אחוז המדווחים על כל ההיגדים המרכיבים את המדד. ערכים גבוהים במדד מייצגים עמדות חיוביות.

להלן פירוט ההיגדים כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: טיפוח מיומנויות בשפה העברית	
א.	"הבנת הנקרא"
ב.	"הבנת הנשמע והאזנה"
ג.	"הבעה בכתב"
ד.	"ידע לשוני (דקדוק)"
ה.	"השפה הדבורה"

- בממוצע, 79% מהמורים דיווחו שהם מטפחים את כל אחת מהמיומנויות שפורטו לעיל.
- במגזר הערבי ובמגזר הבדואי שיעורי הדיווח הממוצעים על טיפוח המיומנויות בשפה העברית זהים (78%). במגזר הדרוזי, נרשמו שיעורי דיווח גבוהים יותר (87%).
- בין השנים תשע"ד-תשע"ח לא נרשם שינוי בדיווחי המורים על טיפוח מיומנויות בשפה העברית בקרב כלל דוברי הערבית. מגמה זו משתקפת גם בכל אחד מהמגזרים בנפרד.
- בהתבוננות בהיגדים המרכיבים את המדד המסכם, ניתן לראות כי שיעורי הדיווח גבוהים בכל ההיבטים השונים בטיפוח המיומנויות אך קיימים הבדלים משמעותיים בשיעורי הדיווח על ההיגדים השונים. 90% מהמורים דיווחו על טיפוח מיומנות של הבנת הנשמע, 83% על שפה דבורה, 79% על ידע לשוני, 75% על הבעה בכתב ו-68% על הבנת הנשמע והאזנה. בהשוואה לשנה קודמת, תשע"ז, עולה כי ישנה עלייה בטיפוח המיומנות של הבנת הנשמע והאזנה (+9%) וירידה בהבנת הנקרא וידע לשוני (-5%).
- ככלל שיעורי הדיווח במגזר הדרוזי הם הגבוהים ביותר בהיגדים המרכיבים את המדד המסכם. שיעורי הדיווח במגזר הערבי ובמגזר הבדואי דומים ברוב ההיגדים. בהיגד "הבנת הנשמע והאזנה" שיעורי הדיווח במגזר הבדואי (72%) גבוהים מהשיעורים המדווחים במגזר הערבי (65%) ודומים למגזר הדרוזי (70%). לעומת זאת שיעורי הדיווח על טיפוח הידע הלשוני במגזר הערבי גבוהים במעט משיעורי הדיווח במגזר הבדואי (79% ו-74%, בהתאמה) אך נמוכים מהמגזר הדרוזי (92%).
- כאמור, בין השנים תשע"ד לתשע"ח נרשמה מגמת עלייה בשיעורי המורים שדיווחו על כך שהם מטפחים את מיומנויות הבנת הנשמע וההאזנה של התלמידים. במגזר הערבי נרשמה עלייה של 17% בדיווח על היגד זה בין השנים תשע"ו-תשע"ח. במגזר הבדואי נרשמה עלייה של 18% בין תשע"ז לתשע"ח לאחר ירידה קלה עד שנת תשע"ז (כ-6%). במגזר הדרוזי נרשמה עלייה בין תשע"ד לתשע"ו (20%) ולאחר מכן ירידה (11%).

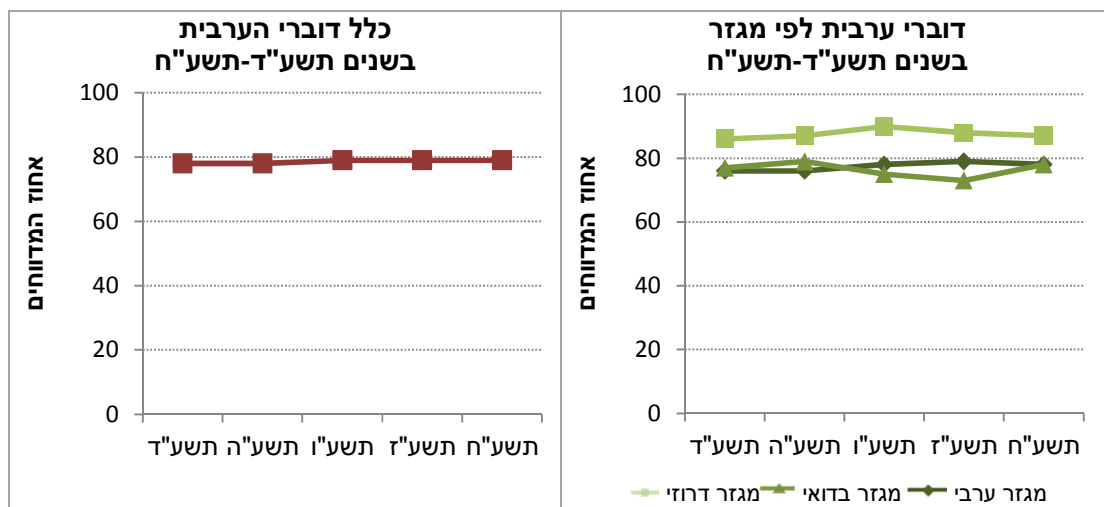
לוח 17: טיפוח מיומנויות בשפה העברית – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים

תשע"ד-תשע"ח

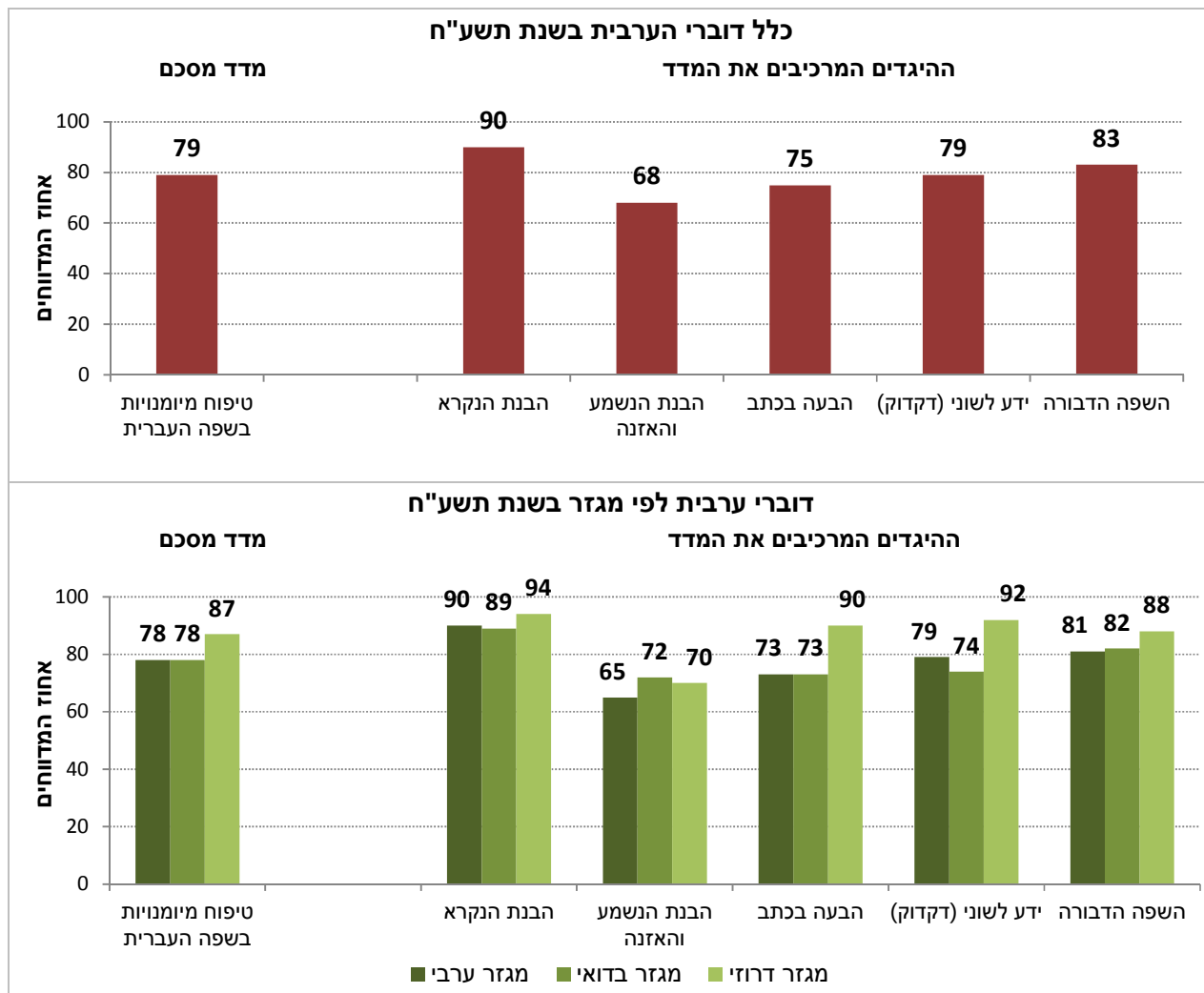
שנה	כלל דוברי הערבית	מגזר ערבי	מגזר בדואי	מגזר דרוזי
תשע"ד	78%	76%	77%	86%
תשע"ה	78%	76%	79%	87%
תשע"ו	79%	78%	75%	90%
תשע"ז	79%	79%	73%	88%
תשע"ח	79%	78%	78%	87%

תרשים 36: טיפוח מיומנויות בשפה העברית – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים

תשע"ד-תשע"ח

תרשים 37: טיפוח מיומנויות בשפה העברית – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו
על פי דיווחי מורים בשנת תשע"ח

8.3 שיח בעברית במהלך השיעורים

בנושא זה הוצגו למורים שלושה היגדים המתארים פעילויות שונות והם נתבקשו לציין את התדירות שבה הם מבצעים את הפעילות המתוארת בכל היגד בסולם בן חמש דרגות הנע מ"אף פעם" ועד "תמיד". לצורכי הדיווח על הממצאים סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם, "לעיתים קרובות" ו"תמיד", כמדווחים על ההיגד (כלומר מדווחים על שיח בעברית בתדירות גבוהה). רמת הדיווח על המדד המסכם חושבה כמוצע אחוז המדווחים על כל ההיגדים המרכיבים את המדד. ערכים גבוהים במדד מייצגים עמדות חיוביות.

להלן פירוט ההיגדים כפי שהם מוצגים בשאלון:

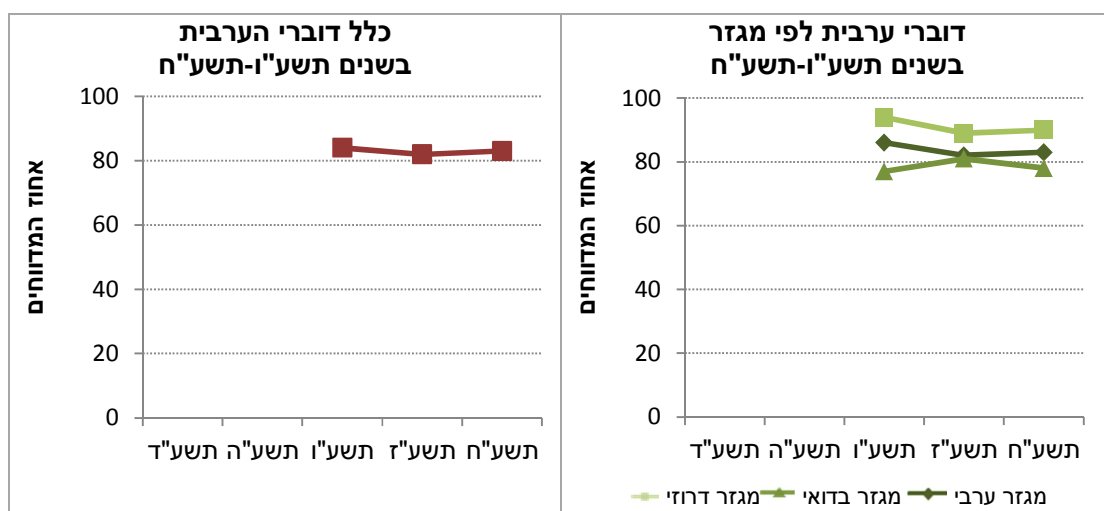
מדד מסכם: שיח בעברית במהלך השיעורים
א. "את רוב השיעור אני מנהל/ת רק בשפה העברית"
ב. "התלמידים עונים בעברית על שאלות שאני שואל/ת בכיתה"
ג. "אני מקיים/ת בכיתה דיונים בעברית בנושאים שונים"

• בקרב כלל דוברי הערבית בשנת תשע"ח 83% מהמורים דיווחו שהם מקיימים שיח בעברית במהלך השיעורים. • שיעורי הדיווח על שיח בעברית במהלך השיעורים במגזר הדרוזי (90%) גבוהים יותר משיעורי הדיווח במגזר הערבי (83%) ובמגזר הבדואי (78%). • בין השנים תשע"ו-תשע"ח נרשמה יציבות בשיעורי הדיווח בכלל דוברי הערבית. • בהתבוננות בהיגדים המרכיבים את המדד המסכם עולה כי שיעורי הדיווח גבוהים בכל ההיגדים. 90% מהמורים דיווחו על ניהול השיעור בעברית ו-כ-80% דיווחו כי הם מקיימים בכיתה דיונים בעברית בנושאים שונים והתלמידים עונים בעברית על שאלות שהמורה שואלת בכיתה. • בכל אחד מההיגדים המרכיבים את המדד המסכם, שיעורי הדיווח במגזר הדרוזי גבוהים יותר (86% עד 100%) בהשוואה לשיעורי הדיווח במגזר הערבי (80% עד 90%) ולשיעורי הדיווח במגזר הבדואי (73% עד 87%).
--

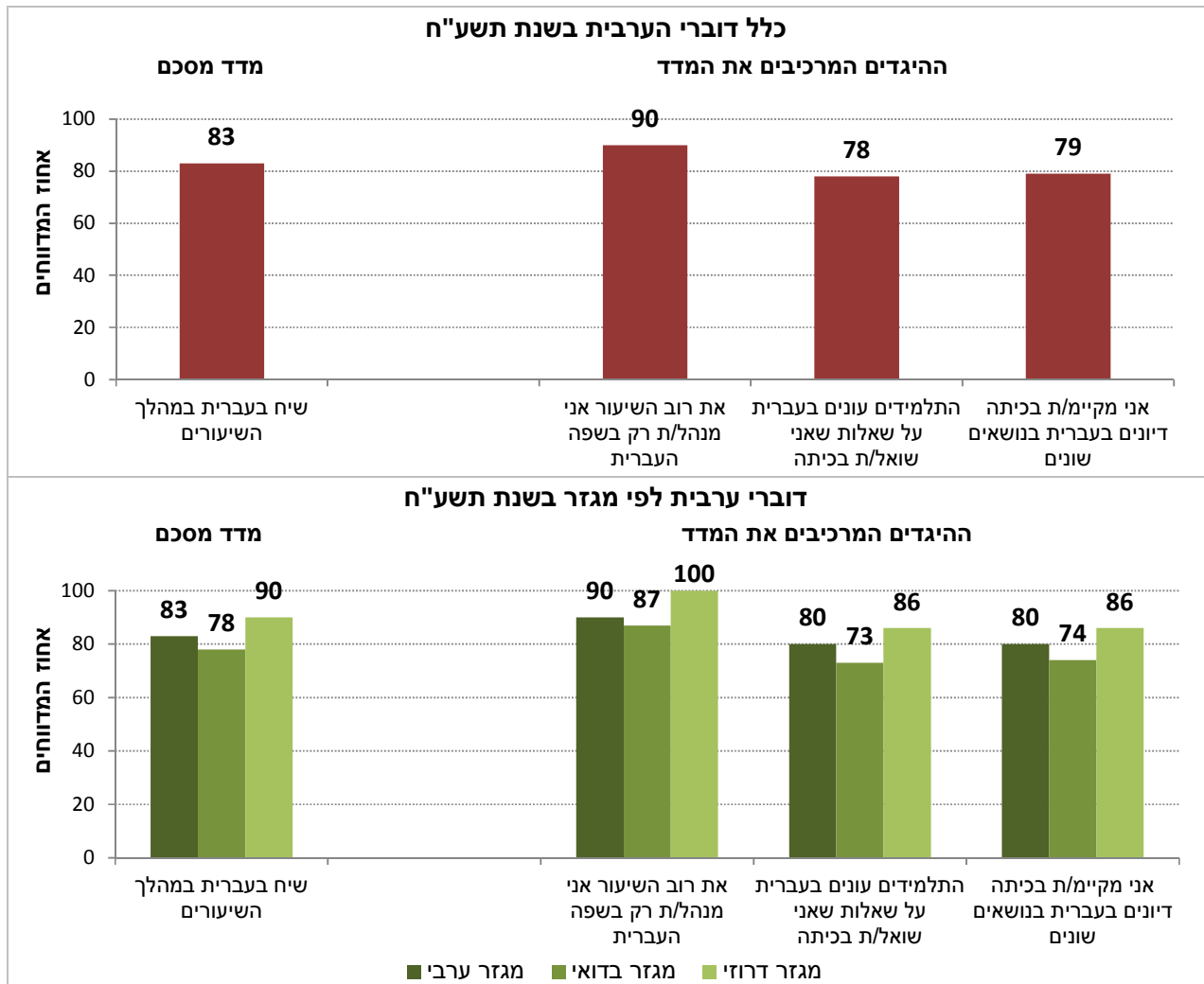
לוח 18: שיח בעברית במהלך השיעורים – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ו-תשע"ח

שנה	כלל דוברי הערבית	מגזר ערבי	מגזר בדואי	מגזר דרוזי
תשע"ו	84%	86%	77%	94%
תשע"ז	82%	82%	81%	89%
תשע"ח	83%	83%	78%	90%

תרשים 38: שיח בעברית במהלך השיעורים – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ו-תשע"ח

תרשים 39: שיח בעברית במהלך השיעורים – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי מורים בשנת תשע"ח

8.4 מיומנויות התקשורת של תלמידים בעברית דבורה

אחת ממטרות המחקר היא לבחון באיזו מידה מדיניות משרד החינוך לקידום ושיפור מיומנויות התקשורת של תלמידים בחברה הערבית בשפה העברית הדבורה נושאת פרי. בניסיון להעמיק את ההבנה לגבי יכולות התקשורת של התלמידים בשפה העברית זוהו שורה של ממדים המשקפים כישורי שיח בשפה עברית דבורה. בתוך כך, התבקשו המורים לעברית לדרג את כישורי התלמידים ביחס לכל אחד מהפרמטרים. בשאלון הוצגו למורים ארבעה היגדים המתארים מיומנויות שונות בשפה העברית והם התבקשו לציין כמה תלמידים בכיתתם שולטים במיומנות המתוארת בכל היגד על סולם בן חמש דרגות הנע מ"אף לא תלמיד אחד" ועד "כל התלמידים". לצורכי הדיווח על הממצאים סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם, "מרבית התלמידים" ו"כל התלמידים", כמדווחים על ההיגד (כלומר מדווחים על שליטה במיומנות בקרב רוב תלמידי כיתתם). רמת הדיווח על המדד המסכם חושבה כממוצע אחוז המדווחים על כל ההיגדים המרכיבים את המדד. ערכים גבוהים במדד מייצגים עמדות חיוביות.

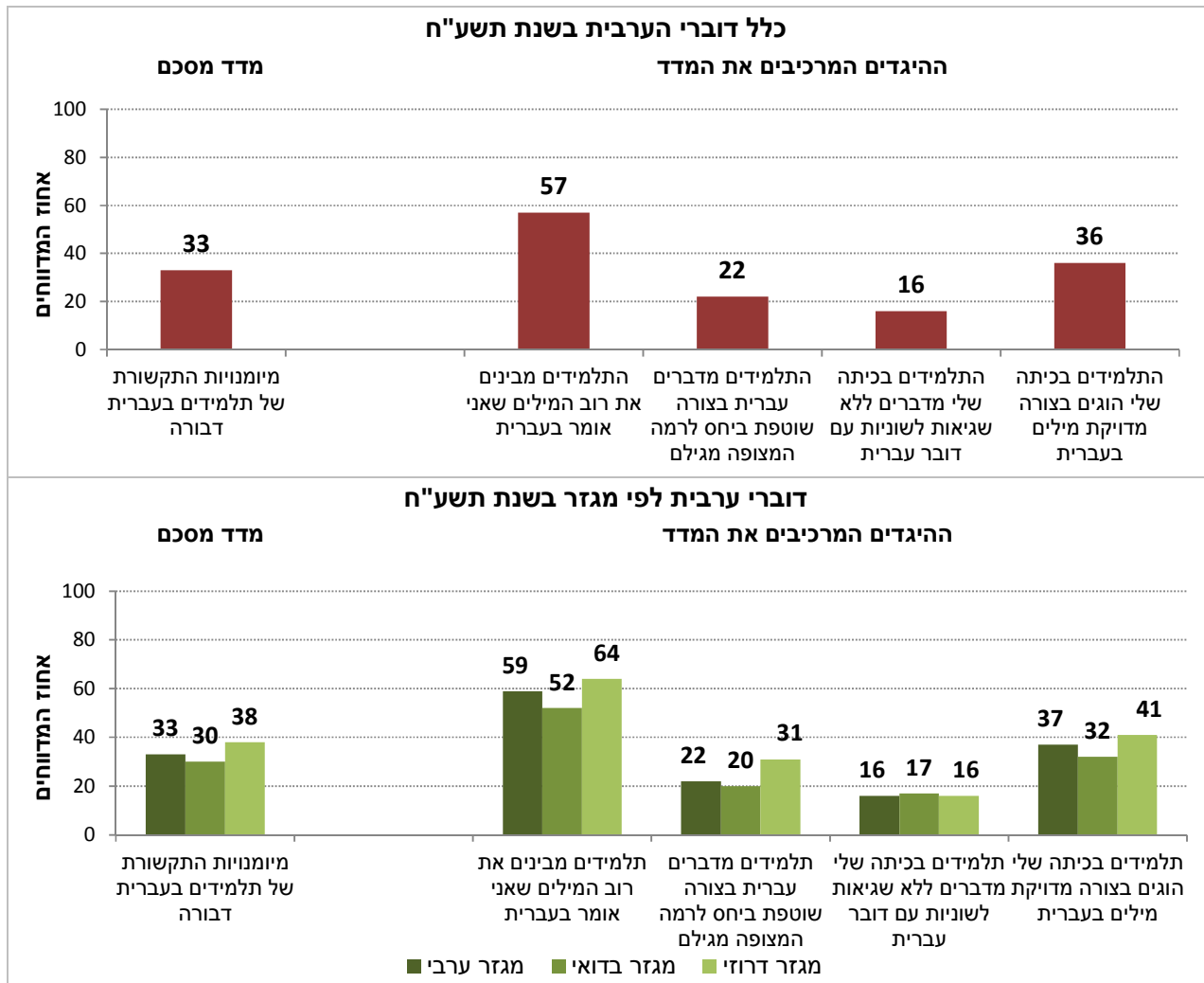
הערה: נושא זה הועבר לראשונה בשאלוני תשע"ח.

להלן פירוט ההיגדים כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: מיומנויות התקשורת של תלמידים בעברית דבורה
א. "התלמידים בכיתה שלי מבינים את רוב המילים שאני אומר בעברית בשיעור ללא תרגום לערבית"
ב. "התלמידים בכיתה שלי מדברים עברית בצורה שוטפת ביחס לרמה המצופה מגילם"
ג. "התלמידים בכיתה שלי מדברים ללא שגיאות לשוניות עם דובר עברית על כל נושא כללי המתאים לגילו (כמו המשפחה, בית הספר, תחביבים ועוד)"
ד. "התלמידים בכיתה שלי הוגים בצורה מדויקת מילים בעברית"

- בשנת תשע"ח כשליש מהמורים (33%) דיווחו שרוב תלמידי כיתתם שולטים במיומנויות התקשורת בעברית דבורה.
- 38% מהמורים במגזר הדרוזי, 33% מהמורים במגזר הערבי ו-30% מהמורים במגזר הבדואי דיווחו על שליטה של תלמידיהם במיומנויות התקשורת בעברית דבורה.
- בחינת ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם מעלה כי 57% מהמורים מדווחים כי התלמידים מבינים את רוב המילים הנאמרות בעברית על ידי המורה. לעומת זאת, בהיגדים העוסקים בדיבור בעברית שיעורי הדיווח נמוכים יותר: 16% מהמורים מדווחים כי התלמידים מדברים ללא שגיאות לשוניות, 22% מדווחים על דיבור שוטף ו-36% מדווחים על הגיה מדויקת של מילים בעברית.
- ברוב ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם, שיעורי הדיווח במגזר הדרוזי הם הגבוהים ביותר ושיעורי הדיווח במגזר הבדואי הם הנמוכים ביותר. עם זאת, שיעור המורים שדיווחו שהתלמידים מדברים ללא שגיאות לשוניות דומה בשלושת המגזרים.

תרשים 40: מיומנויות התקשורת של תלמידים בעברית דבורה – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי מורים בשנת תשע"ח

8.5 שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים

בנושא זה הוצגו למורים חמישה היגדים⁷ המתארים אמצעי הוראה טכנולוגיים שונים והם התבקשו לציין באיזו מידה הם משתמשים באמצעי המתואר בכל היגד על סולם בן חמש דרגות הנע מ"במידה מועטה מאוד או כלל לא" ועד "במידה רבה מאוד". לצורכי הדיווח על הממצאים סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם, "במידה רבה" ו"במידה רבה מאוד", כמדווחים על ההיגד (כלומר מדווחים על שימוש במידה רבה). רמת הדיווח על המדד המסכם חושבה כממוצע אחוז המדווחים על כל ההיגדים המרכיבים את המדד. ערכים גבוהים במדד מייצגים עמדות חיוביות.

להלן פירוט ההיגדים כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים
א. "תכניות טלוויזיה בעברית (למשל: מה הסיפור, גאון של אבא, בסוד העניינים, תכניות של הטלוויזיה החינוכית)"
ב. "אתרי אינטרנט בעברית"
ג. "מצגות מחשב בעברית"
ד. "תקליטורים בעברית (למשל להשמעת שירים וסיפורים)"
ה. "ספרים דיגיטליים בעברית"

⁷ הרכב המדד השתנה בתשע"ו עם הוספת ההיגד "ספרים דיגיטליים בעברית" ולכן לא ניתן להשוות את נתוני המדד לנתוני השנים הקודמות. על שינויים בין השנים בשאר ההיגדים אפשר ללמוד מנתוני הנספח לוח 47.

- בשנת תשע"ח 56% מהמורים דיווחו על שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים.
- שיעורי הדיווח על שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים דומים בשלושת המגזרים ועומדים על 59% במגזר הדרוזי, 56% במגזר הערבי ו-55% במגזר הבדואי.
- בין השנים תשע"ו-תשע"ח נרשמה עלייה בדיווחי המורים על שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים. בקרב כלל דוברי הערבית חלה עלייה של 9% הנובעת בעיקרה מעלייה בין תשע"ו לתשע"ז. במגזר הבדואי נרשמה עלייה של 15% בין השנים תשע"ו לתשע"ז ואילו במגזר הערבי נרשמה עלייה של 7% בין השנים תשע"ז-תשע"ח. שיעורי הדיווח במגזר הדרוזי בשנת תשע"ח דומים לשיעורי הדיווח בתשע"ו אף שבשנת תשע"ז נרשמו שיעורי דיווח גבוהים יותר.
- בהתבוננות בהיגדים המרכיבים את המדד המסכם, ניתן לראות כי שיעורי הדיווח על שימוש במצגות מחשב ובאתרי אינטרנט בעברית (75% ו-71%, בהתאמה) גבוהים יותר בהשוואה לשימוש בספרים דיגיטליים בעברית (53%) ולשימוש בתקליטורים בעברית (51%). המורים דיווחו בשיעורים הנמוכים ביותר על שימוש בתכניות טלוויזיה בעברית (31%).
- ככלל שיעורי הדיווח במגזר הדרוזי על ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם הם הגבוהים ביותר. לעומת זאת בהיגד המתייחס לשימוש בתוכניות טלוויזיה בעברית שיעורי הדיווח בקרב המגזר הדרוזי (16%) נמוכים יותר בהשוואה למגזר הבדואי ולמגזר הערבי (35% ו-32%, בהתאמה).
- ככלל, בין השנים תשע"ד-תשע"ח עלו שיעורי הדיווח על ההיגדים השונים במגזר הערבי והפערים בין שיעורי המדווחים על ההיגדים השונים במגזר הדרוזי ובמגזר הערבי הצטמצמו.

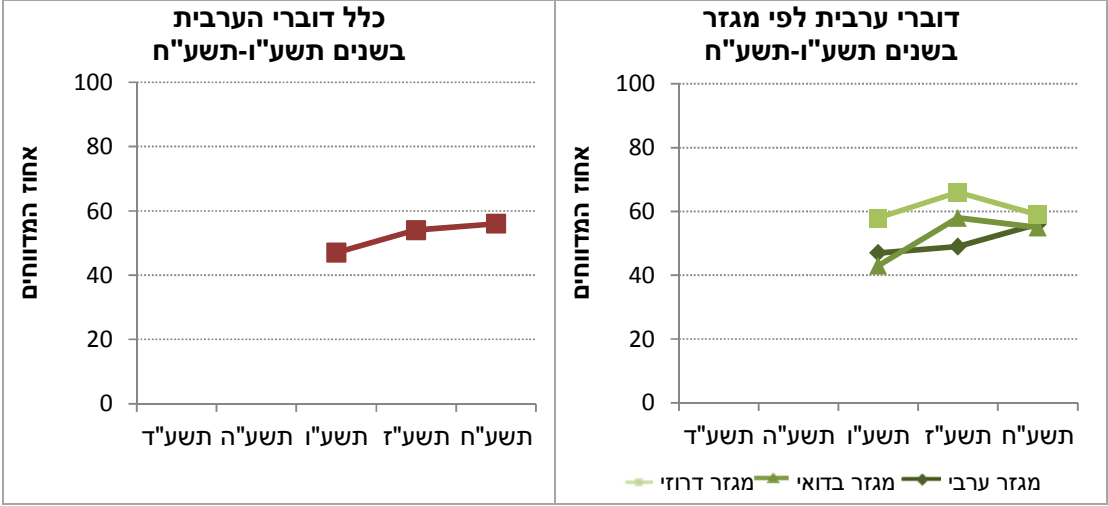
לוח 19: שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים

תשע"ו-תשע"ח

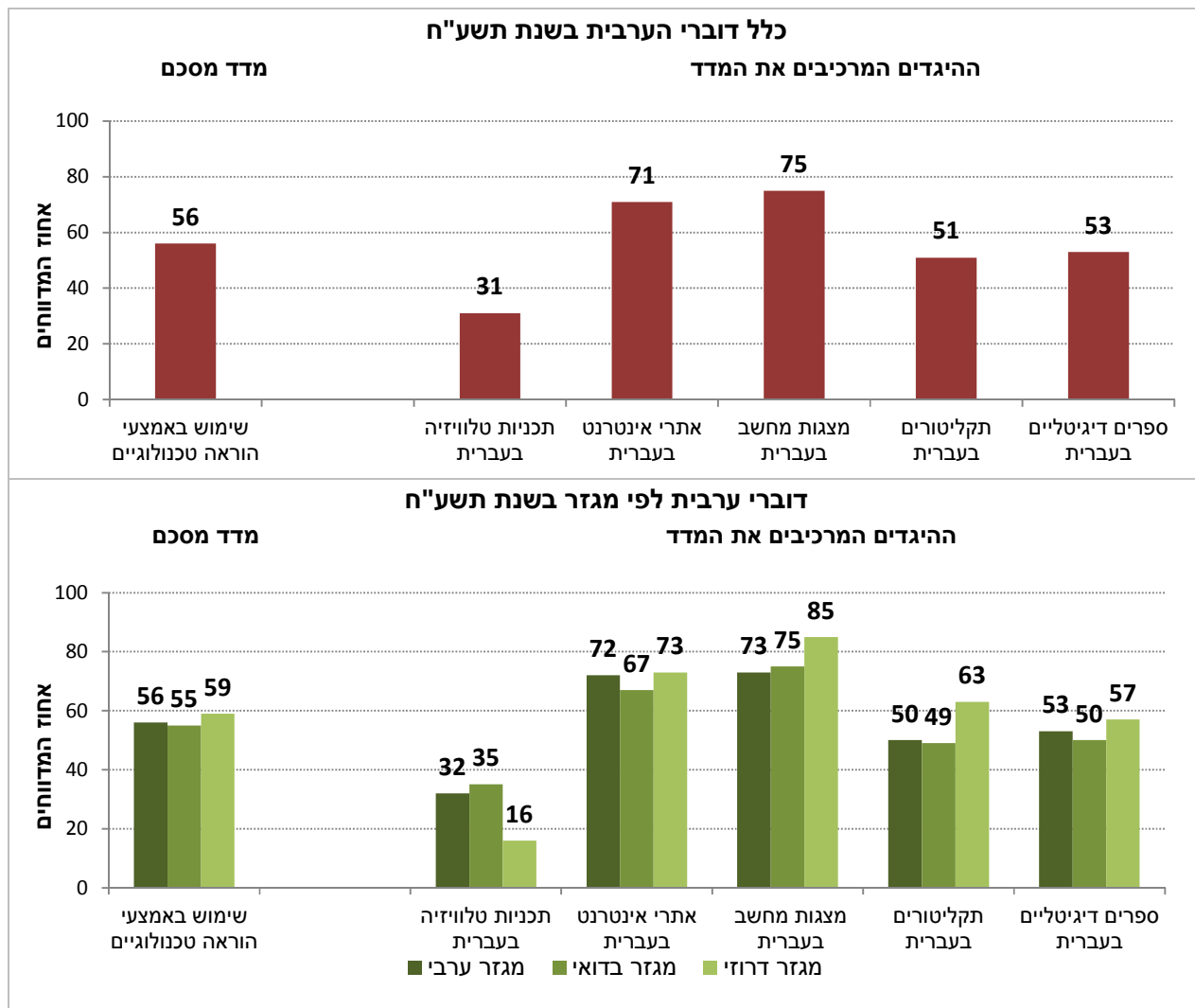
שנה	כלל דוברי הערבית	מגזר ערבי	מגזר בדואי	מגזר דרוזי
תשע"ו	47%	47%	43%	58%
תשע"ז	54%	49%	58%	66%
תשע"ח	56%	56%	55%	59%

תרשים 41: שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים

תשע"ו-תשע"ח

תרשים 42: שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו
על פי דיווחי מורים בשנת תשע"ח

8.6 שימוש בחומר כתוב

בנושא זה הוצגו למורים שלושה היגדים⁸ המתארים חומרים כתובים שבהם מקובל לעשות שימוש בהוראת העברית. המורים התבקשו לציין באיזו מידה הם משתמשים בחומרים המתוארים בכל היגד על סולם בן חמש דרגות הנע מ"במידה מועטה מאוד או כלל לא" ועד "במידה רבה מאוד". לצורכי הדיווח על הממצאים סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם, "במידה רבה" ו"במידה רבה מאוד", כמדווחים על ההיגד (כלומר מדווחים על שימוש במידה רבה). רמת הדיווח על המדד המסכם חושבה כממוצע אחוז המדווחים על כל ההיגדים המרכיבים את המדד. ערכים גבוהים במדד מייצגים עמדות חיוביות.

להלן פירוט ההיגדים כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: שימוש בחומר כתוב
א. "עיתונים בעברית (למשל: ינשוף, מעריב לנוער, עיתון יומי)"
ב. "ספרי לימוד בעברית לילדים דוברי עברית שפת-אם"
ג. "ספרי קריאה בעברית שאינם ספרי לימוד"

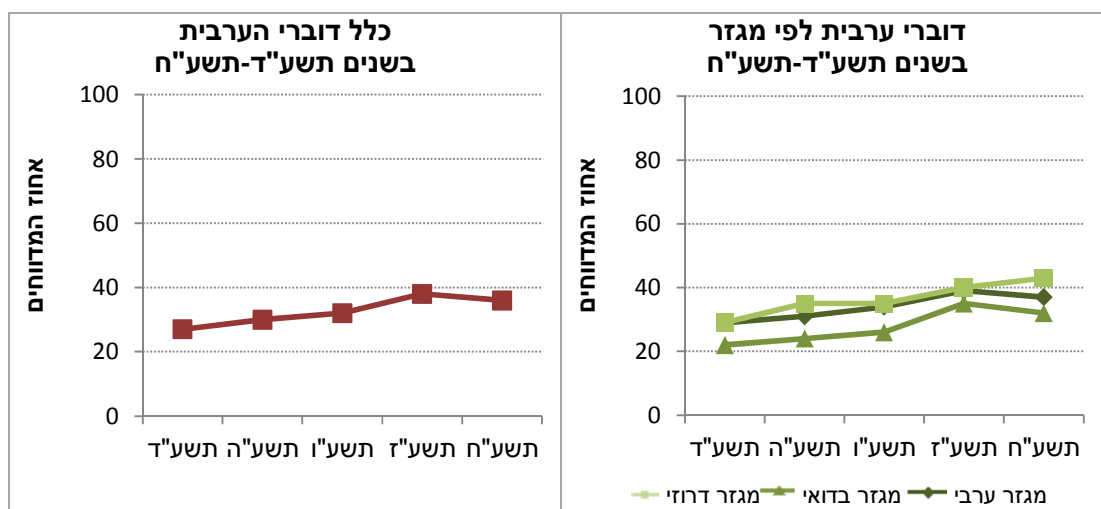
• בשנת תשע"ח 36% מהמורים דיווחו על שימוש בחומר כתוב בקרב כלל דוברי הערבית. • 43% מהתלמידים במגזר הדרוזי דיווחו על שימוש בחומר כתוב לעומת 37% מהתלמידים במגזר הערבי ו-32% מהתלמידים במגזר הבדואי. • בין השנים תשע"ד-תשע"ז נרשמה עלייה בשיעורי הדיווח על שימוש בחומר כתוב בשלושת מגזרי השפה. בשנת תשע"ח לא חל שינוי של ממש. • כאשר מתבוננים על כל אחד מההיגדים המרכיבים את המדד המסכם, ניתן לראות כי שיעורי הדיווח על שימוש בספרי קריאה (41%) ועל שימוש בספרי לימוד (38%) דומים. שיעורי הדיווח על שימוש בעיתונים נמוכים יותר (29%). • בכל אחד מההיגדים המרכיבים את המדד המסכם, שיעורי הדיווח במגזר הדרוזי הם הגבוהים ביותר. פער ניכר קיים גם בין שיעורי הדיווח על שימוש בספרי לימוד בעברית לילדים דוברי עברית שפת-אם במגזר הערבי (40%) ובמגזר הבדואי (33%). • ככלל בשלושת המגזרים נרשמה עלייה בשיעורי הדיווח על ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם בין השנים תשע"ד-תשע"ח, ובמיוחד בהיגד המתייחס לשימוש בספרי לימוד בו נרשמה עלייה של 20% במגזר הערבי, 18% במגזר הדרוזי ו-12% במגזר הבדואי.

⁸ בשנת תשע"ה הרכב המדד השתנה, ולכן נתוני המדד בתשע"ד שמדווחים כאן שונים מהנתונים שפורסמו בעבר.

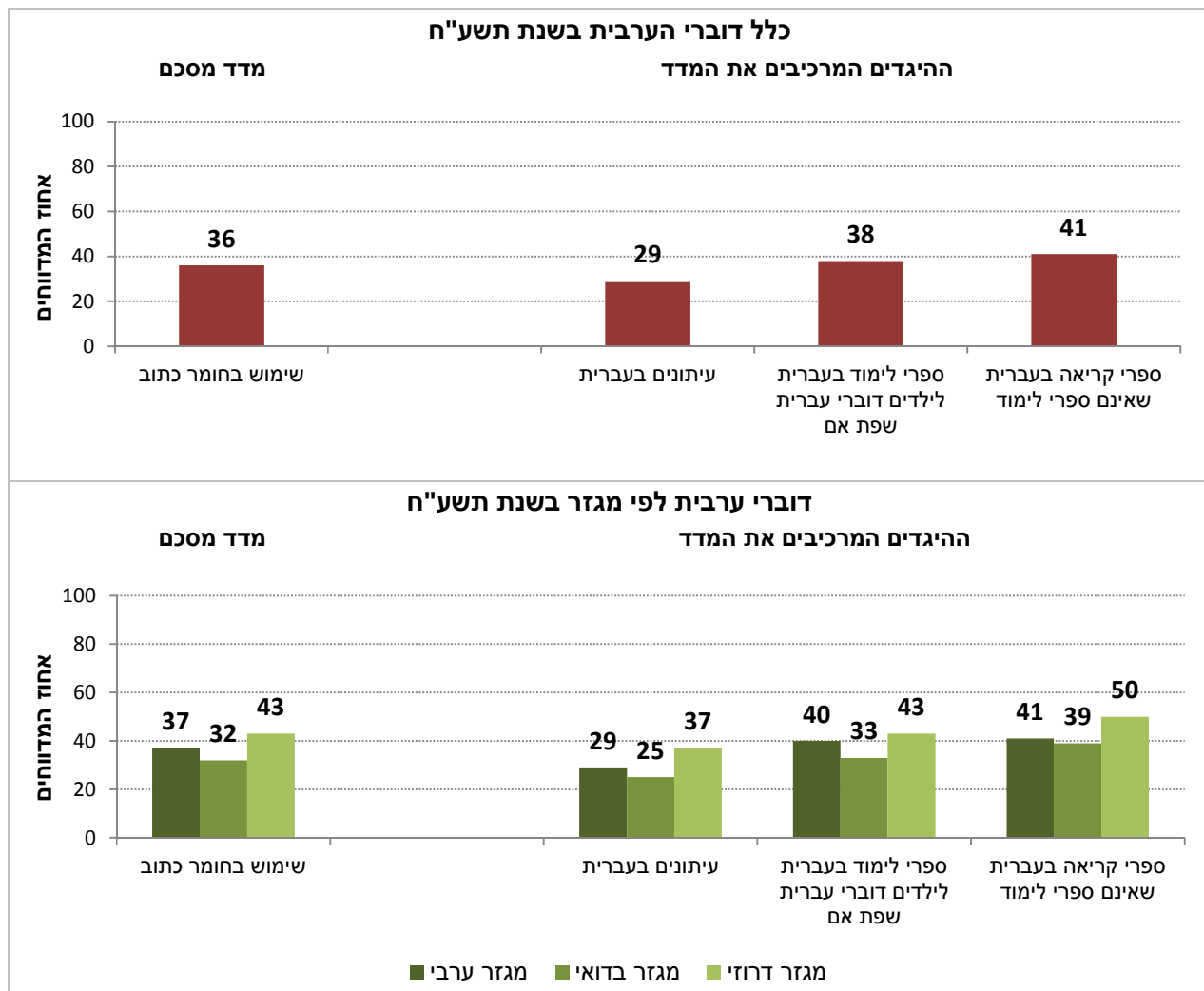
לוח 20: שימוש בחומר כתוב – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-תשע"ח

שנה	כלל דוברי הערבית	מגזר ערבי	מגזר בדואי	מגזר דרוזי
תשע"ד	27%	29%	22%	29%
תשע"ה	30%	31%	24%	35%
תשע"ו	32%	34%	26%	35%
תשע"ז	38%	39%	35%	40%
תשע"ח	36%	37%	32%	43%

תרשים 43: שימוש בחומר כתוב – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-תשע"ח

תרשים 44: שימוש בחומר כתוב – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי מורים בשנת תשע"ח

8.7 טיפוח עבודת צוות של מורים

בנושא זה הוצגו למורים ארבעה היגדים המתארים פעילויות שונות הנוגעות לטיפוח עבודת צוות, והם התבקשו לדרג באיזו מידה באיזו מידה הן מתקיימות בבית הספר על סולם בן חמש דרגות הנע מ"כלל לא" עד "במידה רבה מאוד". לצורכי הדיווח על הממצאים סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם, "במידה רבה" ו"במידה רבה מאוד", כמדווחים על ההיגד (כלומר מדווחים על קיום הפעילות). רמת הדיווח על המדד המסכם חושבה כממוצע אחוז המדווחים על כל ההיגדים המרכיבים את המדד. ערכים גבוהים במדד מייצגים עמדות חיוביות.

להלן פירוט ההיגדים כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: טיפוח עבודת צוות של מורים
א. "צוות המורים דן כיצד להתאים את השפה העברית לעולמם של התלמידים בבית הספר"
ב. "צוות המורים מגבש יחד דרכים כיצד להעריך את כישורי השפה העברית בקרב תלמידים (כגון: כלי הערכה, מתן ציונים ומשוב לתלמידים)"
ג. "צוות המורים מפתח יחד חומרי הוראה ולמידה בעברית"
ד. "צוות המורים מנתח יחד את ההתנסויות שלו בהוראת העברית וחושב על יישום התובנות בכיתה"

• בשנת תשע"ח מרבית המורים (82%) דיווחו על טיפוח עבודת צוות.
• 89% מהמורים במגזר הדרוזי, 82% מהמורים במגזר הערבי ו-78% מהמורים במגזר הבדואי דיווחו על טיפוח עבודת צוות.
• בקרב כלל דוברי הערבית נרשמה יציבות בדיווחי המורים על טיפוח עבודת צוות בין השנים תשע"ד-תשע"ז ואילו בין תשע"ז לתשע"ח חלה ירידה של 7% בשיעורי הדיווח. הירידה בשיעורי הדיווח בתשע"ח נרשמה גם בכל אחד מהמגזרים בנפרד.
• בהתבוננות בהיגדים המרכיבים את המדד המסכם עולה כי בכל אחד מהם שיעורי הדיווח גבוהים ועומדים על 77% עד 83%.
• ככלל, בהיגדים המרכיבים את המדד המסכם, שיעורי הדיווח במגזר הדרוזי (85% עד 95%) גבוהים מעט יותר משיעורי הדיווח במגזר הערבי (76% עד 84%) ובמגזר הבדואי (77% עד 80%). לגבי פיתוח חומרי הוראה ולמידה בעברית לא נרשמו הבדלים בשיעורי הדיווח בין המגזר הערבי והמגזר הבדואי.

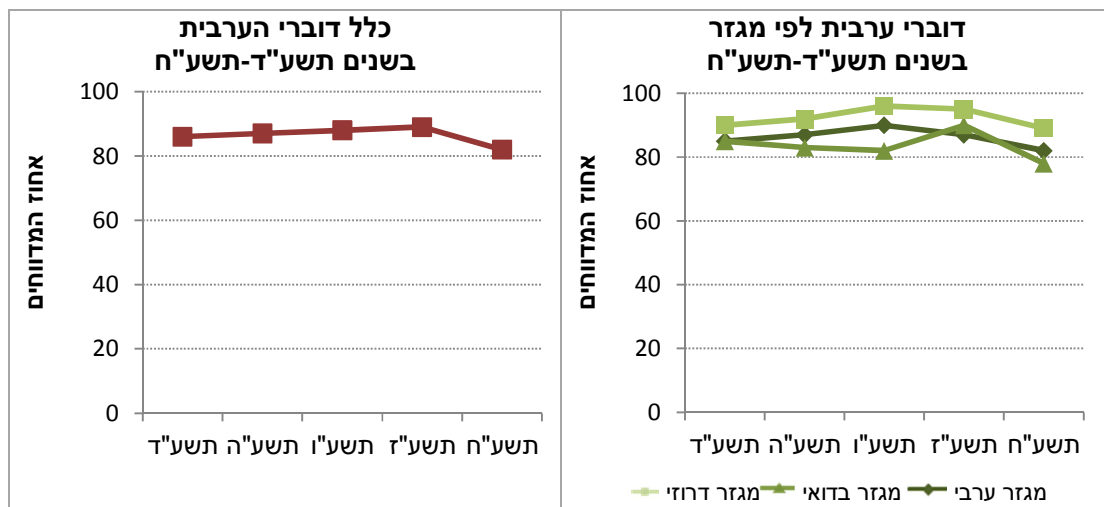
לוח 21: טיפוח עבודת צוות של מורים – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-

תשע"ח

שנה	כלל דוברי הערבית	מגזר ערבי	מגזר בדואי	מגזר דרוזי
תשע"ד	86%	85%	85%	90%
תשע"ה	87%	87%	83%	92%
תשע"ו	88%	90%	82%	96%
תשע"ז	89%	87%	90%	95%
תשע"ח	82%	82%	78%	89%

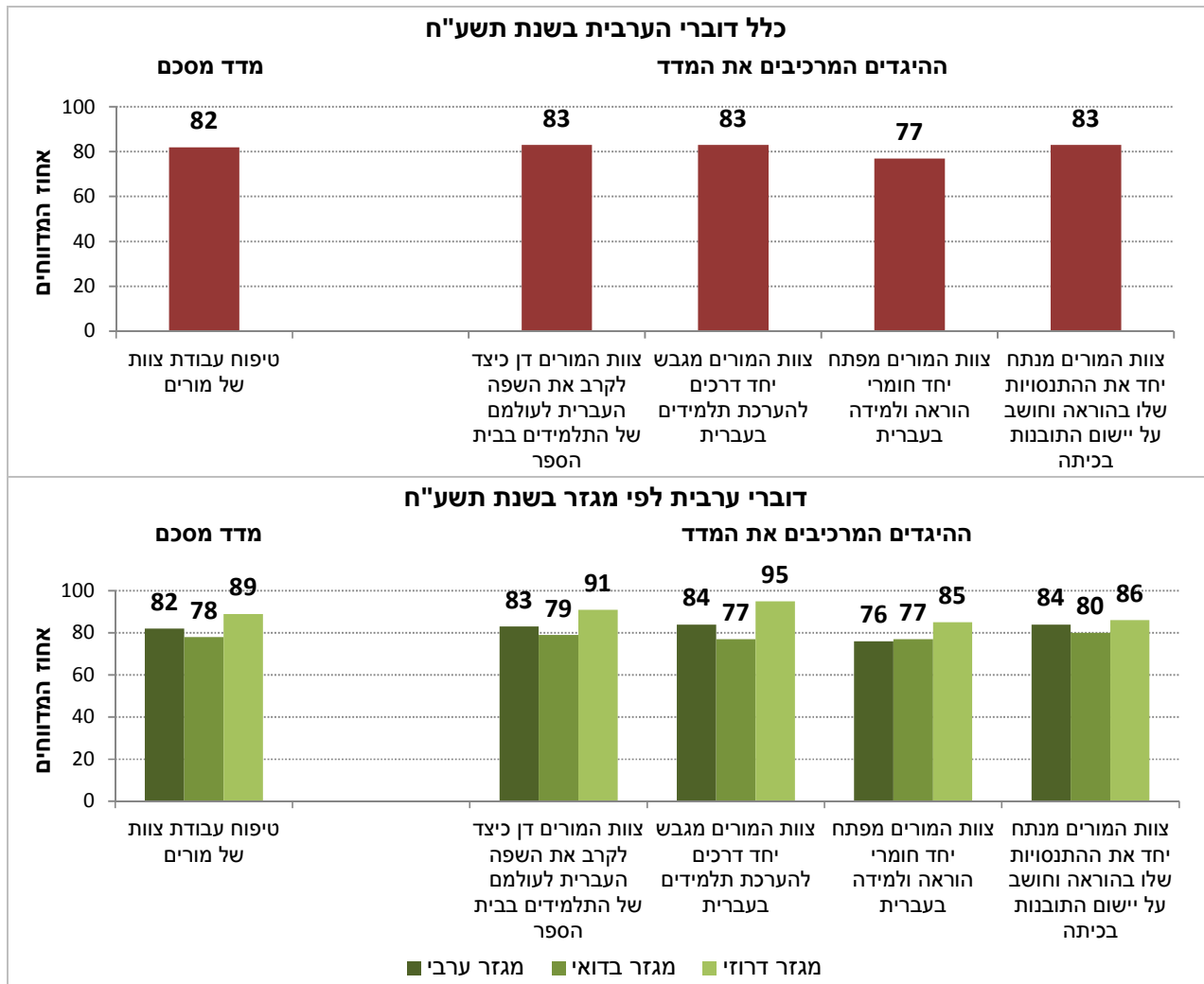
תרשים 45: טיפוח עבודת צוות של מורים – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים

תשע"ד-תשע"ח

תרשים 46: טיפוח עבודת צוות של מורים – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על

פי דיווחי מורים בשנת תשע"ח

8.8 גורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר

בנושא זה הוצגו למורים אחד עשר היגדים⁹, והם התבקשו לציין, עבור כל היגד, באיזו מידה נפגעת, לדעתם, איכות הוראת העברית בבית הספרם בשל הבעיה שמתוארת בהיגד – במידה מועטה, בינונית או רבה. המורים יכלו גם לציין עבור כל גורם ש"הבעיה לא קיימת בבית הספר".

להלן פירוט ההיגדים כפי שהם מוצגים בשאלון:

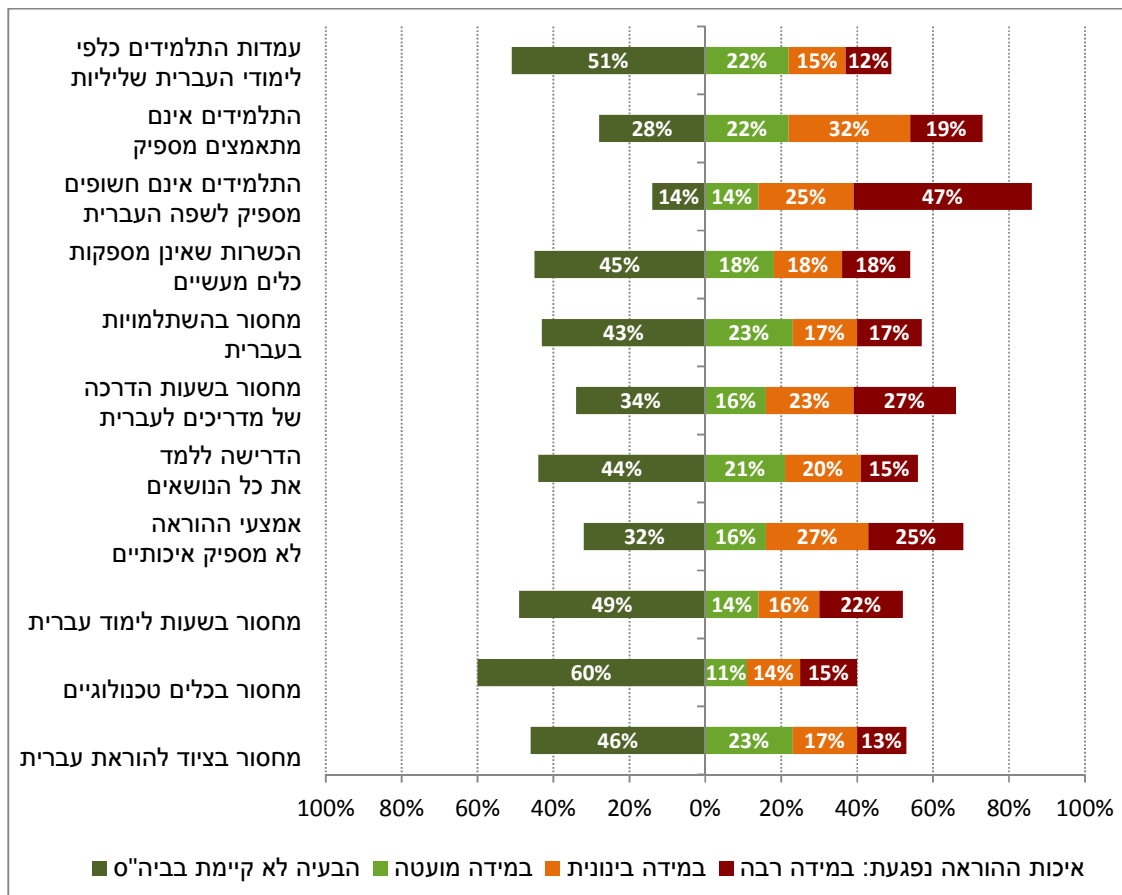
גורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר
משאבים וכלים להוראה
א. "מחסור בצידוד להוראת עברית (למשל ספרים, מילונים, עיתונים וכד')
ב. "מחסור בכלים טכנולוגיים (כמו מחשבים עם אינטרנט, טלוויזיות וכד')
ג. "מחסור בשעות לימוד עברית"
ד. "אמצעי ההוראה (כגון ספרי לימוד) לא מספיק איכותיים"
ה. "הדרישה ללמד את כל הנושאים שבתוכנית הלימודים במלואה"
הכשרה
ו. "מחסור בשעות הדרכה בבית הספר על ידי מדריכים לעברית"
ז. "מחסור בהשתלמויות בתחום העברית"
ח. "הכשרות שאינן מספקות כלים מעשיים להוראה בכיתה"
היבטים הקשורים בתלמידים
ט. "התלמידים אינם חשופים מספיק לשפה העברית מחוץ לבית הספר"
י. "התלמידים אינם מתאמצים מספיק בשיעורי העברית"
יא. "עמדות התלמידים כלפי לימודי העברית הן שליליות"

⁹ בשנת תשע"ח נוספו לנושא זה ההיגדים: "אמצעי ההוראה (כגון ספרי לימוד) לא מספיק איכותיים", "הדרישה ללמד את כל הנושאים שבתוכנית הלימודים במלואה", "הכשרות שאינן מספקות כלים מעשיים להוראה בכיתה", "התלמידים אינם חשופים מספיק לשפה העברית מחוץ לבית הספר", "התלמידים אינם מתאמצים מספיק בשיעורי העברית" ו-"עמדות התלמידים כלפי לימודי העברית הן שליליות".

- מהתבוננות בהיגדים העוסקים בהיבטים הקשורים בתלמידים עולה כי 72% מהמורים מדווחים כי איכות ההוראה נפגעת במידה בינונית או רבה מכיוון שהתלמידים אינם חשופים מספיק לשפה העברית. 47% מהמורים דיווחו שאיכות ההוראה נפגעת מסיבה זו במידה רבה. 51% מהמורים מדווחים על כך שאיכות ההוראה נפגעת במידה רבה או בינונית מכיוון שהתלמידים אינם מתאמצים מספיק בשיעורי העברית. לעומת זאת, 51% מהמורים מדווחים על כך שלא קיימת בבית הספר בעיה של עמדות שליליות של התלמידים כלפי לימודי העברית.
- בהיגדים המתייחסים להכשרה, מחצית מהמורים מדווחים על כך שאיכות ההוראה נפגעת במידה רבה או בינונית כתוצאה ממחסור בשעות הדרכה של מדריכים לעברית. המורים דיווחו בשיעורים נמוכים יותר על כך שאיכות ההוראה נפגעת במידה רבה או בינונית כתוצאה מהכשרות שאינן מספקות כלים מעשיים להוראה בכיתה (36%) וכתוצאה ממחסור בהשתלמויות בעברית (34%).
- בנושא משאבים וכלים להוראה 52% מהמורים דיווחו כי איכות ההוראה נפגעת במידה רבה או בינונית משום שאמצעי ההוראה אינם מספיק איכותיים ו-38% דיווחו כי איכות ההוראה נפגעת במידה רבה או בינונית בשל מחסור בשעות לימוד בעברית. מנגד, 60% מהמורים דיווחו כי איכות ההוראה אינה נפגעת בעקבות מחסור בכלים טכנולוגיים. 35% מהמורים דיווחו שהדרישה ללמד את כל הנושאים פוגעת באיכות ההוראה במידה בינונית או רבה ו-30% דיווחו שמחסור בצידוד להוראת עברית פוגע באיכות ההוראה במידה בינונית או רבה. לעומת זאת, כ-45% מהמורים דיווחו שנושאים אלה אינם מהווים בעיה בבית הספר.
- ברוב ההיגדים המגמה בקרב כלל דוברי הערבית משתקפת בכל מגזר בפני עצמו.
- פערים ניכרים בין המגזרים בשיעורי המורים שדיווחו שהבעיה המוזכרת בהיגד פוגעת במידה בינונית או במידה רבה באיכות ההוראה נרשמו בשלושה היגדים: מחסור בשעות לימוד, איכות אמצעי ההוראה והדרישה ללמד את כל הנושאים בתכנית הלימודים. בשלושת ההיגדים שיעורי הדיווח על פגיעה במידה בינונית או במידה רבה במגזר הדרוזי היו הגבוהים ביותר.

תרשים 47: גורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר – על פי דיווחי מורים בשנת

תשע"ח, כלל דוברי הערבית

לוח 22: גורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר – נתוני ההיגדים על פי דיווחי מורים
בשנת תשע"ח, לפי מגזר

באיזו מידה הגורם פוגע באיכות הוראת העברית בבית ספרך?					
גורם	מגזר	במידה רבה	במידה בינונית	במידה מועטה	הבעיה לא קיימת בבית"ס
משאבים וכלים להוראה					
מחסור בציוד להוראת עברית	ערבי	13%	14%	22%	50%
	בדואי	10%	21%	22%	46%
	דרוזי	22%	20%	30%	28%
מחסור בכלים טכנולוגיים	ערבי	15%	13%	5%	66%
	בדואי	13%	15%	19%	53%
	דרוזי	20%	16%	17%	46%
מחסור בשעות לימוד עברית	ערבי	22%	12%	11%	55%
	בדואי	14%	19%	19%	47%
	דרוזי	40%	20%	13%	27%
אמצעי ההוראה לא מספיק איכותיים	ערבי	32%	21%	14%	33%
	בדואי	13%	32%	19%	36%
	דרוזי	29%	41%	15%	15%
משאבים וכלים להוראה (דיווח נפרד)					
הדרישה ללמד את כל הנושאים שבתוכנית הלימודים במלואה	ערבי	13%	15%	24%	48%
	בדואי	16%	23%	21%	40%
	דרוזי	19%	30%	11%	40%

המשך הלוח בעמוד הבא ⇐

המשך הלוח: גורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר – נתוני ההיגדים על פי דיווחי מורים בשנת תשע"ח, לפי מגזר

באיזו מידה הגורם פוגע באיכות הוראת העברית בבית ספרך?					
גורם	מגזר	במידה רבה	במידה בינונית	במידה מועטה	הבעיה לא קיימת בביה"ס
הכשרה					
מחסור בשעות הדרכה על ידי מדריכים לעברית	ערבי	30%	24%	15%	31%
	בדואי	19%	22%	16%	43%
	דרוזי	32%	23%	21%	24%
מחסור בהשתלמויות	ערבי	16%	14%	25%	45%
	בדואי	18%	21%	24%	38%
	דרוזי	18%	23%	14%	44%
הכשרות שאינן מספקות כלים מעשיים להוראה בכיתה	ערבי	19%	15%	19%	47%
	בדואי	16%	22%	19%	43%
	דרוזי	23%	24%	15%	38%
היבטים הקשורים בתלמידים					
התלמידים אינם חשופים מספיק לשפה העברית מחוץ לבית הספר	ערבי	48%	27%	14%	12%
	בדואי	47%	19%	18%	16%
	דרוזי	43%	30%	8%	19%
התלמידים אינם מתאמצים מספיק בשיעורי העברית	ערבי	20%	29%	27%	24%
	בדואי	20%	34%	12%	34%
	דרוזי	11%	39%	22%	27%
עמדות התלמידים כלפי לימודי העברית הן שליליות	ערבי	13%	14%	23%	50%
	בדואי	7%	16%	22%	55%
	דרוזי	17%	19%	12%	52%

8.9 סיכום הממצאים מפרק עמדות מורים

ניתוח עמדות המורים מלמד כי המורים דיווחו בשיעורים גבוהים על חלק מהפרקטיקות הנתפסות כמשפיעות על הוראה מוצלחת של השפה העברית. לעומת זאת, שיעורי הדיווח על שימוש בחומר כתוב היו נמוכים יחסית (36%) ורק כשליש מהמורים העידו כי מרבית תלמידיהם שולטים במיומנויות התקשורת בעברית דבורה.

- בממוצע, 79% מהמורים דיווחו שהם מטפחים את כל אחת מהמיומנויות בשפה העברית עליהן נשאלו. שיעורים אלו נותרו יציבים לאורך השנים תשע"ד-תשע"ח. בתוך כך, קיימים הבדלים ניכרים בשיעורי הדיווח על ההיגדים השונים המרכיבים את המדד המסכם. 90% מהמורים דיווחו על טיפוח מיומנות של הבנת הנקרא, ואילו 68% על הבנת הנשמע והאזנה.
- שיעור המורים שדיווחו שהם **מנהלים שיח בעברית במהלך השיעורים** גבוהים (83%), ודומים לשיעורי הדיווח בתשע"ו ובתשע"ז. שיעורי הדיווח על שלושת ההיגדים שמרכיבים מדד מסכם זה גבוהים (78% ומעלה).
- שיעור המורים שדיווחו שרוב תלמידי כיתתם שולטים **במיומנויות התקשורת בעברית דבורה** נמוך (33%). עם זאת, קיימים הבדלים משמעותיים בשיעורי הדיווח על ההיגדים השונים המרכיבים את המדד המסכם. 57% מהמורים מדווחים כי התלמידים מבינים את רוב המילים הנאמרות בעברית על ידי המורה. לעומת זאת, בהיגדים העוסקים בדיבור בעברית שיעורי הדיווח נמוכים יותר. שיעור הדיווח הנמוך ביותר נרשם ביחס לדיווח כי התלמידים מדברים ללא שגיאות לשוניות (16%).
- באשר לאמצעי ההוראה שהמורים משתמשים בהם, נמצא כי כמחצית מהמורים (56%) דיווחו על **שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים** אם כי נרשמו פערים ניכרים בשיעורי הדיווח על השימוש באמצעים הטכנולוגיים השונים. לעומת זאת, שיעור המורים שדיווחו על **שימוש בחומר כתוב** נמוך יחסית (36%). השימוש בשני הסוגים של אמצעי ההוראה עלה עם השנים: בין השנים תשע"ו-תשע"ח עלה השימוש באמצעים בטכנולוגיים ב-9%, ובין השנים תשע"ד-תשע"ח עלה השימוש בחומר כתוב ב-9%.
- רוב המורים לעברית דיווחו על **טיפול עבודת צוות של מורים** בבית ספרם (82%). שיעורים אלו נותרו יציבים בין השנים תשע"ד לתשע"ז, ואילו בין תשע"ז לתשע"ח חלה ירידה בשיעורי הדיווח. שיעורי הדיווח על כל ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם גבוהים (77% עד 83%).
- באשר **לגורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר**, בכל אחד משלושת הנושאים – משאבים וכלים להוראה, הכשרה והיבטים הקשורים בתלמידים – נרשמו פערים בשיעור המורים שדיווחו שהגורמים השונים פוגעים באיכות הוראת העברית. בנושא משאבים וכלים הגורם ששיעור הדיווח עליו כפוגע באיכות ההוראה במידה רבה או בינונית היה הגבוה ביותר הוא אמצעי הוראה שאינם מספיק איכותיים (52%), ואילו 60% מהמורים דיווחו שמחסור בכלים טכנולוגיים אינו

מהווה בעיה שפוגעת באיכות ההוראה. מבין ההיגדים הנוגעים להכשרה שיעורי הדיווח על מחסור בשעות הדרכה של מדריכים לעברית כפוגע באיכות ההוראה במידה רבה או בינונית היה הגבוה ביותר בהשוואה להיגדים האחרים (50%). לעומת זאת, כמעט מחצית מהמורים דיווחו שהכשרות שאינן מספקות כלים מעשיים להוראה בכיתה ומחסור בהשתלמויות אינם מהווים בעיה שפוגעת בהוראה. בנושא ההיבטים הקשורים בתלמידים הגורם ששיעור הדיווח עליו כפוגע באיכות ההוראה במידה רבה או בינונית היה הגבוה ביותר הוא שהתלמידים אינם חשופים מספיק לשפה העברית (72%). כמחצית מהמורים דיווחו שעמדות שליליות של התלמידים כלפי לימודי העברית אינן מהוות בעיה ואינן פוגעות באיכות הוראת העברית בבית ספרם.

- מהתבוננות במדדים המסכמים בשלושת המגזרים עולה כי ככלל שיעורי הדיווח של המורים במגזר הדרוזי גבוהים משיעורי הדיווח במגזר הערבי ובמגזר הבדואי. שיעורי הדיווח של המורים מהמגזר הבדואי דומים לשיעורי הדיווח במגזר הערבי או נמוכים מהם. הפערים הגדולים ביותר בין המגזרים נמצאו במדדים שימוש בחומר כתוב, שיח בעברית במהלך השיעורים וטיפול עבודת צוות של מורים – פערים של 11%-12% בין דיווחי מורים מהמגזר הדרוזי לדיווחי מורים מהמגזר הבדואי. לעומת זאת, בממד שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים שיעורי הדיווח של המורים משלושת המגזרים דומים והפער בין דיווחי מורים מהמגזר הדרוזי לדיווחי מורים מהמגזר הבדואי עומד על 4%.

נספחים

לוח 23: הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח – מספר נבחנים, ממוצע וסטיית תקן, כלל דוברי הערבית לפי מגדר ולפי רקע חברתי-כלכלי

כלל דוברי הערבית			
מספר נבחנים	ממוצע	סטיית תקן	
סך הכול			
4,481	500	100	
לפי מגדר			
2,117	487	101	בנים
2,363	513	97	בנות
תשע"ד			
לפי רקע חברתי-כלכלי			
2,794	480	96	נמוך
1,427	538	95	בינוני
240	574	78	גבוה
סך הכול			
4,331	505	95	
לפי מגדר			
2,073	493	95	בנים
2,258	517	94	בנות
תשע"ה			
לפי רקע חברתי-כלכלי			
2,526	481	90	נמוך
1,529	543	91	בינוני
262	565	82	גבוה
סך הכול			
4,427	512	97	
לפי מגדר			
2,143	501	98	בנים
2,284	523	95	בנות
תשע"ו			
לפי רקע חברתי-כלכלי			
2,719	490	92	נמוך
1,416	552	94	בינוני
278	583	78	גבוה

המשך הלוח בעמוד הבא ⇐

המשך הלוח: הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח – מספר נבחנים, ממוצע וסטיית תקן, כלל דוברי הערבית לפי מגדר ולפי רקע חברתי-כלכלי

כלל דוברי הערבית			
מספר נבחנים	ממוצע	סטיית תקן	
סך הכול			
4,493	514	93	
לפי מגדר			
2,169	501	94	בנים
2,324	525	90	בנות
לפי רקע חברתי-כלכלי			
2,708	497	87	נמוך
1,538	539	94	בינוני
237	584	89	גבוה
סך הכול			
4,310	511	94	
לפי מגדר			
2,107	496	94	בנים
2,203	525	93	בנות
לפי רקע חברתי-כלכלי			
2,627	493	90	נמוך
1,413	542	93	בינוני
254	567	87	גבוה

לוח 24: הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח – מספר נבחנים, ממוצע וסטיית תקן, לפי מגדר, לפי מגדר ולפי רקע חברתי-כלכלי

מגזר ערבי			מגזר בדואי			מגזר דרוזי		
מספר נבחנים	ממוצע	סטיית תקן	מספר נבחנים	ממוצע	סטיית תקן	מספר נבחנים	ממוצע	סטיית תקן
סך הכול								
2,418	513	96	1,239	451	95	824	551	87
לפי מגדר								
1,171	500	99	544	436	92	402	537	88
1,247	525	92	694	466	96	422	565	84
תשע"ד								
לפי רקע חברתי-כלכלי								
1,198	494	93	1,087	445	92	509	528	89
973	534	94	149	506	106	305	592	68
230	573	78	-	-	-	10	608	72

המשך הלוח בעמוד הבא ⇐

**המשך הלוח: הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח – מספר נבחנים, ממוצע וסטיית תקן,
לפי מגזר, לפי מגדר ולפי רקע חברתי-כלכלי**

מגזר ערבי									מגזר בדואי						מגזר דרוזי											
מספר נבחנים			ממוצע			סטיית תקן			מספר נבחנים			ממוצע			סטיית תקן			מספר נבחנים			ממוצע			סטיית תקן		
סך הכול																										
2,494			512			94			1,088			467			87			749			556			90		
לפי מגדר																										
1,199			502			93			517			451			86			357			537			91		
1,295			521			94			571			483			85			392			573			85		
לפי רקע חברתי-כלכלי																										
1,121			485			88			942			460			85			463			536			90		
1,098			539			92			145			523			81			286			594			76		
262			565			82			-			-			-			-			-			-		
סך הכול																										
2,661			522			95			1,029			465			85			737			571			90		
לפי מגדר																										
1,302			511			97			472			449			81			369			559			90		
1,359			532			93			557			479			86			368			582			88		
לפי רקע חברתי-כלכלי																										
1,357			498			90			887			459			82			475			551			92		
1,015			550			93			139			510			91			262			609			71		
278			583			78			-			-			-			-			-			-		
סך הכול																										
2,700			516			93			1,059			491			85			734			559			94		
לפי מגדר																										
1,287			503			94			512			479			88			370			543			95		
1,413			528			91			547			501			80			364			574			91		
לפי רקע חברתי-כלכלי																										
1,314			497			87			882			483			82			512			540			95		
1,141			534			94			175			529			88			222			604			77		
237			584			89			-			-			-			-			-			-		
תשע"ה																										
תשע"ו																										
תשע"ז																										

המשך הלוח בעמוד הבא ⇐

המשך הלוח: הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח – מספר נבחנים, ממוצע וסטיית תקן, לפי מגזר, לפי מגדר ולפי רקע חברתי-כלכלי

מגזר ערבי			מגזר בדואי			מגזר דרוזי		
מספר נבחנים	ממוצע	סטיית תקן	מספר נבחנים	ממוצע	סטיית תקן	מספר נבחנים	ממוצע	סטיית תקן
סך הכול								
2,525	514	92	1,058	481	90	727	569	91
לפי מגדר								
1,234	500	91	511	466	90	362	548	93
1,291	528	91	547	495	88	365	590	85
לפי רקע חברתי-כלכלי								
1,256	494	87	884	475	89	487	550	91
1,006	537	91	167	518	90	240	609	79
254	567	87	-	-	-	-	-	-

לוח 25: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח – רמות בקיאות לפי מגדר, רקע חברתי-כלכלי ומגזר

שיעור רמות גבוהות		שיעור רמות נמוכות		רמה גבוהה מאוד	רמה גבוהה	רמה בינונית+	רמה בינונית	רמה נמוכה	מתחת לרמה נמוכה
סך הכול									
24%	33%	2%	22%	22%	22%	13%	20%		
לפי מגדר									
21%	38%	1%	19%	20%	21%	14%	24%		
27%	27%	2%	25%	23%	22%	12%	15%		
לפי רקע חברתי-כלכלי									
17%	40%	1%	16%	20%	24%	16%	24%		
38%	19%	3%	35%	24%	19%	9%	11%		
49%	8%	9%	41%	27%	15%	6%	2%		
לפי מגזר									
27%	27%	2%	25%	23%	22%	12%	15%		
10%	53%	1%	10%	15%	22%	18%	35%		
40%	14%	4%	37%	27%	19%	7%	7%		

הערה: שיעורי התלמידים ברמה הגבוהה וברמה הגבוהה מאוד וכן שיעורי התלמידים ברמה הנמוכה וברמה הנמוכה מאוד אינם בהכרח מסתכמים לשיעור הרמות הגבוהות ולשיעור הרמות הנמוכות, בהתאמה, שכן הם עוגלו למספרים שלמים.

המשך הלוח בעמוד הבא ⇐

המשך הלוח: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח – רמות בקיאות לפי מגדר,

רקע חברתי-כלכלי ומגזר

מתחת לרמה נמוכה	רמה נמוכה	רמה בינונית	רמה בינונית+	רמה גבוהה	רמה גבוהה מאוד	שיעור רמות נמוכות	שיעור רמות גבוהות	
סך הכול								
15%	18%	23%	21%	21%	3%	33%	23%	
לפי מגדר								
19%	19%	23%	20%	17%	2%	38%	19%	בנים
11%	17%	22%	22%	24%	3%	28%	27%	בנות
לפי רקע חברתי-כלכלי								
20%	22%	24%	19%	15%	1%	42%	15%	נמוך
7%	11%	20%	25%	30%	6%	19%	36%	בינוני
2%	9%	19%	26%	36%	9%	11%	45%	גבוה
לפי מגזר								
13%	17%	22%	22%	22%	3%	30%	25%	ערבי
24%	22%	24%	18%	11%	0%	47%	11%	בדואי
5%	10%	18%	24%	35%	7%	15%	43%	דרוזי
סך הכול								
16%	15%	22%	21%	22%	4%	31%	26%	
לפי מגדר								
19%	16%	21%	20%	20%	3%	36%	23%	בנים
13%	13%	22%	23%	24%	5%	26%	29%	בנות
לפי רקע חברתי-כלכלי								
21%	17%	24%	21%	15%	2%	38%	17%	נמוך
8%	11%	17%	22%	34%	8%	18%	42%	בינוני
0%	7%	16%	25%	41%	11%	7%	52%	גבוה
לפי מגזר								
13%	13%	21%	23%	25%	4%	26%	29%	ערבי
27%	21%	25%	18%	8%	1%	48%	9%	בדואי
5%	8%	16%	19%	39%	13%	13%	52%	דרוזי

הערה: שיעורי התלמידים ברמה הגבוהה וברמה הגבוהה מאוד וכן שיעורי התלמידים ברמה הנמוכה וברמה הנמוכה מאוד אינם בהכרח מסתכמים לשיעור הרמות הגבוהות ולשיעור הרמות הנמוכות, בהתאמה, שכן הם עוגלו למספרים שלמים.

המשך הלוח בעמוד הבא ⇐

המשך הלוח: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח – רמות בקיאות לפי מגדר,

רקע חברתי-כלכלי ומגזר

מתחת לרמה נמוכה	רמה נמוכה	רמה בינונית	רמה בינונית+	רמה גבוהה	רמה גבוהה מאוד	שיעור רמות נמוכות	שיעור רמות גבוהות	
סך הכול								
12%	17%	26%	20%	20%	5%	29%	25%	
לפי מגדר								
15%	19%	26%	18%	18%	4%	34%	22%	בנים
8%	15%	27%	22%	22%	6%	23%	28%	בנות
לפי רקע חברתי-כלכלי								
14%	19%	29%	19%	16%	3%	34%	18%	נמוך
7%	13%	23%	22%	27%	8%	20%	35%	בינוני
3%	5%	19%	19%	35%	19%	8%	53%	גבוה
לפי מגזר								
11%	16%	27%	20%	21%	5%	27%	26%	ערבי
15%	21%	29%	18%	16%	1%	36%	17%	בדואי
5%	11%	18%	23%	31%	12%	17%	42%	דרוזי
סך הכול								
13%	18%	24%	21%	20%	4%	31%	24%	
לפי מגדר								
17%	21%	23%	19%	17%	3%	38%	20%	בנים
10%	15%	24%	23%	22%	6%	25%	28%	בנות
לפי רקע חברתי-כלכלי								
17%	21%	25%	20%	15%	3%	38%	18%	נמוך
7%	13%	21%	23%	29%	7%	20%	36%	בינוני
2%	8%	20%	25%	33%	11%	10%	44%	גבוה
לפי מגזר								
12%	18%	24%	23%	20%	4%	30%	24%	ערבי
21%	23%	24%	17%	14%	2%	44%	16%	בדואי
4%	9%	18%	21%	35%	14%	13%	49%	דרוזי

הערה: שיעורי התלמידים ברמה הגבוהה וברמה הגבוהה מאוד וכן שיעורי התלמידים ברמה הנמוכה וברמה הנמוכה מאוד אינם בהכרח מסתכמים לשיעור הרמות הגבוהות ולשיעור הרמות הנמוכות, בהתאמה, שכן הם עוגלו למספרים שלמים.

לוח 26: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח – רמות בקיאות לפי מגזר ומגדר

מגזר	מגדר	שיעור רמות גבוהות	שיעור רמות נמוכות	רמה גבוהה מאוד	רמה גבוהה	רמה בינונית +	רמה בינונית	רמה נמוכה	מתחת לרמה נמוכה
תשע"ד	ערבי	בנים	23%	31%	2%	22%	23%	13%	19%
	ערבי	בנות	31%	23%	2%	29%	22%	12%	11%
	בדואי	בנים	10%	62%	1%	9%	18%	21%	42%
	בדואי	בנות	11%	44%	1%	11%	26%	15%	28%
תשע"ה	דרוזי	בנים	35%	17%	1%	34%	22%	9%	8%
	דרוזי	בנות	46%	10%	6%	40%	17%	5%	5%
	ערבי	בנים	21%	34%	2%	19%	23%	18%	15%
	ערבי	בנות	29%	27%	4%	25%	22%	17%	10%
תשע"ו	בדואי	בנים	9%	55%	0%	9%	24%	23%	32%
	בדואי	בנות	13%	40%	0%	13%	25%	22%	18%
	דרוזי	בנים	33%	22%	4%	29%	18%	14%	8%
	דרוזי	בנות	51%	9%	11%	41%	19%	6%	3%
תשע"ז	ערבי	בנים	26%	31%	3%	23%	21%	15%	16%
	ערבי	בנות	32%	22%	6%	27%	25%	12%	10%
	בדואי	בנים	6%	57%	1%	5%	16%	23%	34%
	בדואי	בנות	13%	41%	1%	11%	19%	19%	22%
תשע"ח	דרוזי	בנים	47%	16%	9%	38%	20%	9%	6%
	דרוזי	בנות	57%	10%	16%	40%	19%	6%	4%
	ערבי	בנים	23%	33%	4%	19%	27%	18%	15%
	ערבי	בנות	29%	22%	6%	22%	26%	14%	8%
תשע"ט	בדואי	בנים	14%	43%	1%	13%	26%	22%	21%
	בדואי	בנות	19%	30%	1%	18%	20%	21%	9%
	דרוזי	בנים	35%	20%	9%	26%	21%	13%	7%
	דרוזי	בנות	50%	13%	14%	35%	23%	9%	4%
תשע"י	ערבי	בנים	20%	35%	3%	17%	23%	21%	15%
	ערבי	בנות	28%	23%	5%	23%	25%	14%	8%
	בדואי	בנים	14%	53%	1%	13%	20%	26%	27%
	בדואי	בנות	17%	35%	3%	15%	28%	20%	15%
תשע"א	דרוזי	בנים	38%	17%	9%	29%	22%	12%	6%
	דרוזי	בנות	59%	8%	19%	40%	13%	6%	2%

הערה: שיעורי התלמידים ברמה הגבוהה וברמה הגבוהה מאוד וכן שיעורי התלמידים ברמה הנמוכה וברמה הנמוכה מאוד אינם בהכרח מסתכמים לשיעור הרמות הגבוהות ולשיעור הרמות הנמוכות, בהתאמה, שכן הם עוגלו למספרים שלמים.

לוח 27: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח – רמות בקיאות לפי מגזר ורקע חברתי-כלכלי

מגזר	רקע חברתי-כלכלי	שיעור רמות גבוהות	שיעור רמות נמוכות	רמה גבוהה מאוד	רמה גבוהה	רמה בינונית +	רמה בינונית	רמה נמוכה	מתחת לרמה נמוכה
תשע"ד	ערבי	גבוה	49%	8%	9%	40%	27%	6%	2%
		בינוני	36%	20%	2%	34%	25%	9%	11%
		נמוך	20%	33%	0%	19%	22%	14%	19%
	בדואי	בינוני	29%	30%	1%	28%	22%	10%	20%
		נמוך	8%	55%	1%	8%	14%	19%	37%
	דרוזי	בינוני	61%	4%	8%	53%	22%	3%	0%
תשע"ה	ערבי	גבוה	45%	11%	9%	36%	26%	9%	2%
		בינוני	34%	20%	5%	29%	26%	12%	8%
		נמוך	16%	40%	0%	15%	19%	23%	18%
	בדואי	בינוני	27%	19%	1%	26%	21%	12%	7%
		נמוך	9%	51%	0%	9%	17%	24%	27%
	דרוזי	בינוני	60%	7%	14%	47%	23%	6%	1%
תשע"ו	ערבי	גבוה	52%	7%	11%	41%	25%	7%	0%
		בינוני	42%	19%	7%	35%	22%	11%	8%
		נמוך	19%	33%	2%	17%	24%	16%	18%
	בדואי	בינוני	19%	31%	4%	16%	27%	18%	13%
		נמוך	8%	51%	1%	7%	16%	21%	30%
	דרוזי	בינוני	68%	4%	21%	46%	20%	2%	1%
תשע"ז	ערבי	גבוה	53%	8%	19%	35%	19%	5%	3%
		בינוני	33%	22%	7%	25%	21%	14%	8%
		נמוך	18%	33%	2%	16%	19%	19%	15%
	בדואי	בינוני	31%	22%	2%	29%	22%	17%	5%
		נמוך	14%	39%	1%	13%	18%	22%	16%
	דרוזי	בינוני	62%	5%	21%	41%	23%	5%	0%
תשע"ח	ערבי	גבוה	44%	10%	11%	33%	25%	8%	2%
		בינוני	33%	21%	5%	27%	25%	13%	8%
		נמוך	16%	36%	3%	14%	21%	21%	15%
	בדואי	בינוני	28%	25%	3%	25%	18%	15%	10%
		נמוך	14%	46%	1%	12%	16%	24%	22%
	דרוזי	בינוני	68%	7%	24%	44%	15%	6%	0%
		נמוך	39%	16%	9%	30%	24%	10%	6%

הערה: שיעורי התלמידים ברמה הגבוהה וברמה הגבוהה מאוד וכן שיעורי התלמידים ברמה הנמוכה וברמה הנמוכה מאוד אינם בהכרח מסתכמים לשיעור הרמות הגבוהות ולשיעור הרמות הנמוכות, בהתאמה, שכן הם עוגלו למספרים שלמים.

לוח 28: הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח – מספר נבחנים, ממוצע וסטיית תקן, לפי

מגזר ולפי מחוז גיאוגרפי

מגזר ערבי			מגזר בדואי			מגזר דרוזי			
מספר נבחנים	ממוצע	סטיית תקן	מספר נבחנים	ממוצע	סטיית תקן	מספר נבחנים	ממוצע	סטיית תקן	
822	527	91	549	479	83	647	541	87	תשע"ד
655	490	101	-	-	-	177	601	72	
836	489	95	-	-	-	-	-	-	
105	601	76	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	675	444	97	-	-	-	
832	519	90	410	490	94	586	550	90	תשע"ה
697	501	98	-	-	-	163	596	76	
759	501	97	-	-	-	-	-	-	
180	606	73	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	654	462	85	-	-	-	
1,009	531	90	369	496	87	579	565	91	תשע"ו
692	498	101	-	-	-	158	601	78	
800	513	95	-	-	-	-	-	-	
160	622	75	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	637	459	83	-	-	-	
1,039	516	90	371	500	86	560	550	94	תשע"ז
715	514	97	-	-	-	174	608	76	
744	511	94	-	-	-	-	-	-	
185	618	72	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	668	489	84	-	-	-	
983	522	89	381	492	87	515	559	90	תשע"ח
687	505	98	-	-	-	212	611	86	
792	493	89	-	-	-	-	-	-	
63	605	68	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	662	479	91	-	-	-	

לוח 29: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח – רמות בקיאות לפי מחוזות

ומגזר

מגזר	מחוז	שיעור רמות גבוהות	שיעור רמות נמוכות	רמה גבוהה מאוד	רמה גבוהה	רמה בינונית +	רמה בינונית	רמה נמוכה	מתחת לרמה נמוכה
תשע"ד	ערבי	צפון	31%	21%	1%	30%	25%	10%	11%
		חיפה	21%	37%	1%	19%	19%	14%	22%
		מרכז	18%	37%	1%	16%	22%	16%	21%
		תל אביב	67%	7%	14%	53%	17%	9%	1%
	בדואי	צפון	11%	40%	0%	11%	22%	21%	19%
		דרום	10%	56%	1%	10%	13%	17%	39%
	דרוזי	צפון	35%	15%	2%	33%	29%	8%	8%
		חיפה	67%	5%	12%	54%	18%	4%	1%
	ערבי	צפון	26%	26%	2%	23%	24%	16%	10%
		חיפה	24%	37%	3%	20%	20%	20%	17%
		מרכז	23%	35%	3%	20%	21%	18%	17%
		תל אביב	69%	6%	16%	53%	18%	4%	2%
תשע"ה	בדואי	צפון	20%	37%	1%	18%	17%	19%	19%
		דרום	9%	49%	0%	9%	18%	23%	26%
	דרוזי	צפון	39%	17%	6%	33%	24%	11%	6%
		חיפה	64%	6%	16%	48%	21%	5%	1%
	ערבי	צפון	30%	22%	5%	25%	27%	13%	9%
		חיפה	25%	36%	3%	21%	16%	13%	23%
		מרכז	28%	29%	3%	25%	21%	15%	14%
		תל אביב	79%	4%	23%	56%	10%	3%	1%
	בדואי	צפון	18%	32%	2%	15%	22%	17%	15%
		דרום	8%	52%	1%	7%	17%	22%	30%
	דרוזי	צפון	49%	14%	11%	37%	20%	8%	6%
		חיפה	68%	7%	21%	47%	14%	6%	1%
תשע"ו	ערבי	צפון	25%	26%	5%	20%	21%	17%	10%
		חיפה	27%	29%	5%	23%	19%	14%	14%
		מרכז	24%	30%	5%	20%	20%	17%	13%
		תל אביב	72%	2%	29%	42%	15%	1%	1%
	בדואי	צפון	19%	32%	2%	17%	19%	18%	14%
		דרום	16%	37%	1%	15%	18%	22%	15%
	דרוזי	צפון	38%	19%	9%	29%	24%	13%	6%
		חיפה	65%	5%	26%	38%	19%	4%	1%

הערה: שיעורי התלמידים ברמה הגבוהה וברמה הגבוהה מאוד וכן שיעורי התלמידים ברמה הנמוכה וברמה הנמוכה מאוד אינם בהכרח מסתכמים לשיעור הרמות הגבוהות ולשיעור הרמות הנמוכות, בהתאמה, שכן הם עוגלו למספרים שלמים.

המשך הלוח בעמוד הבא ⇐

המשך הלוח: התפלגות הציון במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח – רמות בקיאות לפי מחוזות

ומגזר

מגזר	מחוז	שיעור רמות גבוהות	שיעור רמות נמוכות	רמה גבוהה מאוד	רמה גבוהה	רמה בינונית +	רמה בינונית	רמה נמוכה	מתחת לרמה נמוכה
ערבי	צפון	26%	24%	4%	22%	24%	26%	15%	9%
	חיפה	22%	35%	5%	17%	22%	21%	20%	15%
	מרכז	17%	39%	3%	14%	21%	23%	25%	15%
	תל אביב	65%	3%	13%	52%	25%	6%	2%	2%
תשע"ח	צפון	17%	39%	2%	14%	18%	26%	23%	16%
	דרום	15%	45%	2%	14%	16%	24%	23%	22%
בדואי	צפון	44%	15%	11%	33%	22%	19%	10%	4%
	חיפה	69%	6%	28%	41%	15%	10%	3%	3%

הערה: שיעורי התלמידים ברמה הגבוהה וברמה הגבוהה מאוד וכן שיעורי התלמידים ברמה הנמוכה וברמה הנמוכה מאוד אינם בהכרח מסתכמים לשיעור הרמות הגבוהות ולשיעור הרמות הנמוכות, בהתאמה, שכן הם עוגלו למספרים שלמים.

לוח 30: פערים בהישגים במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח בחלוקה לנושאים, במונחי סטיות תקן

פער בין המגזר הערבי והמגזר הבדואי*	פער בין המגזר הערבי והמגזר הדרוזי*	פער בין בני ובנות**		
תשע"ד	הבנת הנשמע	-0.47	0.38	-0.12
	הבנת הנקרא	-0.44	0.24	-0.28
	ידע לשוני	-0.60	0.36	-0.18
	הבעה בכתב	-0.66	0.42	-0.28
תשע"ה	הבנת הנשמע	-0.35	0.39	-0.08
	הבנת הנקרא	-0.27	0.40	-0.23
	ידע לשוני	-0.52	0.37	-0.22
	הבעה בכתב	-0.59	0.40	-0.29
תשע"ו	הבנת הנשמע	-0.29	0.45	-0.04
	דיוק בקריאה	-0.44	0.29	-0.12
	הבנת הנקרא	-0.49	0.38	-0.20
	ידע לשוני	-0.63	0.47	-0.22
	הבעה בכתב	-0.61	0.53	-0.30
תשע"ז	הבנת הנשמע	0.07	0.42	-0.10
	דיוק בקריאה	-0.10	0.18	-0.13
	הבנת הנקרא	-0.23	0.42	-0.24
	ידע לשוני	-0.35	0.39	-0.22
	הבעה בכתב	-0.44	0.36	-0.34
תשע"ח	הבנת הנשמע	-0.13	0.42	-0.08
	דיוק בקריאה	-0.32	0.17	-0.17
	הבנת הנקרא	-0.25	0.51	-0.31
	ידע לשוני	-0.38	0.49	-0.24
	הבעה בכתב	-0.47	0.64	-0.39

* ערך חיובי מציין פער לטובת המגזר הערבי.

** ערך חיובי מציין פער לטובת הבנים.

לוח 31: הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח – אחוזונים לפי מגדר, רקע חברתי-כלכלי ומגזר

אחוזון 90	אחוזון 75	אחוזון 50	אחוזון 25	אחוזון 10		
					סך הכול	
632	587	503	420	360		
					לפי מגדר	
624	573	484	403	352	בנים	
639	596	521	439	373	בנות	
					לפי רקע חברתי-כלכלי	
612	561	476	402	352	נמוך	תשע"ד
650	618	551	472	393	בינוני	
668	636	588	528	464	גבוה	
					לפי מגזר	
635	595	521	439	377	ערבי	
594	522	441	373	332	בדואי	
652	619	569	493	425	דרוזי	
					סך הכול	
636	583	501	427	382		
					לפי מגדר	
624	572	489	417	370	בנים	
647	598	518	439	392	בנות	
					לפי רקע חברתי-כלכלי	
612	550	470	409	370	נמוך	תשע"ה
660	620	550	470	413	בינוני	
665	632	580	497	449	גבוה	
					לפי מגזר	
640	591	510	433	388	ערבי	
595	532	457	400	360	בדואי	
665	632	567	486	423	דרוזי	

המשך הלוח בעמוד הבא ⇐

המשך הלוח: הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח – אחוזונים לפי מגדר, רקע חברתי-כלכלי ומגזר

אחוזון 90	אחוזון 75	אחוזון 50	אחוזון 25	אחוזון 10		
					סך הכול	
648	594	511	427	382		
					לפי מגדר	
643	582	498	414	374	בנים	
653	601	527	446	390	בנות	
					לפי רקע חברתי-כלכלי	
620	564	483	410	372	נמוך	תשע"ו
666	632	567	479	410	בינוני	
676	654	596	527	464	גבוה	
					לפי מגזר	
651	601	527	442	390	ערבי	
587	527	453	394	366	בדואי	
674	644	594	505	432	דרוזי	
					סך הכול	
645	591	503	438	394		
					לפי מגדר	
637	576	488	423	385	בנים	
649	600	519	450	410	בנות	
					לפי רקע חברתי-כלכלי	
624	564	483	426	386	נמוך	תשע"ז
663	621	539	462	412	בינוני	
685	656	602	511	450	גבוה	
					לפי מגזר	
648	595	507	442	397	ערבי	
618	557	475	423	386	בדואי	
677	641	568	487	414	דרוזי	

המשך הלוח בעמוד הבא ⇐

המשך הלוח: הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ח – אחוזונים לפי מגדר, רקע חברתי-כלכלי ומגזר

אחוזון 90	אחוזון 75	אחוזון 50	אחוזון 25	אחוזון 10		
					סך הכול	
646	587	504	432	388		
					לפי מגדר	
633	568	482	420	382	בנים	
654	602	523	451	400	בנות	
					לפי רקע חברתי-כלכלי	
625	561	481	420	382	נמוך	תשע"ח
662	622	548	466	413	בינוני	
675	643	577	497	447	גבוה	
					לפי מגזר	
646	587	511	439	394	ערבי	
618	549	466	405	375	בדואי	
679	646	587	500	439	דרוזי	

לוח 32: מספר התלמידים המשיבים לשאלון העמדות בשנים תשע"ד-תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית	
824	1,239	2,418	4,481	תשע"ד
749	1,088	2,494	4,331	תשע"ה
737	1,029	2,661	4,427	תשע"ו
734	1,059	2,700	4,493	תשע"ז
727	1,058	2,525	4,310	תשע"ח

לוח 33: נתוני המדד המסכם שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר על פי דיווחי תלמידים
בשנים תשע"ד-תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית	
54%	43%	48%	47%	מדד מסכם: שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר
36%	41%	39%	39%	קורא סיפורים בעברית
62%	42%	45%	46%	קורא וכותב בעברית באתרים באינטרנט
68%	54%	63%	61%	מאזין לשירים בעברית
49%	39%	44%	43%	צופה בתוכניות טלוויזיה או בסרטים בעברית
53%	39%	50%	48%	מדבר בעברית עם אנשים מחוץ לבית (בקניונים, בפארקים ועוד)
50%	42%	44%	44%	מדד מסכם: שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר
32%	40%	33%	35%	קורא סיפורים בעברית
54%	42%	40%	41%	קורא וכותב בעברית באתרים באינטרנט
74%	51%	63%	61%	מאזין לשירים בעברית
42%	37%	39%	39%	צופה בתוכניות טלוויזיה או בסרטים בעברית
49%	39%	45%	44%	מדבר בעברית עם אנשים מחוץ לבית (בקניונים, בפארקים ועוד)
53%	43%	46%	46%	מדד מסכם: שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר
38%	41%	34%	36%	קורא סיפורים בעברית
47%	38%	38%	39%	קורא וכותב בעברית באתרים באינטרנט
80%	53%	69%	66%	מאזין לשירים בעברית
48%	42%	40%	41%	צופה בתוכניות טלוויזיה או בסרטים בעברית
54%	40%	47%	46%	מדבר בעברית עם אנשים מחוץ לבית (בקניונים, בפארקים ועוד)
50%	43%	45%	45%	מדד מסכם: שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר
32%	36%	33%	34%	קורא סיפורים בעברית
43%	38%	39%	39%	קורא וכותב בעברית באתרים באינטרנט
79%	57%	65%	65%	מאזין לשירים בעברית
43%	39%	40%	40%	צופה בתוכניות טלוויזיה או בסרטים בעברית
53%	43%	47%	47%	מדבר בעברית עם אנשים מחוץ לבית (בקניונים, בפארקים ועוד)
54%	40%	44%	44%	מדד מסכם: שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר
40%	35%	33%	34%	קורא סיפורים בעברית
51%	36%	41%	41%	קורא וכותב בעברית באתרים באינטרנט
75%	53%	65%	63%	מאזין לשירים בעברית
46%	38%	37%	38%	צופה בתוכניות טלוויזיה או בסרטים בעברית
58%	39%	47%	46%	מדבר בעברית עם אנשים מחוץ לבית (בקניונים, בפארקים ועוד)

לוח 34: נתוני המדד המסכם דרכי הוראה מתקדמות על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית	
49%	44%	45%	45%	מדד מסכם: דרכי הוראה מתקדמות בבית הספר
57%	45%	54%	52%	שיעורי עברית עוסקים בנושאים מהיומיום (למשל חדשות ספורט, בידור ועוד)
42%	40%	39%	39%	בשיעורי עברית המורה נעזרת באמצעים טכנולוגיים כגון הקרנת סרטים, אינטרנט והאזנה לשירים
34%	37%	28%	31%	המורה מחלקת אותנו לקבוצות או לזוגות בהם אנחנו מדברים עברית אחד עם השני
63%	53%	58%	57%	אנחנו שומעים קטעים בעברית בשיעורים (שירים, סיפורים, שיחות)

תשע"ח

לוח 35: נתוני המדד המסכם דרכי הוראה מעודדות דיבור בשפה העברית על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית	
77%	60%	72%	69%	מדד מסכם: דרכי הוראה מעודדות דיבור בשפה העברית בבית הספר
76%	62%	69%	68%	במהלך שיעור, אני אומר לפחות שני משפטים בעברית
83%	67%	80%	77%	המורה מדברת אתנו בעברית בשיעורים
82%	63%	75%	73%	אנחנו עונים בעברית על שאלות המורה וגם שואלים את המורה שאלות בעברית
65%	50%	63%	60%	בשיעורי העברית, אנחנו מקיימים בכיתה דיונים בעברית בנושאים שונים
79%	55%	70%	67%	רוב שיעורי העברית מתנהלים בעברית ולא בערבית

תשע"ח

לוח 36: נתוני המדד המסכם עמדות כלפי המורים לעברית על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית	
86%	72%	81%	79%	מדד מסכם: עמדות כלפי המורים לעברית
91%	80%	86%	85%	המורה שלי מלמדת באופן שגורם לי להבין את החומר
85%	74%	81%	80%	אני נהנה ללמוד עם המורה שלי לעברית
91%	72%	85%	82%	המורה לעברית מאמינה שכל התלמידים בכיתה מסוגלים להצליח במקצוע העברית
77%	62%	73%	71%	כשתלמידים עושים טעות המורה מסבירה להם באופן אישי מה עליהם לעשות כדי לתקן את הטעות

תשע"ח

לוח 37: חשיפה לעברית בסביבה הקרובה על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ו-תשע"ח, כלל

דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית	
52%	49%	41%	44%	אני שומע אנשים מדברים בעברית בשכונה שלי/באזור שבו אני גר
77%	60%	70%	68%	אני מבקר באזורים שמדברים בהם עברית (קניונים, חנויות או כל מקום אחר)
-	-	-	-	יש שלטים ופרסומות בעברית בסביבה שבה אני גר*
-	-	-	-	יש בבית שלי ספרים או עיתונים בעברית*
47%	43%	44%	44%	אני שומע אנשים מדברים בעברית בשכונה שלי/באזור שבו אני גר
76%	65%	71%	70%	אני מבקר באזורים שמדברים בהם עברית (קניונים, חנויות או כל מקום אחר)
-	-	-	-	יש שלטים ופרסומות בעברית בסביבה שבה אני גר*
-	-	-	-	יש בבית שלי ספרים או עיתונים בעברית*
39%	48%	39%	41%	אני שומע אנשים מדברים בעברית בשכונה שלי/באזור שבו אני גר
83%	66%	77%	74%	אני מבקר באזורים שמדברים בהם עברית (קניונים, חנויות או כל מקום אחר)
47%	37%	41%	41%	יש שלטים ופרסומות בעברית בסביבה שבה אני גר*
58%	44%	46%	47%	יש בבית שלי ספרים או עיתונים בעברית*

* סולם הערכים בהיגד השתנה בשנת תשע"ח, ועל כן לא מוצגים נתונים עבורו בשנים קודמות.

לוח 38: נתוני המדד המסכם מסוגלות עצמית בשפה העברית על פי דיווחי תלמידים בשנים

תשע"ד-תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית	
82%	68%	78%	76%	מדד מסכם: מסוגלות עצמית בשפה העברית
86%	74%	83%	81%	תשע"ד אני יכול להבין דברים שאני קורא בעברית (שלטים, פרסומות, סיפורים ועוד) אני יכול להבין דברים שאני שומע בעברית (שיחות בין אנשים, סרטים, תכניות טלוויזיה ועוד) אני יכול לשוחח עם אנשים בעברית
79%	67%	75%	74%	
80%	64%	75%	72%	
79%	66%	72%	71%	מדד מסכם: מסוגלות עצמית בשפה העברית
81%	74%	77%	77%	תשע"ה אני יכול להבין דברים שאני קורא בעברית (שלטים, פרסומות, סיפורים ועוד) אני יכול להבין דברים שאני שומע בעברית (שיחות בין אנשים, סרטים, תכניות טלוויזיה ועוד) אני יכול לשוחח עם אנשים בעברית
77%	62%	70%	68%	
79%	62%	70%	69%	
81%	64%	73%	71%	מדד מסכם: מסוגלות עצמית בשפה העברית
84%	70%	79%	77%	תשע"ו אני יכול להבין דברים שאני קורא בעברית (שלטים, פרסומות, סיפורים ועוד) אני יכול להבין דברים שאני שומע בעברית (שיחות בין אנשים, סרטים, תכניות טלוויזיה ועוד) אני יכול לשוחח עם אנשים בעברית
79%	64%	72%	71%	
79%	58%	68%	67%	
78%	69%	71%	71%	מדד מסכם: מסוגלות עצמית בשפה העברית
81%	73%	77%	76%	תשע"ז אני יכול להבין דברים שאני קורא בעברית (שלטים, פרסומות, סיפורים ועוד) אני יכול להבין דברים שאני שומע בעברית (שיחות בין אנשים, סרטים, תכניות טלוויזיה ועוד) אני יכול לשוחח עם אנשים בעברית
76%	67%	70%	70%	
76%	66%	68%	68%	
83%	64%	72%	71%	מדד מסכם: מסוגלות עצמית בשפה העברית
87%	69%	76%	76%	תשע"ח אני יכול להבין דברים שאני קורא בעברית (שלטים, פרסומות, סיפורים ועוד) אני יכול להבין דברים שאני שומע בעברית (שיחות בין אנשים, סרטים, תכניות טלוויזיה ועוד) אני יכול לשוחח עם אנשים בעברית
80%	62%	70%	69%	
83%	60%	69%	68%	

לוח 39: נתוני המדד המסכם חשש לשוחח בשפה העברית על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית	
16%	31%	22%	24%	מדד מסכם: החשש לשוחח בשפה העברית
18%	31%	26%	26%	אני חושש שאחרים יצחקו עליי כאשר אני מדבר עברית בכיתה
20%	39%	26%	28%	אני מרגיש חוסר ביטחון כאשר אני מדבר עברית מחוץ לבית הספר
11%	22%	15%	16%	אני לא מרגיש נוח כאשר אני מדבר עברית בכיתה

תשע"ח

לוח 40: נתוני המדד המסכם תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ו-תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית	
93%	82%	87%	87%	מדד מסכם: תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית
91%	81%	86%	85%	חשוב לי ללמוד עברית
94%	85%	90%	89%	ידיעת עברית תסייע לי להצליח בעתיד
90%	78%	82%	82%	ידיעת עברית מסייעת לי בחיי היומיום
95%	84%	91%	90%	להורים שלי חשוב שאדע טוב עברית
92%	82%	89%	88%	מדד מסכם: תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית
91%	81%	88%	87%	חשוב לי ללמוד עברית
94%	82%	92%	90%	ידיעת עברית תסייע לי להצליח בעתיד
87%	80%	84%	84%	ידיעת עברית מסייעת לי בחיי היומיום
94%	83%	93%	91%	להורים שלי חשוב שאדע טוב עברית
92%	77%	88%	86%	מדד מסכם: תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית
91%	78%	87%	85%	חשוב לי ללמוד עברית
93%	80%	90%	88%	ידיעת עברית תסייע לי להצליח בעתיד
92%	74%	84%	83%	ידיעת עברית מסייעת לי בחיי היומיום
93%	76%	91%	87%	להורים שלי חשוב שאדע טוב עברית

תשע"ו

תשע"ז

תשע"ח

לוח 41: נתוני המדד המסכם תמיכה הורית על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית	
96%	80%	91%	89%	ההורים שלי אומרים לי שלימודי עברית הם חשובים לעתיד שלי
73%	68%	67%	68%	כשאני צריך, ההורים שלי עוזרים לי בשיעורי בית בעברית

לוח 42: נתוני המדד המסכם הנאה ועניין בלימוד השפה העברית על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ו-תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית	
77%	70%	71%	71%	מדד מסכם: הנאה ועניין בלימוד השפה העברית
80%	71%	75%	75%	אני נהנה ללמוד עברית בבית הספר
80%	71%	74%	74%	עברית אינה מקצוע משעמם*
70%	68%	64%	66%	עברית היא אחד המקצועות האהובים עליי בבית הספר
75%	71%	70%	71%	מדד מסכם: הנאה ועניין בלימוד השפה העברית
79%	74%	74%	75%	אני נהנה ללמוד עברית בבית הספר
77%	71%	72%	73%	עברית אינה מקצוע משעמם*
69%	69%	63%	65%	עברית היא אחד המקצועות האהובים עליי בבית הספר
78%	69%	73%	72%	מדד מסכם: הנאה ועניין בלימוד השפה העברית
82%	69%	76%	75%	אני נהנה ללמוד עברית בבית הספר
80%	73%	76%	75%	עברית אינה מקצוע משעמם*
72%	66%	67%	67%	עברית היא אחד המקצועות האהובים עליי בבית הספר

* נוסח היגד בשאלון היה "עברית היא מקצוע משעמם". לצורך הדיווח בדוח נוסח ההיגד מחדש, כך שערך גבוה יותר בהיגד יסקף מצב רצוי יותר, בדומה לשאר ההיגדים במדד המסכם.

לוח 43: מספר המורים המשיבים לשאלות העמדות בשנים תשע"ד-תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית	
63	86	162	311	תשע"ד
57	83	179	319	תשע"ה
55	90	182	327	תשע"ו
63	98	194	355	תשע"ז
54	85	147	286	תשע"ח

לוח 44: נתוני המדד המסכם טיפוח מיומנות בשפה העברית על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-

תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית	
86%	77%	76%	78%	מדד מסכם: טיפוח מיומנות בשפה העברית
97%	89%	91%	92%	הבנת הנקרא
61%	59%	48%	53%	הבנת הנשמע והאזנה
87%	68%	69%	71%	הבעה בכתב
92%	84%	88%	88%	ידע לשוני (דקדוק)
92%	83%	85%	85%	השפה הדבורה
87%	79%	76%	78%	מדד מסכם: טיפוח מיומנות בשפה העברית
98%	92%	96%	95%	הבנת הנקרא
67%	61%	51%	55%	הבנת הנשמע והאזנה
87%	73%	69%	72%	הבעה בכתב
91%	88%	86%	87%	ידע לשוני (דקדוק)
90%	81%	80%	81%	השפה הדבורה
90%	75%	78%	79%	מדד מסכם: טיפוח מיומנות בשפה העברית
100%	95%	94%	95%	הבנת הנקרא
81%	57%	48%	55%	הבנת הנשמע והאזנה
89%	60%	75%	72%	הבעה בכתב
92%	85%	86%	87%	ידע לשוני (דקדוק)
90%	81%	86%	85%	השפה הדבורה
88%	73%	79%	79%	מדד מסכם: טיפוח מיומנות בשפה העברית
97%	96%	95%	95%	הבנת הנקרא
72%	54%	58%	59%	הבנת הנשמע והאזנה
90%	66%	69%	71%	הבעה בכתב
90%	76%	86%	84%	ידע לשוני (דקדוק)
93%	74%	86%	84%	השפה הדבורה
87%	78%	78%	79%	מדד מסכם: טיפוח מיומנות בשפה העברית
94%	89%	90%	90%	הבנת הנקרא
70%	72%	65%	68%	הבנת הנשמע והאזנה
90%	73%	73%	75%	הבעה בכתב
92%	74%	79%	79%	ידע לשוני (דקדוק)
88%	82%	81%	83%	השפה הדבורה

לוח 45: נתוני המדד המסכם שיח בעברית במהלך השיעורים על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ו-

תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית	
94%	77%	86%	84%	מדד מסכם: שיח בעברית במהלך השיעורים
99%	90%	96%	95%	תשע"ו
90%	66%	80%	77%	
92%	75%	82%	81%	
89%	81%	82%	82%	
97%	93%	91%	92%	מדד מסכם: שיח בעברית במהלך השיעורים
78%	73%	72%	73%	תשע"ז
90%	77%	83%	82%	
90%	78%	83%	83%	
100%	87%	90%	90%	
86%	73%	80%	78%	תשע"ח
86%	74%	80%	79%	

לוח 46: נתוני המדד המסכם מיומנויות התקשורת של תלמידים בעברית דבורה על פי דיווחי

מורים בשנת תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית	
38%	30%	33%	33%	מדד מסכם: מיומנויות התקשורת של תלמידים בעברית דבורה
64%	52%	59%	57%	תשע"ח
31%	20%	22%	22%	
16%	17%	16%	16%	
41%	32%	37%	36%	

לוח 47: נתוני המדד המסכם שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים על פי דיווחי מורים בשנים

תשע"ד-תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית	
-	-	-	-	מדד מסכם: שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים
24%	19%	13%	16%	תכניות טלוויזיה בעברית (למשל: מה הסיפור, גאון של אבא, בסוד העניינים, תכניות של הטלוויזיה החינוכית)
78%	60%	59%	62%	אתרי אינטרנט בעברית
87%	78%	63%	70%	מצגות מחשב בעברית
51%	37%	37%	39%	תקליטורים בעברית (למשל להשמעת שירים וסיפורים)
-	-	-	-	ספרים דיגיטליים בעברית
-	-	-	-	מדד מסכם: שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים
18%	21%	18%	19%	תכניות טלוויזיה בעברית (למשל: מה הסיפור, גאון של אבא, בסוד העניינים, תכניות של הטלוויזיה החינוכית)
77%	76%	62%	67%	אתרי אינטרנט בעברית
88%	87%	68%	75%	מצגות מחשב בעברית
47%	44%	38%	41%	תקליטורים בעברית (למשל להשמעת שירים וסיפורים)
-	-	-	-	ספרים דיגיטליים בעברית
58%	43%	47%	47%	מדד מסכם: שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים
19%	12%	22%	19%	תכניות טלוויזיה בעברית (למשל: מה הסיפור, גאון של אבא, בסוד העניינים, תכניות של הטלוויזיה החינוכית)
82%	67%	62%	66%	אתרי אינטרנט בעברית
80%	73%	69%	71%	מצגות מחשב בעברית
46%	35%	39%	39%	תקליטורים בעברית (למשל להשמעת שירים וסיפורים)
65%	26%	42%	40%	ספרים דיגיטליים בעברית
66%	58%	49%	54%	מדד מסכם: שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים
27%	30%	26%	27%	תכניות טלוויזיה בעברית (למשל: מה הסיפור, גאון של אבא, בסוד העניינים, תכניות של הטלוויזיה החינוכית)
77%	73%	69%	71%	אתרי אינטרנט בעברית
88%	87%	73%	79%	מצגות מחשב בעברית
72%	48%	37%	45%	תקליטורים בעברית (למשל להשמעת שירים וסיפורים)
68%	52%	40%	47%	ספרים דיגיטליים בעברית
59%	55%	56%	56%	מדד מסכם: שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים
16%	35%	32%	31%	תכניות טלוויזיה בעברית (למשל: מה הסיפור, גאון של אבא, בסוד העניינים, תכניות של הטלוויזיה החינוכית)
73%	67%	72%	71%	אתרי אינטרנט בעברית
85%	75%	73%	75%	מצגות מחשב בעברית
63%	49%	50%	51%	תקליטורים בעברית (למשל להשמעת שירים וסיפורים)
57%	50%	53%	53%	ספרים דיגיטליים בעברית

הערה: הרכב המדד השתנה בתשע"ו ולכן לא מוצגים נתוניו בשנים הקודמות.

לוח 48: נתוני המדד המסכם שימוש בחומר כתוב על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-תשע"ח,

כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית		
29%	22%	29%	27%	מדד מסכם: שימוש בחומר כתוב	
22%	15%	32%	26%	עיתונים בעברית (למשל: ינשוף, מעריב לנוער, עיתון יומי)	תשע"ד
25%	21%	20%	21%	ספרי לימוד בעברית לילדים דוברי עברית שפת-אם	
39%	31%	36%	35%	ספרי קריאה בעברית שאינם ספרי לימוד	
35%	24%	31%	30%	מדד מסכם: שימוש בחומר כתוב	
32%	19%	34%	30%	עיתונים בעברית (למשל: ינשוף, מעריב לנוער, עיתון יומי)	תשע"ה
31%	18%	24%	23%	ספרי לימוד בעברית לילדים דוברי עברית שפת-אם	
41%	34%	35%	36%	ספרי קריאה בעברית שאינם ספרי לימוד	
35%	26%	34%	32%	מדד מסכם: שימוש בחומר כתוב	
40%	14%	33%	29%	עיתונים בעברית (למשל: ינשוף, מעריב לנוער, עיתון יומי)	תשע"ו
32%	32%	31%	32%	ספרי לימוד בעברית לילדים דוברי עברית שפת-אם	
34%	33%	38%	36%	ספרי קריאה בעברית שאינם ספרי לימוד	
40%	35%	39%	38%	מדד מסכם: שימוש בחומר כתוב	
40%	28%	39%	36%	עיתונים בעברית (למשל: ינשוף, מעריב לנוער, עיתון יומי)	תשע"ז
32%	41%	42%	41%	ספרי לימוד בעברית לילדים דוברי עברית שפת-אם	
47%	34%	36%	37%	ספרי קריאה בעברית שאינם ספרי לימוד	
43%	32%	37%	36%	מדד מסכם: שימוש בחומר כתוב	
37%	25%	29%	29%	עיתונים בעברית (למשל: ינשוף, מעריב לנוער, עיתון יומי)	תשע"ח
43%	33%	40%	38%	ספרי לימוד בעברית לילדים דוברי עברית שפת-אם	
50%	39%	41%	41%	ספרי קריאה בעברית שאינם ספרי לימוד	

לוח 49: נתוני המדד המסכם טיפוח עבודת צוות של מורים על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-

תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית	
90%	85%	85%	86%	מדד מסכם: טיפוח עבודת צוות של מורים
92%	90%	88%	89%	תשע"ד
92%	87%	88%	88%	
89%	83%	80%	82%	
86%	79%	85%	84%	
92%	83%	87%	87%	
96%	92%	87%	89%	תשע"ה
97%	91%	92%	92%	
87%	80%	83%	83%	
86%	71%	87%	83%	
96%	82%	90%	88%	
100%	88%	92%	92%	תשע"ו
100%	82%	93%	91%	
95%	79%	86%	85%	
90%	79%	87%	85%	

המשך הלוח בעמוד הבא ⇐

המשך הלוח: נתוני המדד המסכם טיפוח עבודת צוות של מורים על פי דיווחי מורים בשנים

תשע"ד-תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית	
95%	90%	87%	89%	מדד מסכם: טיפוח עבודת צוות של מורים
97%	96%	90%	93%	תשע"ז צוות המורים דן כיצד להתאים את השפה העברית לעולמם של התלמידים בבית הספר צוות המורים מגבש יחד דרכים כיצד להעריך את כישורי השפה העברית בקרב תלמידים (כגון: כלי הערכה, מתן ציונים ומשוב לתלמידים) צוות המורים מפתח יחד חומרי הוראה ולמידה בעברית צוות המורים מנתח יחד את ההתנסויות שלו בהוראת העברית וחושב על יישום התובנות בכיתה
98%	91%	88%	90%	
93%	87%	87%	88%	
91%	84%	83%	84%	
89%	78%	82%	82%	
				מדד מסכם: טיפוח עבודת צוות של מורים
91%	79%	83%	83%	תשע"ח צוות המורים דן כיצד להתאים את השפה העברית לעולמם של התלמידים בבית הספר צוות המורים מגבש יחד דרכים כיצד להעריך את כישורי השפה העברית בקרב תלמידים (כגון: כלי הערכה, מתן ציונים ומשוב לתלמידים) צוות המורים מפתח יחד חומרי הוראה ולמידה בעברית צוות המורים מנתח יחד את ההתנסויות שלו בהוראת העברית וחושב על יישום התובנות בכיתה
95%	77%	84%	83%	
85%	77%	76%	77%	
86%	80%	84%	83%	

לוח 50: גורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ה-תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

באיזו מידה הגורם פוגע באיכות הוראת העברית בבית ספרך?					
גורם	מגזר	במידה רבה	במידה בינונית	במידה מועטה	הבעיה לא קיימת בביה"ס
תשע"ה	מחסור בציוד להוראת עברית (למשל ספרים, מילונים, עיתונים וכד')	13%	24%	14%	49%
	כלל דוברי הערבית				
	ערבי	16%	22%	12%	50%
	בדואי	7%	26%	21%	45%
	דרוזי	14%	26%	11%	50%
	מחסור בכלים טכנולוגיים (כמו מחשבים עם אינטרנט, טלוויזיות וכד')	12%	17%	10%	61%
	כלל דוברי הערבית				
	ערבי	9%	18%	11%	62%
	בדואי	17%	13%	6%	65%
	דרוזי	16%	23%	8%	53%
	מחסור בשעות הדרכה על ידי מדריכים לעברית	32%	19%	21%	28%
	כלל דוברי הערבית				
	ערבי	35%	21%	22%	21%
	בדואי	23%	11%	18%	48%
	דרוזי	33%	26%	15%	26%
תשע"ח	מחסור בשעות לימוד עברית	25%	26%	9%	40%
	כלל דוברי הערבית				
	ערבי	29%	29%	9%	33%
	בדואי	13%	18%	12%	57%
	דרוזי	29%	25%	7%	40%
	מחסור בהשתלמויות בתחום העברית	19%	21%	12%	48%
	כלל דוברי הערבית				
	ערבי	19%	21%	14%	46%
	בדואי	23%	19%	7%	51%
	דרוזי	9%	28%	9%	54%

הערה: נושא זה לא דווח בשנת תשע"ד ועל כן לא מוצגים נתונים המתייחסים לשנה זו.

המשך הלוח בעמוד הבא ⇐

המשך הלוח: גורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ה-תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

באיזו מידה הגורם פוגע באיכות הוראת העברית בבית ספרך?					גורם
מגזר	במידה רבה	במידה בינונית	במידה מועטה	הבעיה לא קיימת בביה"ס	
כלל דוברי הערבית	16%	26%	11%	47%	תשע"ו
ערבי	16%	21%	11%	52%	
בדואי	15%	34%	12%	39%	
דרוזי	19%	32%	11%	38%	
כלל דוברי הערבית	15%	21%	8%	56%	
ערבי	10%	22%	8%	59%	
בדואי	26%	15%	8%	51%	
דרוזי	13%	30%	9%	49%	
כלל דוברי הערבית	25%	27%	17%	31%	
ערבי	27%	26%	20%	27%	
בדואי	20%	26%	11%	43%	
דרוזי	30%	29%	17%	24%	
כלל דוברי הערבית	24%	27%	9%	40%	
ערבי	27%	32%	10%	32%	
בדואי	18%	19%	7%	56%	
דרוזי	26%	20%	13%	41%	
כלל דוברי הערבית	15%	22%	13%	50%	
ערבי	17%	22%	14%	47%	
בדואי	11%	22%	10%	56%	
דרוזי	11%	26%	12%	50%	

הערה: נושא זה לא דווח בשנת תשע"ד ועל כן לא מוצגים נתונים המתייחסים לשנה זו.

המשך הלוח בעמוד הבא ⇐

המשך הלוח: גורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ה-תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

באיזו מידה הגורם פוגע באיכות הוראת העברית בבית ספרך?					גורם
מגזר	במידה רבה	במידה בינונית	במידה מועטה	הבעיה לא קיימת בביה"ס	
כלל דוברי הערבית	15%	22%	18%	46%	תשע"ז
ערבי	13%	25%	15%	48%	
בדואי	18%	14%	23%	46%	
דרוזי	22%	21%	22%	36%	
כלל דוברי הערבית	11%	20%	11%	57%	
ערבי	8%	22%	9%	61%	
בדואי	17%	16%	17%	49%	
דרוזי	15%	18%	8%	59%	
כלל דוברי הערבית	29%	19%	16%	36%	
ערבי	33%	20%	15%	32%	
בדואי	24%	13%	20%	43%	
דרוזי	21%	26%	11%	42%	
כלל דוברי הערבית	28%	14%	8%	49%	תשע"ח
ערבי	29%	17%	10%	44%	
בדואי	23%	6%	6%	64%	
דרוזי	33%	19%	7%	41%	
כלל דוברי הערבית	18%	18%	13%	52%	
ערבי	22%	15%	16%	47%	
בדואי	16%	17%	8%	59%	
דרוזי	4%	32%	8%	57%	

הערה: נושא זה לא דווח בשנת תשע"ד ועל כן לא מוצגים נתונים המתייחסים לשנה זו.

המשך הלוח בעמוד הבא ⇐

המשך הלוח: גורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ה-תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

באיזו מידה הגורם פוגע באיכות הוראת העברית בבית ספרך?					גורם
מגזר	במידה רבה	במידה בינונית	במידה מועטה	הבעיה לא קיימת בביה"ס	
משאבים וכלים להוראה					
מחסור בציוד להוראת עברית (למשל ספרים, מילונים, עיתונים וכד')	כלל דוברי הערבית	13%	17%	23%	46%
	ערבי	13%	14%	22%	50%
	בדואי	10%	21%	22%	46%
	דרוזי	22%	20%	30%	28%
מחסור בכלים טכנולוגיים (כמו מחשבים עם אינטרנט, טלוויזיות וכד')	כלל דוברי הערבית	15%	14%	11%	60%
	ערבי	15%	13%	5%	66%
	בדואי	13%	15%	19%	53%
	דרוזי	20%	16%	17%	46%
תשע"ח	כלל דוברי הערבית	22%	16%	14%	49%
	ערבי	22%	12%	11%	55%
	בדואי	14%	19%	19%	47%
	דרוזי	40%	20%	13%	27%
	כלל דוברי הערבית	25%	27%	16%	32%
	ערבי	32%	21%	14%	33%
	בדואי	13%	32%	19%	36%
	דרוזי	29%	41%	15%	15%
	משאבים וכלים להוראה (דיווח נפרד)				
	כלל דוברי הערבית	15%	20%	21%	44%
הדרישה ללמד את כל הנושאים שבתוכנית הלימודים במלואה	ערבי	13%	15%	24%	48%
	בדואי	16%	23%	21%	40%
	דרוזי	19%	30%	11%	40%

המשך הלוח בעמוד הבא ⇐

המשך הלוח: גורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ה-תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

באיזו מידה הגורם פוגע באיכות הוראת העברית בבית ספרך?						
גורם	מגזר	במידה רבה	במידה בינונית	במידה מועטה	הבעיה לא קיימת בביה"ס	
תשע"ח	הכשרה					
	מחסור בשעות הדרכה בבית הספר של מדריכים לעברית	כלל דוברי הערבית	27%	23%	16%	34%
		ערבי	30%	24%	15%	31%
		בדואי	19%	22%	16%	43%
		דרוזי	32%	23%	21%	24%
	מחסור בהשתלמויות בתחום העברית	כלל דוברי הערבית	17%	17%	23%	43%
		ערבי	16%	14%	25%	45%
		בדואי	18%	21%	24%	38%
		דרוזי	18%	23%	14%	44%
	הכשרות שאינן מספקות כלים מעשיים להוראה בכיתה	כלל דוברי הערבית	18%	18%	18%	45%
		ערבי	19%	15%	19%	47%
		בדואי	16%	22%	19%	43%
		דרוזי	23%	24%	15%	38%
	היבטים הקשורים בתלמידים					
	התלמידים אינם חשופים מספיק לשפה העברית מחוץ לבית הספר	כלל דוברי הערבית	47%	25%	14%	14%
		ערבי	48%	27%	14%	12%
בדואי		47%	19%	18%	16%	
דרוזי		43%	30%	8%	19%	
התלמידים אינם מתאמצים מספיק בשיעורי העברית	כלל דוברי הערבית	19%	32%	22%	28%	
	ערבי	20%	29%	27%	24%	
	בדואי	20%	34%	12%	34%	
	דרוזי	11%	39%	22%	27%	

תשע"ח

המשך הלוח בעמוד הבא ⇐

המשך הלוח: גורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר על פי דיווחי מורים בשנים
תשע"ה-תשע"ח, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

באיזו מידה הגורם פוגע באיכות הוראת העברית בבית ספרך?					גורם
מגזר	במידה רבה	במידה בינונית	במידה מועטה	הבעיה לא קיימת בבית"ס	
כלל דוברי הערבית	12%	15%	22%	51%	תשע"ח עמדות התלמידים כלפי לימודי עברית הן שליליות
ערבי	13%	14%	23%	50%	
בדואי	7%	16%	22%	55%	
דרוזי	17%	19%	12%	52%	